

Svetislav Basara:

Matija je samo govorio ono
što je Srbija htela da čuje

**MAKE SRPSKA
GREAT AGAIN**
KAKO JE MILE
(PONOVO) POSTAO
AMERIKANAC

VELJKO PAUNOVIĆ
Pravi čovek
u pogrešnom
trenutku

9 772217 805006

BRUJ 721 - CENA 350 DINARA
- CG 3,5 € - BIH 6,5 KM - HR 4,5 €
- SLO 4,5 € - MK 200 DEN

Nedeljnik

6. NOVEMBAR 2025.

350 DINARA

GODIŠNJICA I ODJECI
NOVI SAD - ČACILEND

VEĆ VIĐENO

Kome odgovara novo nasilje na ulicama
nakon skupa u Novom Sadu

➤ Kako se SNS sprema za još jedan
kontraudarac studentima i građanima

➤ Ko su „spavači“ i
„korisni idioti“ vlasti

➤ Šta ovog puta znače
reakcije iz EU

➤ Ko su ljudi koji
vređaju jednu majku

➤ Kako je Vučić i definitivno
izgubio kontrolu nad Matriksom

PON - ČET U 21.30

IMPRESUM

Izdavač NIP Nedeljnik d.o.o.
Bulevar kralja Aleksandra 43
Beograd +381/11/770-81-64
redakcija@nedeljnik.rs

MENADŽMENT

Direktor i glavni urednik
Veljko Lalić

Izvršni direktor marketinga
Jelena Jevtić
marketing@nedeljnik.rs

Direktor prodaje
Andela Marić
pretplata@nedeljnik.rs

Medija menadžer
Jelena Šoškić

REDAKCIJA

Odgovorni urednik
Marko Prelević

Zamenik glavnog urednika
Branko Rosić

Izvršni urednik
Veljko Miladinović

Izvršna urednica
zdravlja i psihologije
Ana Mitić

Urednik unutrašnje
i glavni urednik online izdanja
Dušan Telesković

Urednik spoljne i dopisnik iz Rima
Željko Pantelić

Reporteri
Milica Rilak, Zorica Marković, Milana Milošević, Marko Tica, Luka Lukić

Urednik fotografije
Nebojša Babić

Fotografije
Profimedia, Beta, Orange Studio

Art-direktor
Miloš Sindelić

Ilustracije
Marina Duletić / Kumiho

Lektura
Sanja Savić

Head of digital
Pavle Zlatić

Društvene mreže
Jelena Luković

Stalni saradnici
Srdan Valjarević, Dragoljub Draža Petrović i Ante Tomić, Hana Pišćević, Zoran Panović (Politika i društvo), Aleksandar Radić (Vojska), Dejan Stojiljković (Eseji), Goran Vojnović (Ljubljana), Rumena Bužarovska (Skoplje), Ivan Radojčić (Stil), Milan St. Protić (Istorija), Ana Banko (Zdravlje), Miša Brkić (Biznis), Danijela Isailović (Energetika i ekologija), Petar Komnenić (Podgorica)

Le Monde diplomatique
ONLINE IZDANJE
lmd.nedeljnik.rs

Glavni i odgovorni urednik
Ivica Mladenović
lmd@nedeljnik.rs

Brifing

4 | Uvodnik
Veljka Lalića
Drugi film

5 | Lice nedelje
Lana Vasiljević

6 | Generalštab
Istraga, zakon,
rušenje

8 | Split
Navijači protiv
srpskog kola

10 | Boris Begović
Godišnjica
Oktobarske
revolucije

14 | Ante Tomić
Izbor za
Kraljevića Marka

ANALIZA ŽELJKA PANTELIĆA

Kinezi pokušavaju da iskoriste svaku grešku Trampove administracije, poput povlačenja SAD iz međunarodnih multilateralnih organizacija, ukidanja agencija poput USAID-a ili drastičnog smanjivanja broja viza za studente, naučnike i istraživače. Peking ulazi u sve prazne prostore koje Vašington ostavlja iza sebe

Pekićevi skakavci

Da li je teško pogoditi šta bi Pekić mislio o Vučićevom režimu da može da ga vidi u ovom stadijumu? **16**
Piše Zoran Panović

Dodik Amerikanac

Čim je Dodik posle ukidanja sankcija osetio potrebu da tvituje kako je Vučić njegov brat i da ih niko neće posvadati, očigledno je da odnosi nisu sjajni **26**
Piše Veljko Miladinović

Halid Muslimović

Jedna od najvećih ne samo folk zvezda bivše Jugoslavije čije su ploče štampane u milionskim tiražima priča o tome kako je promenio Jugoslaviju **52**
Razgovarao Branko Rosić

Bilo je kako je moralo da bude: dostojanstveno i potresno, i mnogo, mnogo ljudi, uprkos svemu, ili zahvaljujući svemu. Godišnjica pada nadstrešnice obeležena je u Novom Sadu, ali toliki skup mora da je mnoge iznervirao. O tome piše novi Nedeljnik, kao i o onome što se događa u (valjda privremenom?) nehigijenskom šatorskom naselju podno razgrananih konja. Redakcija Nedeljnika nalazi se stotinak metara nizvodno od granica „Čacilenda“, pa je ovaj broj „zatvaran“ u pomalo vanrednoj atmosferi, sa ulicama, navijačkim pokličima i muzikom koja je sve samo ne prikladna. Ali, što bi nama novinarima bilo drugačije nego svima u Srbiji?

Među nama:
U novom broju Nedeljnika

PRETPLATA

	SRBIJA
6 meseci	6.500 5.500
12 meseci	13.000 7.999

Tekući račun broj: 205-217464-21. Banka: Komercijalna banka AD Beograd
Potvrdu o uplati pošaljite na adresu: **Nedeljnik, Bulevar kralja Aleksandra 43, Beograd**
ili na mejl **pretplata@nedeljnik.rs** Dodatne informacije na **011/770-81-64**

Dostupno
u digitalnom
formatu
nedeljnik.rs

ONLAJN

WWW.NEDELJNIK.RS

f /NEDELJNIK

t /NEDELJNIK

@ /NEDELJNIKMAGAZIN/

in /COMPANY/NEDELJNIKMAGAZIN

Štampa Rotografika

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodne biblioteke Srbije, Beograd
ISSN 2217-8058
COBISS.SR-ID 188540428

© COPYRIGHT
Zabranjeno preštampanje i
korišćenje sadržaja bez pismenog
odobrenja izdavača.

Drugi film Ili zašto treba slušati decu

Ova zemlja je na putu da sklizne u kaos, u kojem je više puta bila nego što nije od uvođenja višestranačja 1990. godine. I to može da bude finalno...

Ukrimi filmovima uvek postoji ono *šta je motiv*, dok smo mi već u horor filmu, i to lošem, u kojem neko dolazi na ideju da majci tragično nastradalog dečaka, ubijenog, ceo dan s razglasa u centru Beograda pušta pesme! I to jer se odlučila na štrajk gladu ispred Skupštine, gde joj nisu dozvolili ni da dođe, a gde je aktuelna vlast počela svoje uspinjanje štrajkom gladu i žeđu Tomislava Nikolića, tražeći, ironije li, izbore.

SVE OSTALO JE TOLIKO PUTA VIDE-NO. Samo sve lošija i lošija kopija. I zaustavljanje vozova zbog navodnih dojava o bombama, samo kad studenti prave skup, i uvek bez istrage posle toga, najave nasilja na nenasilnim protestima, kako bi došlo manje ljudi, do državnih udara i snimaka BIA, koji ovog puta nisu ni bili njihovi, već ko zna čiji, pošto oni Bačulova izgledaju kao Grok, ili neki školski film koji su njih dvojica snimala.

Novost je hapšenje reprezentivca jer je na protestu vikao policajcu „spusti pušku“, što je posebno neverovatno za vlast koja je bila poznata po demonstracijama, od kojih se nekoliko završilo s paljenjem ambasada.

I ŠTA SAD TU MOŽE DA se očekuje? Teško je racionalno predviđati poteze iracionalnih ljudi.

Nije lako ni zatvoriti ove novine (uto-rak), pred najavljeni miting u sredu.

Pred jednom majkom?!

JA IMAM TEORIJU, RACIONALNU DO-ĐUŠE, PA se ograđujem, da Vučić sprema blickrig izbore.

Nesto tipa pred sam kraj godine, 28. decembar ili 4. januar. Kad ljudi nisu tu,

posebno ovi što za njega ne glasaju.

Pa sad ko vam je kriv što niste prekinuli odmor, a niste Siniša Mali.

Zakoni koji se usvajaju, legalizacije, helikopter pare, povećanje penzija i plata u najkriznijoj godini, stanovi za mlade i stare, kao i Čacilend koji ima glavnu ulogu da onemoguću blokadu Skupštine, meni na to miriše.

ALI MISLIM I DA JE SLIKA iz Novog Sada to odložila.

Jer, ma šta vlast spinovala, ta slika, kao i sve one sa novih šetnji do Novog Sada, dokazala je ono što je svima jasno: studentski pokret nije propao. Naprotiv.

Vlast je nervozna. I zato samo njoj odgovara nasilje. Prvo jer kontroliše instrumente sile, kao i parasile.

Jedino rešenje su izbori, kojih nema, i to od vlasti koja je stalno raspisivala vanredne izbore, počevši od onih zbog snimka Dačića i Miše Banane.

Zašto ih nema – svima je jasno. Pa i Ip-sosu.

Tu je cela poenta. I u istraživanjima na kojima nema studentske liste, ali i u onima gde studenti vode 10 odsto.

Jer tu nije pitanje cifara, već trendova. Ni najverovatniji gradonačelnik Njujorka nije imao procenat kada se kandidovao, kao što ni studentsku listu, niti promenu narativa u celoj zemlji, ne može ništa da poremeti osim njih samih.

Oni to ne rade. Mnogi drugi rade.

Neki i nesvesno.

TU JE DRUGA POENTA. STUDENTI SU nova snaga. I novi eksperiment. Ali rade.

Tako da ako ništa drugo nije radilo poslednjih 13 godina, treba pustiti njih da urade ovo što radi do kraja.

Priče o objavljivanju liste, kad ih nema

ni druga strana, popovanja oko popovanja na vidovdanskom skupu, ili histerija oko objave na Instagramu, pa kasnije oko njenog uklanjanja, zamešateljstva su službi, države. Kako je sada saopštio i JTOK – zloupotrebe države.

VALJDA JE SVIMA JASNO DA CELA BIA i državni aparat rade sve da zaustave studente. I tu im mnogi pomažu, a da i ne znaju.

Ima onaj izraz „korisni idioti“, koji je bez veze, jer tu ima do neiskustva i nerazumevanja informacija, do saveta i poruka prijatelja...

To je njihov posao. Iako ne bi smeo da bude.

Ali ga revnosno rade.

OVA ZEMLJA JE NA PUTU DA sklizne u kaos, u kojem je više puta bila nego što nije od uvođenja višestranačja 1990. godine.

S tim što ovo može da bude i finalno. Jer od raspada SFRJ, Slovenija je na 34.000 dolara a mi na 13.000 BDP po glavi. A sada Albanija i Crna Gora čekaju ulazak u EU.

Direktna demokratija nije nešto nepoznato. Uostalom evo je na vlasti u Zagrebu.

Ne i u Hrvatskoj, što ne daju njihove službe i sistemi.

TAKO DA AKO JE CILJ POBEDITI na izborima, što bi trebalo da bude cilj svake političke organizacije, onda treba pobediti na izborima.

I sve podrediti tom cilju. I ono što će vam reći svi psiholozi: *Decu treba slušati...*

Dok oni nikad ne slušaju vas šta im pričate, jer to jeste popovanje, već gledaju ono što radite.

Pa nek svima ostane zabeleženo po za-sluzi... **N**

LICE NEDELJE
NEBOJŠA BABIĆ

*Sve stvari se dešavaju
sve vreme i često su
međusobno nevidljivo
povezane.*

*U tišini mi ponekad
primetimo te paralelne
linije. Tišina je često
ubedljivija, nadjačava.*

**Lana
Vasiljević**

LIKOVNA UMETNICA

GENERALŠTAB ISTRAGA I RUŠENJE

Austrijski kaplari i nedozvoljeni uticaj predsednika

Lex specialis u Skupštini,
Vučić o tužiocima, tužioci o Ustavu

POMINJANJEM „AUSTRIJSKOG KAPLARA“ KOJI POSLE RATA nije obnovio zgrade nekadašnjeg Ministarstva vojnog i Vojne akademije, ali i podsećanjem na rušenje Maršalata radi izgradnje ambasade SAD, poslanik SNS-a Milenko Jovanov je u Skupštini obrazložio predlog zakona koji otvara put rušenju kompleksa bivšeg Generalštaba.

Njegovo izlaganje podseća na retoriku korišćenu prilikom uklanjanja Starog savskog mosta, koji je gradonačelnik Beograda uoči rušenja nazivao „nemačkim“ i „nacističkim“.

Nasuprot tome stoje argumenti dela struke, sa ključnom tezom konzervatorke Estele Radonjić Živkov da je obnova remek-dela Nikole Dobrovića ne samo moguća već i neophodna za očuvanje kulturnog nasleđa.

Poslanik Milenko Jovanov je tokom obrazloženja predloga lex specialisa insistirao da se ne radi o „Generalštabu“, već o zgradi „Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu“, čime je arhitektonski kompleks direktno vezao za komunistički period.

Prema njegovim rečima, zdanje je podignuto na mestu gde su se nekada nalazile zgrade Ministarstva vojnog i Vojne akademije, koje su imale „pravu i istinsku arhitektonsku i kulturnu vrednost“, ali koje posleratna vlast nije želela da obnovi.

„Ima smisla zaključiti da onaj ko je ratovao protiv vojnika obrazovanih u tim zgradama, na Ceru i Kolubari, kao austrijski kaplar, nije hteo da obnavlja mesto na kome su učile i podizale svoje znanje srpske vojvode“, rekao je Jovanov, aludirajući na Josipa Broza Tita.

KONZERVATORKA ESTELA RADONJIĆ ŽIVKOV, KOJA JE kao tadašnja zamenica direktora Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture podnela ostavku zbog neslaganja sa ukidanjem statusa kulturnog dobra ovom zdanju, ističe da su ključni konstruktivni elementi zgrade sačuvani.

Ona je u podcastu „Studenti u blokadi“ otkrila da je Vojska Srbije tokom raščišćavanja 2016. godine sačuvala originalni fasadni kamen.

„Sav taj kamen fasadni koji je nama bitan, jer više taj rudnik u Kosjeriću nije u funkciji, sačuvan je“, navela je Estela Radonjić Živkov.

KOLEGIJUM
JAVNOG
TUŽILAŠTVA ZA
ORGANIZOVANI
KRIMINAL
UKAZUJE
JAVNOSTI DA JE
PRESDENIK
REPUBLIKE
PREKORAČIO I
ZLOUPOTREBIO
SVOJA ZAKONOM
I USTAVOM DATA
OVLAŠĆENJA
I POKUŠAO
DA IZVRŠI
NEPRIMEREN I
NEDOZVOLJEN
UTICAJ NA OVO
TUŽILAŠTVO,
KOMENTARIŠUĆI
AKTUELNE
KRIVIČNE
ISTRAGE

Uz kompletnu originalnu projektnu dokumentaciju „apsolutno može da se obnovi i jedan i drugi objekat (kompleksa Generalštaba) bez ikakvih problema“, rekla je ona.

Sudbina Generalštaba se, kako zaključuje, „ne svodi na tehničko, već na političko pitanje i pitanje volje da se sačuva jedan od najznačajnijih simbola moderne arhitekture i istorije na ovim prostorima“.

O Generalštabu je govorio i predsednik Aleksandar Vučić. On je u ponedeljak uveče napao Javno tužilaštvo za organizovani kriminal zbog istrage o ovom slučaju.

„Ta korumpirana banda iz pojedinih tužilaštava je izmislila slučaj renoviranja Generalštaba. Ja sam još 2016. godine tražio da se renovira Generalštab. Ne, nego treba da se sruši, da neke padne na glavu i da ubije čoveka“, naveo je Vučić.

VEĆ U UTORAK PO PODNE, REAGOVALO je i Tužilaštvo.

„Povodom gostovanja i intervjuu predsednika Republike Aleksandra Vučića u emisiji ‘Ćirilica Milomira Marića’ emitovanoj juče na televiziji Prva, u kom je izneo besramne tvrdnje kojima omalovažava i kriminalizuje javne tužioce Javnog tužilaštva za organizovani kriminal, Kolegijum Javnog tužilaštva za organizovani kriminal, ukazuje javnosti da je predsednik Republike prekoračio i zloupotrebio svoja zakonom i Ustavom data ovlašćenja i pokušao da izvrši neprimeren i nedozvoljen uticaj na ovo tužilaštvo, komentarišući aktuelne krivične istrage“, naveli su iz JTOK.

„Uvredljivim i neistinitim izjavama Aleksandar Vučić ponovo targetira postupajuće tužioce i pokušava da sa pozicije autoriteta i moći predsednika Republike izvrši nedozvoljen uticaj na ishod pokrenutih postupaka, iznošenjem tvrdnji da se radi o ‘izmišljenim predmetima’. Ovakvim nedopustivim izjavama predsednika Republike, kojima se nosioci pravosudnih funkcija omalovažavaju i blate, pored nastojanja da se u javnosti stvori slika nezakonitog postupanja i atmosfera linča, direktno se vrši opstrukcija pravde kojom se urušava ustavni i pravni poredak i vladavina prava“, dodali su tužioci. **N**

Fristajl Stef Bojić

„Nole ide po svlačionici i priča koga je upoznao“

Ono što ovaj čovek može da izvede sa lopticom i reketom nije nikada viđeno. Ideje su originalne, a izvođenje ostavlja bez daha i svetske megazvezde

Pionir teniskog fristajla (slobodni stil tenisa). Čovek koji je izmislio sopstveni posao. Novosađanin kome su se poklonile teniske megazvezde među kojima je i Novak Đoković. Njegova veština je neviđena u svetu tenisa. Od veštine i kinestetike je uspeo da se vine do zvezda. Jedan jedini Stef Bojić.

Njegov snimak ste sigurno videli makar jednom. Kratka forma video-snimaka, idealna za ovo savremeno doba, često ostavlja veliki utisak na sve. Ono što čovek može da izvede sa lopticom i reketom nije nikada viđeno. Ideje su originalne, a izvođenje ostavlja bez daha i svetske megazvezde.

Sve je počelo sa originalnom idejom, a danas ima sudbinu mnogih velikih ljudi u Srbiji. Priznatiji je u svetu nego u rodnoj zemlji.

„Završio sam studije u Njujorku, tamo sam završio filmske studije. Ostao sam da živim sa jednom porodicom koju sam upoznao u Hemptonsima kao trener i oni su postali moja druga porodica, tamo sam bio i tokom US Opena sad. Otac porodice je jedan od pionira skejt industrije; kada sam ja počeo to da razvijam, on je bio moj mentor. On je patentirao silikonski točak za rolere, tako sam upoznao njegove prijatelje i razvijao sam ovo što radim jer sam, zapravo, hteo to da predstavim teniskim brendovima kao reklamu gde bih ja bio režiser. U svesci imam zapisano sve što se desilo u tih 10 godina, on je tada predvideo šta će se desiti. Godinu dana kasnije sam snimao sa Novakom u Indijan Velsu“, ispričao je Bojić u podkastu „Reketiranje“.

Počeo je pre 10 godina i od tada je upoznao sve svetske zvezde. Imao bi da ispriča ponešto o svakoj od njih.

„To je 2015. godine. Bili su svi: Nole, Marej, Šarapova, Verdasko, Simon, Čilić, Slo-un Stevens, Gaske... Oni su mene zvali sa

predviđenim projektom i ja sam bio u fazonu: Kakva glupost. Pričao sam sa roditeljima, pa sam, ipak, otišao. Ja radim kratku formu koja je bazirana na kinestetici pokreta što je mnogo bitno za filmsku akciju i onda nisi limitiran na jezičko tržište što je dosta bitno. I onda u viralnom smislu tu stvarno nema limita.“

Lansirala ga je u zvezde jedna reakcija Novaka Đokovića u Indijan Velsu. Đoković je dobro pročitao trenutak i to iskoristio maestralno.

„Novak je ispustio reket. To je bilo zastupljeno po medijima, oni su iz Austrije slali izveštaje, svi svetski mediji su pisali o tome, to je kompanijama mnogo bitno. Još uvek se nisu prešaltali na pregled, bitnije im je ko je objavio nego koliko ljudi je to videlo. Taj video ima par miliona pregleda što nije toliko mnogo kao danas, ali to su podelili i Đoković i Šarapova i svi veliki. Nole od tada, pa do danas je u bilo kojoj situaciji da na značaju tome svemu. Mislim da je on tada stvarno bio impresioniran, pre svega jer dolazim iz Srbije, to mi je i sam rekao, drugo jer smo imali prirodnu komunikaciju. Mi se do tada nismo upoznali, iako sam ja znao njegovu braću i on je gledao neki meč Marka i mene, on se toga neće sećati, ali nam se sto puta ukrstio put. Bila je autentična reakcija jer je stvarno bio u šoku. Petar Popović me je pozvao i rekao: Evo ga Nole, ide po svlačionici i priča koga je upoznao.“

Evidentno je da je svaki njegov snimak ne samo autentičan nego i iskren. To možda ljudi ne znaju uvek da cene, ali znaju da poštuju i da ne potcenjuju.

„Na internetu nisam doživljavao nešto negativno, a uživo tek nikada. Ljudi kojima se ne sviđa što radim me samo zaobiđu, što bi se oni bavili mnome? Svi teniseri gledaju to na nivou da je to sve šou-biznis.“

Premijerno slušamo Stefa u podkastu „Reketiranje“ krajem novembra.

REKLI SU O BOJIĆU

Novak Đoković:

„Stefan Bojić je majstor teniskih trikova. On je neko koga stvarno poštujem i divim mu se, on je prvi počeo da radi teniski fristajl.“

Marija Šarapova:

„Mislila sam da dobro baratam reketom... Sve dok nisam upoznala umetnika Stefa Bojića.“

Endi Mari

„Svako ko voli fristajl sportove neka pogleda Bojića. Upoznao sam ga danas i neke njegove teniske veštine su malo nevaljale.“

Dominik Tim

„Pokušavam da ne izgledam loše pored kralja veština Stefa Bojića.“

MMF U BEOGRADU RAST I RAZVOJ

Marže padaju u februaru

Narodna banka Srbije u svom izveštaju o završetku razgovora sa misijom MMF-a izostavila nekoliko ključnih konstatacija i podataka

Piše Milica Rilak

MEDUNARODNI MONETARNI FOND (MMF) I VLASTI Srbije postigli su sporazum na nivou misije o drugoj reviziji aranžmana poznatog kao Instrument za koordinaciju politika (PCI), ali ono o čemu šira javnost nije obavestena, to je da je ponovo pogoršana prognoza privrednog rasta.

Prema zvaničnom saopštenju misije MMF-a, rast bruto domaćeg proizvoda (BDP) Srbije u 2025. godini projektovan je na svega 2,1 odsto.

To je lošiji podatak čak i od onog objavljenog u oktobarskom izveštaju MMF-a pod nazivom „Svet-ski ekonomski izgledi“.

MMF je za Srbiju tada projektovao rast bruto domaćeg proizvoda (BDP) od 2,4 odsto u 2025. godini, što je značajno usporavanje u odnosu na 3,9 odsto iz 2024. godine.

Podatak o lošijoj prognozi rasta BDP-a, međutim, nije se našao u saopštenju Narodne banke Srbije (NBS) objavljenom nekoliko sati pre MMF-a, a koje je inače opširno citiralo pozitivne ocene misije u poseti Beogradu.

USPORAVANJE ZBOG DOMAĆIH I SPOLJNIH FAKTORA

U SVOM SAOPŠTENJU OD ČETVRTKA 30. oktobra, misija MMF-a, koju predvodi Anet Kjobe, navodi da je pri-

vredna aktivnost usporila usled spoljnih i domaćih izazova.

Kao razlozi za revidiranu projekciju rasta na 2,1 odsto navode se „slabije javne investicije, niži priliv stranih direktnih investicija i slabija potrošnja“.

Misija takođe konstatuje da je ekonomija pogođena „globalnim trgovinskim tenzijama, protektima, političkom neizvesnošću i sankcijama naftnoj kompaniji NIS“, što je prenela i naša centralna banka u svom saopštenju, a citirali domaći mediji uključujući i Nedeljnik.

Iako je loša poljoprivredna sezona ponovo podstakla rast cena hrane, ukupna inflacija je u septembru smanjena na 2,9 odsto, čemu su, kako navodi MMF, doprinele privremene kontrole cena i marži na hranu i osnovne potrepštine.

Za 2026. godinu, MMF predviđa oporavak i rast od tri odsto, podstaknut rastom dohotka domaćinstava, povoljnim kreditnim uslovima, novim izvoznim kapacitetima i rešavanjem neizvesnosti u vezi sa snabdevanjem energentima od strane NIS-a.

ŠTA JE NBS JOŠ IZOSTAVILA?

POREĐENJEM SAOPŠTENJA DVEJU INSTITUCIJA, UOČAVA SE da je Narodna banka Srbije u svom izveštaju o završetku razgovora sa misijom MMF-a izostavila nekoliko ključnih konstatacija i podataka.

Dok, primera radi, NBS naglašava uspeh u obuzdavanju inflacije, MMF upozorava da bi vlasti „trebalo da ostanu na oprezu zbog potencijalnih rizika rasta inflacije“ nakon što se efekti kontrole cena i marži s vremenom izgube.

MMF je u sopstvenoj objavi „pozdravio nameru vlasti“ da ove mere ukinu do kraja februara, što NBS takođe nije navela u svojoj verziji poruka MMF-a.

MMF projektuje i da će se deficit tekućeg računa platnog bilansa proširiti na „oko šest odsto BDP-a“, dok NBS ovo formuliše uopštenije, navodeći da se očekuje „privremeno širenje deficita“.

MAKROEKONOMSKA STABILNOST I DALJE PRISUTNA

OBE INSTITUCIJE SE SLAŽU U OCENI da makroekonomska otpornost Srbije pozicionira ekonomiju za oporavak kada privremeni šokovi prođu.

Kao ključni faktori stabilnosti navode se visoke devizne rezerve, otporan bankarski sektor i umeren javni dug.

MMF ocenjuje trenutnu monetarnu politiku kao „adekvatnu“ i ističe posvećenost vlasti održavanju fiskalnog deficita na nivou do tri odsto BDP-a u periodu 2025–2027.

Kao glavni rizici po ekonomsku aktivnost identifikovani su produženo rešavanje statusa NIS-a i domaće političke tenzije. **N**

**ZA 2026. GODINU,
MMF PREDVIĐA
OPORAVAK I RAST
OD TRI ODSTO,
PODSTAKNUT
RASTOM
DOHOTKA
DOMAĆINSTAVA,
POVOLJNIM
KREDITNIM
USLOVIMA,
NOVIM IZVOZNIM
KAPACITETIMA
I REŠAVANJEM
NEIZVESNOSTI
U VEZI SA
SNABDEVANJEM
ENERGENTIMA OD
STRANE NIS-a**

INTERVJU IVAN SMILJKOVIĆ, ČLAN IZVRŠNOG ODBORA PROCREDIT BANKE

ProConnect – digitalni most između preduzeća i novih tržišta

ProCredit banka u Srbiji lansirala je ProConnect, digitalnu platformu koja omogućava malim i srednjim preduzećima da se povežu sa kupcima i dobavljačima na čak 12 tržišta na kojima posluje ProCredit Grupa. Ova inovacija predstavlja novi korak u podršci preduzetnicima, ali i važan alat za one koji žele da prošire svoje poslovanje i zakorače ka međunarodnom tržištu. O ciljevima, funkcionalnostima i značaju platforme razgovaramo sa Ivanom Smiljkovićem, članom Izvršnog odbora ProCredit banke.

Šta je bio glavni motiv za pokretanje ProConnect platforme?

ProCredit banka više od 20 godina ima snažan fokus na podršku malim i srednjim preduzećima – ne samo kroz finansiranje, već i kroz prenos znanja i razvoj alata koji olakšavaju njihovo poslovanje. U razgovorima sa klijentima često smo prepoznavali zajedničku potrebu – da pronađu pouzdane partnere, dobavljače ili kupce, i to ne samo u Srbiji, već i na drugim tržištima gde posluju. Iz te ideje je nastao ProConnect – digitalno okruženje koje olakšava upravo to: brzo, sigurno i ciljano umrežavanje kompanija unutar ProCredit mreže.

Kako ProConnect funkcioniše u praksi?

Platforma povezuje kompanije iz 12 zemalja u kojima posluje ProCredit Grupa i omogućava klijentima banke da naprave svoj poslovni profil, predstavljaju proizvode i usluge i pretražuju druge kompanije po industriji, zemlji ili vrsti delatnosti. Sve je potpuno digitalno i jednostavno za korišćenje, a registracija traje svega nekoliko minuta. Na taj način, kompanije iz Srbije mogu da predstavljaju pronađu partnere iz, recimo, Nemačke, Rumunije ili Bugarske – i da odmah stupe u kontakt, bez posrednika i složenih procedura.

Ko može imati najviše koristi od platforme?

Najviše koristi imaju klijenti banke koji su otvoreni ka novim tržištima, bilo da je reč o proizvođačima koji žele da izvoze ili dobavljačima koji traže pouzdane kupce. Ali, ProConnect je jednako koristan i za lokalne firme koje žele da prošire svoju mrežu saradnika u Srbiji. Naša ideja je da svaki klijent banke, bez obzira na veličinu, može da koristi prednosti digitalnog povezivanja i brže dobije uvid u relevantne poslovne kontakte, što značajno skraćuje vreme potrebno za uspostavljanje kvalitetne saradnje.

Kako je ProConnect povezan sa širim procesom digitalne transformacije u banci?

ProCredit banka već godinama siste-

matski ulaže u digitalne alate i procese – od onlajn bankarstva, do automatizacije procedura i podrške održivom poslovanju. ProConnect je logičan nastavak tog puta. On pokazuje da digitalizacija nije samo pitanje brzine i efikasnosti, već i način da klijentima ponudimo realnu dodatnu vrednost – da im pomognemo da razvijaju svoje poslovanje, a ne samo da upravljaju finansijama.

Da li postoje konkretne reakcije klijenata?

Od prvog dana, interesovanje je veoma veliko. Do sada imamo više od 150 registrovanih klijenata iz Srbije, koji su prepoznali da je ovo alat koji im štedi vreme i otvara nove prilike. Već sada vidimo prva povezivanja između kompanija iz različitih zemalja, što potvrđuje da je platforma ispunila svoju svrhu – da ubrza i olakša proces umrežavanja u poslovnom svetu koji postaje sve digitalniji. Ovim putem ohrabrio bih sve naše klijente da se registruju i iskoriste prednosti koje im donosi ProConnect, kao i da se povežu sa našim klijentima iz 12 zemalja.

ProCredit banka se često ističe po svom održivom pristupu. Kako se ProConnect uklapa u tu filozofiju?

Naša misija je da dugoročno podržimo održiv razvoj privrede. Verujemo da to nije moguće samo kroz kredite, već kroz prave partnere, znanje i inovacije. ProConnect je upravo primer toga – platforma koja spaja ljude, ideje i poslovne prilike, čineći saradnju dostupnijom nego ikada.

Kroz digitalnu platformu ProConnect, ProCredit banka još jednom potvrđuje svoj razvojno orijentisani pristup – nudeći preduzećima konkretna rešenja koja doprinose rastu i međunarodnom povezivanju sa relevantnim kupcima i dobavljačima.

ISTORIJA GODIŠNJICA OKTOBARSKE
REVOLUCIJE

Da li je Nikolaj II morao da abdicira?

Očinska ljubav i poslednji ruski car

Piše prof. dr Boris Begović

NESPORNA JE ČINJENICA DA SE VLADAVINA dinastije Romanov završila abdikacijom cara Nikolaja II, marta 1917. godine. No, niko u istoriografiji ne tvrdi da je to bilo neminovno. Brojne su prilike koje je Nikolaj II propustio da sačuva sebe kao monarha. Međutim, kada ih je sve redom propustio i kada mu je ispostavljen zahtev za abdikacijom, niko od onih koji su taj zahtev sačinili nije želeo rušenje monarhije. Plan je bio jednostavan. Nikolaj II abdicira u korist prestolonaslednika, svog sina, trinaestogodišnjeg carevića Alekseja. Dok novi car ne napuni 16 godina, na čelu monarhije je namesnik – Mihailo, Nikolajev mlađi brat. Jasan, valjan i uravnotežen plan – uklanja se omraženi monarh, ali se zadržava monarhija.

Poslednji ruski car je prvobitno pristao na taj plan, potvrdivši to u dva telegrama, da bi se onda naprasno predomislio i abdicirao ne samo u svoje ime nego i u ime svog sina, carevića Alekseja, i to u korist Mihaila, svog mlađeg brata. Zaprepašćenim predstavnicima Dume, koji su železnicom došli u Pskov, u kome je bio zadržan carski voz, pa se u salon-vagonima, na kolosecima, odvijala drama abdikacije, Nikolaj je saopštio tu svoju konačnu odluku – rešio je da abdicira i u ime prestolonaslednika. Ne samo što je takva abdikacija bila protivna zakonu nego je i Mihail video da je vrag odneo šalu, najmanje zbog kršenja zakona, pa se ljubavno zahvalio na ponudi i odbio da postane suveren. Rusija je postala republika.

ZBOG ČEGA JE NIKOLAJ II REŠIO da abdicira i u ime svog sina, u ime prestolonaslednika, i ne pitajući ga pri tome da li on sâm želi da se odrekne prestola? Nesporno, carević Aleksej bio je slabog zdravlja – njegova hemofilija je rano ustanovljena. Leka za tu bolest u tadašnje vreme nije bilo. Čak ni Raspućin nije mogao da pomogne. Kada je, razmatrajući zahtev za sopstvenom abdikacijom, onom u korist svog sina, Nikolaj II upitao sopstvenog ličnog lekara, dr Sergeja Fjodorova, o prognozi Aleksejeve bolesti, dobio je odgovor koji je mogao očekivati – da nema garancija da će njegov sin dugo živeti. Dr Fjodorov, poznavalac ne samo medicine već i dvorskih pravila, jasno je monarhu stavio do znanja da posle njegove abdikacije i ustoličenja njegovog sina za cara, otac

OSEĆAJUĆI NA
SVOJOJ KOŽI
DA PRESTO U
RUSIJI POSTAJE
UŽARENA
STOLICA, NIJE
MOGAO TO DA NE
OSETI, A ZNAJUĆI
ZA SLABO
ZDRAVLJE SVOG
SINA, OSEĆAJUĆI
DA DEČAK
VEROVATNO
NEĆE DOŽIVETI
STAROST, MOŽDA
ČAK NI ZRELOST,
OTAC SE ODLUČIO
DA POŠTEDI
SVOG SINA,
NEZAVISNO OD
NJEGOVE VOLJE,
I LIŠI GA ONOGA
ŠTO MU PRIPADA
- CARSKOG
PRESTOLA

nikako ne može očekivati da će živeti sa sinom, koji će se za puno preuzimanje carskih dužnosti pripremati pod paskom namesnika, Mihaila.

I u drugom razgovoru, neposredno pre nego što je Nikolaj II predstavnicima Dume saopštio svoju odluku, dr Fjodorov je tada još uvek ruskom caru stavio do znanja da nega i opreznost mogu da produže Aleksejev život, ali da on nikada neće biti savršeno zdrav čovek, kao i da ukoliko Aleksej bude postao car, onda mu, dok se, u svakom pogledu, ne osamostali, sledi život sa namesnikom Mihailom, a ne sa ocem.

Imajući sve to u vidu, nameću se dva moguća odgovora na pitanje o motivima Nikolaja II da abdicira ne samo u svoje ime nego i u ime svog sina – prestolonaslednika. Prvi odgovor je – očinska ljubav. Osećajući na svojoj koži da presto u Rusiji postaje užarena stolica, nije mogao to da ne oseti, a znajući za slabo zdravlje svog sina, osećajući da dečak verovatno neće doživeti starost, možda čak ni zrelost, otac se odlučio da poštedi svog sina, nezavisno od njegove volje, i liši ga onoga što mu pripada – carskog prestola.

KOLIKO JE UVERLJIV OVAKAV ODGOVOR? NESPORNO, Nikolaj II važio je za porodičnog čoveka i briga o supruzi (ne baš savršenog mentalnog zdravlja) i deci, naročito o bolešljivom careviću, bila mu je visoko na listi prioriteta. Svakako daleko iznad blagostanja žitelja Ruske carevine. No, teza o brižnom ocu pomalo gubi na uverljivosti činjenicom da je Nikolaj II, proglasivši se za glavnog komandanta oružanih snaga septembra 1915. godine (vrhovni komandant bio je ex officio), napustio svoju voljenu porodicu smeštenu u rezidenciji Carsko Selo i preselio se u Mogilev, gde se nalazio Glavni štab i odakle se koman-

dovalo oružanim snagama. Svoju porodicu je prepustio – Raspućinu.

Uverljivost ponuđenog odgovora treba uporediti sa alternativnim. U krajnjoj liniji, pitanje je koji je uverljiviji. Taj drugi, alternativni odgovor je da Nikolaj II nije želeo da se razdvoji od sina. Ukratko, abdicirao je i u ime sina iz sebičnih razloga, budući da su mu svi stavili do znanja da bi se novi car odvojio od svog oca i živeo sa svojim stricem, namesnikom Mihailom.

NAJBOLJE JE PRISETITI SE REČI KOJE je Nikolaj II uputio predstavnicima Dume kojima stavlja do znanja da zbog Aleksejeve bolesti, on istovremeno abdicira ne samo u svoje nego i u njegovo ime, zbog toga što „ne mogu da se razdvojim od njega“. Posle toga je uljudni, lepo vaspitani, sad već bivši monarh dodao: „Nadam se da ćete imati razumevanja za osećanja jednog oca.“ Svakako da iskaz „ne mogu da se razdvojim“ treba tumačiti kao „ne želim da se razdvojim“. Prema tome, izvesno je da uzrok abdiciranja u ime sina nije bila očinska ljubav, kojom se prestolonasledniku oduzima presto zbog njegove dobrobiti, nego je u centar pažnje došlo to neminovno razdvajanje oca i sina, koje otac nikako nije želeo. I tražio je razumevanje za to.

**NEŠTO VIŠE
OD GODINU
DANA POSLE
DVOSTRUKE
ABDIKACIJE,
BOLJŠEVICI SU
ZLOČINAČKI UBIILI
CELU PORODICU
ROMANOV. OTAC
JE OSTAO UZ SINA
DO POSLEDNJEG
TRENUTKA**

Ovim navodima, drugi odgovor na pitanje zbog čega je Nikolaj II abdicirao ne samo u svoje ime nego i u ime prestolonaslednika dobija na uverljivosti, no ukoliko se taj odgovor prihvati, makar provizorno, otvara se novo pitanje. Zbog čega Nikolaj II nije želeo to razdvajanje? Da nije možda u pitanju to da je smatrao da je u interesu tada trinaestogodišnjeg dečaka Alekseja, koji se sprema da uskoro (za nešto više od tri godine) preuzme ulogu cara, da se ne razdvaja od oca, da svom sinu može još mnogo toga da pruži? Ili je možda Nikolaj II imao u vidu bol koji će on sâm snositi time što će zauvek biti lišen blizine svoga sina, što će svog sina vidati samo povremeno i samo izdaleka? Da li je možda upravo to bila suština „očinske ljubavi“?

Odgovore na ta pitanja nikada nećemo saznati. Nešto više od godinu dana posle dvostruke abdikacije, boljševici su zločinački ubili celu porodicu Romanov. Otac je ostao uz sina do poslednjeg trenutka. A za sve nas ostaje otvoreno pitanje sadržaja roditeljske, očinske ili majčinske svejedno, ljubavi. I upozorenje za sve nas pod kapom nebeskom da ponekad, misleći da činimo našoj deci, u stvari činimo sami sebi. Nije li prava ljubav da im dopustimo da odrastu i da se postaramo da postanu ljudi, onakvi ili ovakvi, kakvi oni, a ne mi, žele da budu? **N**

Penzija ranije uz NLB Komercijalnu banku

NLB Komercijalna banka, jedna od vodećih finansijskih institucija u zemlji, sa najvećom bazom aktivnih klijenata u Srbiji i poverenjem koje joj ukazuju brojne porodice, omogućila je penzionerima, koji penziju primaju u dinarima, da raspolažu svojim primanjima dan pre zvanične isplate – putem digitalnih kanala: bankomata, mobilnog i elektronskog bankarstva.

Ova pogodnost uvedena je kako bi starijim sugrađanima olakšala svakodnevnicu i omogućila im da do novca dođu jednostavno i bez čekanja, uz sigurnost na koju su navikli. Znajući koliko im znači kada u novim stvarima mogu da se oslone na nekog bliskog, banka je pokrenula inicijativu „Naučio sam baku“. Njom poziva mlađe generacije da pomognu svojim bakama i dekam, roditeljima, komšijama ili dragim osobama iz okruženja da savladaju korišćenje digitalnog bankarstva i tako lakše pristupe svojoj penziji – dan ranije.

U središtu ove inicijative je jednostavna ali važna poruka – da se poverenje koje se gradi godinama može pretočiti u podršku i međugeneracijsku solidarnost. NLB Komercijalna banka želi da iskoristi poverenje i bliskost sa klijentima kako bi pokazala da digitalizacija ne mora biti prepreka, već prilika da se generacije povežu i zajedno uče.

Za NLB Komercijalnu banku, inicijativa „Naučio sam baku“ nije samo korak ka većoj upotrebi digitalnih servisa – to je i podsetnik da svaka promena postaje lakša uz podršku i poverenje.

Jer kada pomognemo našim starijima da savladaju nešto novo, ne učimo ih samo tehnologiji – pokazujemo im da i dalje mogu da budu sigurni, nezavisni i povezani sa svetom koji se menja.

BRZO I JEDNOSTAVNO DO SREDSTAVA

Na bankomatima NLB Komercijalne banke sredstva su dostupna dan pre zvanične isplate penzije. Sve što je potrebno su kartica i PIN, a postupak traje minut ili dva – dovoljno je izabrati opciju „Podizanje gotovine“, uneti iznos i potvrditi. Prvi put je najlakše obaviti uz pomoć nekog mlađeg, a već sledeći put postaje rutina.

JESI LI SNIMIO OVO DOPISIVANJE
RAJKA GRLIĆA I GORANA MARKOVIĆA

Moj zadnji film

Da li se i ti ponekad pitaš što je u nama ostalo od te mladenačke drčnosti, od tog osjećaja da možemo sve?

Piše Rajko Grlić

Dragi Gorane,
Kada si javio da si pao niz stepenice, baš sam se prepao, ali iz pisma vidim da si preživio ne samo fizički već, što je očito bilo puno teže, i u glavi. I da si nakon toga na krilima Okudžave, klackajući Beogradom, otplovio u stara vremena.

Moram priznati da i ja sve češće tamo plovim. Neki dan, klackajući Zagrebom (poput tebe i Đide i ja sam kupio štap kao modni dodatak našim godinama), sjetio sam se kako smo kao „mladi perspektivni režiseri“ s velikim veseljem obilazili festivale. Tako smo jedne godine na Festivalu filmskog scenarija u Vrnjačkoj Banji Đida i ja imali svaki po film, a kako smo zajedno pisali scenarije za oba, na kraju smo i dijelili glavnu nagradu. Iz Beograda je poslan mladi novinar da tim povodom s nama snimi razgovor za radio.

UKLJUČIO JE KAZETOFON, U RUKE UZEAO mikrofoni i nakon par uvodnih rečenica bilo nam je jasno da ne zna tko je od nas dvojice tko. Kako je prvo pitanje bilo upućeno meni, počeo sam, na beogradskoj ekavici, pričati kako mi je drago da je moj kolega iz Zagreba došao i da sam mu imao priliku pokazati naše srpske manastire, našu srpsku kulturu... Gledao sam novinara i čekao da se napokon počne smijati. No on je bio mrtav ozbiljan. Vjerojatno mu je to bio jedan od prvih zadataka i bio je pun treme. Đida je prihvatio igru i na zagrebačkoj kajkavštini govorio o tome kako je sretan što je vidio te divne manastire, kako je kao Hrvat impresioniran srpskom kulturom... Teško je bilo reći, jer obojica ne stojimo najbolje sa sluhom, što je bilo nakaradnije - moja ekavica ili njegova kajkavština. No mladi novinar u tome nije vidio ništa čudno. Sutradan je objavio razgovor i par sati nakon toga dobio otkaz s radija.

Bili smo mladi i nadasve objesni.

Već jako, jako dugo nismo mladi, a objesnost nam je, i to nekako mimo naše volje, vrijeme pretvorilo u pristojnost.

Kada bolje razmisliš, strašno.

Gledao sam prije nekoliko dana u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu Krležine Zastave, pred-

Prvi profesionalni kratki film snimio sam 1970. u jednom kadru i zvao se „Sve jedno drugo pojede“. To je, iznad i prije svega, bila igra. Imao sam osjećaj da se mogu igrati i praviti film van zadanih kanona

stavu koja je pokušala, a da se pri tome nikome ne zamjeri, pratiti luk glavnog junaka od revolucionarne mladenačke nade do beznadne činovničke sudbine.

Da li se i ti ponekad pitaš što je u nama ostalo od te mladenačke drčnosti, od tog osjećaja da možemo sve? Ne znam u kojoj mjeri smo bili buntovni revolucionari, osim možda šezdeset i osme nakratko u Pragu, ali smo, to je možda i važnije, izbjegli činovničku sudbinu. Nismo upali ni u jedan od klasičnih klišeja ovog društva, kao srećom ni onoga prije njega. Nismo postali dio režima, nismo se ni sa jednim slizali, nismo upali u septičku jamu nacionalizma. Nismo dozvolili da nam prilijepe niti jedan od ovdje za svakoga presudno važnih nacionalnih i religijskih identiteta. Ukratko: imali smo malo pameti i puno sreće.

No pitanje je: što smo postali, što smo to, kao klackajući starci, danas?

Prag nam je podario, za ono čime smo se bavili možda presudno: pogled sa strane, i time smo izborili pravo na sumnju. Akademija nam je dala zant i time dala pravo na igru. Koliko je od svega toga ostalo u nama?

O tome ti i hoću pisati, zapravo javiti jednu dobru vijest, ali brbljav kakav jesam, nikako da dodem to toga.

Prvi profesionalni kratki film snimio sam 1970. u jednom kadru i zvao se „Sve jedno drugo pojede“.

To je, iznad i prije svega, bila igra. Imao sam osjećaj da se mogu igrati i praviti film van zadanih kanona.

U POTRAZI ZA TIM BEZOBRAZNIH MLADIĆEM u sebi, za tom drčnošću, za veseljem igre, odlučio sam da nakon pedeset i pet godina ponovo snimim kratki film. Da zaokružim još jedan krug. Zvati će se Kućni pornić i bit će, kao i onaj prvi, snimljen u jednom kadru.

Pamtiš kako sam te prije godinu dana vabio da kao uspomenu na naš zajednički studentski pornić L.V. Kulešov, s kojim smo na GEFF-u osvojili falus Dušana Vukotića, pod stare dane snimimo još jedan. Ti si to s indignacijom odbio tvrdeći da to nije bio pornić već eksperimentalni film, no ja sam, bez obzira u koji ga rod smještali, to ipak odlučio učiniti.

Nakon što sam se poslije zadnjeg filma još jednom zakleo da više nikada neću snimati, evo ponovo kršim obećanje. Jednostavno moram vidjeti koliko je to mene ostalo u meni, koliko se još mogu igrati.

Drži palce, kucaj o drvo. Trebat će mi puno sreće.

Tvoj,

Rajko **N**

NAPAD U SPLITU PROSVJETA

ZDS protiv srpskog kola

Prekinut program Dana srpske kulture, napad osudili svi sem Domovinskog pokreta

GRUPA OD PEDESETAK MLADIĆA U SPLITU je u ponedjeljak uveče prekinula program Dana srpske kulture i KUD-a iz Novog Sada, tvrdeći da događaj ne može da se održi u vreme obeležavanja pada Vukovara.

Grupa je uzvikivala ustaški pozdrav „Za dom spremni“, a neki su nosili maske i crne majice. Među njima su bila i dvojica starijih koji su, kako svedoci navode, predvodili grupu.

Članovi KUD-a iz Novog Sada, koji su doputovali u Split da učestvuju u programu Srpskog kulturnog društva „Prosvjeta“, napustili su prostorije po naredbi nasilnika. Policija je intervenisala i pružila im zaštitu na više lokacija. U incidentu nije bilo fizičkog nasilja niti povređenih.

„Slobodna Dalmacija“ je objavila da je policija privela osobe stare 59, 54 i 43 godine te da je među njima bivši pripadnik sastava Specijalne policije i pripadnik užeg jezgra tzv. „starije Torcide“ Krešo Baturina, svojevremeno predsednik kluba navijača „Torcida-Sućidar“.

SPLITSKI GRADONAČELNIK TOMISLAV ŠUTA I **LOKALNE** stranke osudili su događaj, naglašavajući da Split mora biti grad tolerancije i poštovanja za sve građane i goste, bez obzira na nacionalnu ili versku pripadnost.

„Jadno, mizerno, to treba kazniti, to je kažnjivo delo“, rekao je predsednik Zoran Milanović komentarišući incident.

„Ja bih odvojio mlade, za njih ima nade, ali to je kažnjivo delo i za to treba odgovarati. Ali ima među njima vucibatina mojih godina, to treba locirati, izručiti i presuditi, hadezeovci znaju kako se to radi. Da im ne padne na pamet da to više rade“, istakao je Milanović.

„**OVO JE GRUBO KRŠENJE PRAVA MANJINA**, nasrtaj na srpsku manjinu u Hrvatskoj, i to mahom na decu i starije osobe. U Hrvatskoj nema mesta za zakon ulice. Takvo ponašanje je potpuno neprihvatljivo“, naveo je premijer Andrej Plenković na vanrednoj konferenciji za novinare u Banskim dvorima.

Predsednik SDSS-a Milorad Pupovac rekao je da događaj u Splitu nije izolovan, već deo niza incidenata u poslednjim mesecima koji pokazuju porast netrpeljivosti prema manjinama i njihovoj kulturi.

„Ovakve pojave traže ozbiljan politički i društveni angažman. Očekujemo da će Vlada i Sabor delovati kako bi se prekinulo normalizovanje govora mržnje i nasilja.“

IPAK, NISU SVI BILI JEDNOGLASNI U OSUDI. Domovinski pokret Splita i Splitsko-dalmatinske županije, koji je manjinski partner u Vladi Hrvatske, poručio je da je ogorčen zbog pokušaja da se organizuje veće srpskog folklora u danima „kada se Hrvatska priseća žrtava Vukovara i Škabrnje“. Domovinski pokret je podržao „mlade ljude“ koji su prekinuli srpsko folklorno veče u Splitu. **N**

JESI LI VIDEO OVO?

Izbor za Kraljevića Marka

Prvo se gledalo je li aspirant za Kraljevića Marka prikladno mlad, visok i stasit. Zatim bi ih se brižljivo pregledalo da možda nemaju kakav teži tjelesni nedostatak. Svi su morali široko zinuti i pokazati da imaju najmanje trećinu cijelih, zdravih zuba

Piše Ante Tomić

Dragoljube, dična starino, Posljednjih desetak dana na Prviću pišem novi roman, jednu historijsku priču, ali s duhovitim pomakom, na svoj način, i taj me posao cijelog uzima. Krajem oka primjećujem da se i u Hrvatskoj i u Srbiji koješta zanimljivo događa, ali ne zamjeri, nemam ti volje pisati ni o čemu. Šaljem ti da pogledaš ovo što radim, možda ti se dopadne. Ako ti se ne dopadne, nemoj se ustručavati da to mi rečeš. Bolje sad nego kad izađe knjiga. Ovo je šesto poglavlje.

Bilo je prije tridesetak, četrdesetak godina, stariji još živo pamte to vrijeme, kad su u svakom našem kraju bili po dvojica, trojica, ponekad i više Kraljevića Marka. Pljačkajući na drumovima, bijući se po mehanama i konacima, napastujući žene, držeći ponekad čitava sela u strahu, kojekakve hulje, razbojnici, bitange, barabe, ništarije, ispičuture i vucibatine predstavljali su se imenom slavnog narodnog junaka.

Nije u tome bilo nikakvog reda ni mjere. Kraljevića Marka bilo je u svim oblicima i veličinama, ćelavih, debelih, šepavih, mutavih, bez ijednog zuba, ćoravih na jedno pa i na oba oka. Znali su biti i čudni, nastrani, ludi. Jedan je Kraljević Marko iz vranjanskog kraja kokodakao misleći da je kokoš, jedan se kod Brčkog gol pokazivao čobanicama.

Ovaj nered i sramota napokon su prestali kad su mudri i časni monasi mana-

stira Žitomislić organizirali nadmetanje čiji je pobjednik dobivao zvanični naslov i Zlatnu medalju Kraljevića Marka. Nadmetanje se održavalo u proljeće, na Đurđevdan svake četiri godine. Ponizni i napačeni kršćanski puk ponovno je tako dobio junaka iz predaje, jednog jedinog, pažljivo izabranog između mnogih takmaca, sa svim poželjnim vrlinama. Za ponekog se čak tvrdilo da je možda i bolji od onoga izvornog iz roda Mrnjavčevića.

Posljednjim su svi bili iznimno zadovoljni. Osim što je bio spretan sa svim vrstama hladnog i vatrenog oružja, taj Ličanin iz Donjeg Lapca bio je krštan kao gora i lijep kao anđeo. Ženama bi se noge zatresle, a slabokrvnije bi zakovrnule očima i onesviješteno se skljkale pred njim. Gdje god bi došao pohotnice su mu otvoreno nudile svoje draži. Gotovo su preklinjale da ih muškarac zajaše, no on ih je obzirno odbijao, čuvajući njihovu krepost i kad bi je se one spremno odrekle. Bio je pobožan, če-

**PLJAČKAJUĆI NA DRUMOVIMA,
BIJUĆI SE PO MEHANAMA I
KONACIMA, NAPASTUJUĆI ŽENE,
DRŽEĆI PONEKAD ČITAVA SELA
U STRAHU, KOJEKAKVE HULJE,
RAZBOJNICI, BITANGE, BARABE,
NIŠTARIJE, ISPIČUTURE I VUCIBATINE
PREDSTAVLJALI SU SE IMENOM
SLAVNOG NARODNOG JUNAKA**

dan, skroman, milosrdni branitelj siromašnih, srčani zaštitnik udovica i siročadi i, prije i poslije svega, veliki Srbin. Dužnost Kraljevića Marka je obavljao u dva mandata i svi su predviđali da će osvojiti i treći, ali eto, što kažu, čovjek snuje, a Bog odlučuje.

Prošle se jeseni Kraljević Marko zatekao u Crnoj Gori, u jednom selu na visokoj klisuri ispod koje je šumno tekla zelena Tara. Upravo se bila pekla rakija od šljiva što su te godine obilno rodile. „Marko, popij s nama“, zovnuli su ga seljaci gostoljubivo, a plemenitog viteza pićem nije dvaput trebalo nuditi. Pridružio im se i dao da mu u tikvu, u kojoj je inače držao vodu, uliju šljivovice što je vruća curila iz bakrenog kazana. Pripovijedao je domaćinima o junacima iz narodnih pjesama s kojima je ponekad pio i mezio, ponekad ljuti boj vodio, a ponekad i jedno i drugo. Priznao je da mu mnogi koje je smaknuo često dolaze u snove pa ga prerezanog grla, krkljajući pitaju: „Marko, bolan, zašto?“

„Je li vila Ravijojla stvarno kučka ko što pričaju?“, zanimalo je nekog Crnogorca.

„Strahota jedna“, potvrdio je Kraljević Marko, pružajući tikvu da mu ponovno napune. Svjedoci se kasnije neće složiti jesu li mu je sedam ili osam puta napunili. „Zbog toga se i nije udavala“, dodao je junak. „Ravijojla, govorim joj ja, ajd probaj bit umiljata, poslušna, nasmij se nekad, ženska glavo. S takvim ponašanjem nikad nećeš nać muškarca. Ali, sve džaba. Njoj na

jedno uvo uđe, na drugo izađe.“

„Eh, da je ja odalamic preko gu-bice, zapamtila bi ona sve što sam joj kazao“, rekao je jedan seljak hvalisavo. „Nije ona još upoznala pravoga.“

„Ajde, jado, muči“, odgovorio mu je drugi razumno. „De ćeš ti na Vilu Raviojlu? Vila Raviojla je jaka ko konj. Je li tako, Marko?“

„Možda i jača“, potvrdio je junak otpijajući rakije. „Nije to ko obična žena. Da koji od vas Raviojlu samo pipne, ovoga mi krsta, ne bi se više 'ladne vode napio.“

Modri se listopadni sumrak polako hvatao na vrhovima planina. Uvrćući krajeve brkova junak je utonuo u zamišljenu šutnju i nije čuo kad je razgovor od vila prešao na vukodlake, od vukodlaka na krilate konje, od krilatih konja na đavle. Kad se trgnuo i ponovno počeo slušati, seljaci su raspravljali kakvu bi snagu morao imati netko da preskoči kanjon Tare. Većina se složila da takvog deliju, koji bi preskočio stotinu, ili čak dvije stotine koraka iznad duboke provalije, svijet još nije vidio. Dvojica, trojica su ipak bili na stajalištu da bi s redovnim vježbanjem i pravilnom ishranom možda...

„Pridrži mi rakiju i gledaj ovo“, rekao je iznenada Kraljević Marko.

Prisutni se nisu dobro ni snašli, a on je poletno skočio na noge, trkom se zaletio nizbrdo i u širokom raskoraku s urlikom otisnuo s ruba litice.

Na izvanredne, prijevremene devete izbore za najvećeg kršćanskog junaka, održane u Žitomisliću u kasnu jesen hiljadu sedamsto šesnaeste, pred slavu Vavedenja Presvete Bogorodice, javilo se rekordno, čak dvadeset sedam takmaca. Došli su iz svih krajeva u kojima Srbi žive, po studenom vjetru i gustoj kiši. Promrzi, mokri i blatnjava rasedlavalu su konje u manastirskoj štali, uzimali vruću rakiju koju su im braća monasi pružali da se ugriju i odmah izlazili pred komisiju od tri člana, koja ih je u susjednom sjeniku uvodno razvrstavala.

Prvo se gledalo je li aspirant za Kraljevića Marka prikladno mlad, visok i stasit. Zatim bi ih se brižljivo pregledalo da možda nemaju kakav teži tjelesni nedostatak. Svi su morali široko ziniti i pokazati da imaju najmanje trećinu cijelih, zdravih zuba. Kosa im je morala pokrivati veći dio tjemena. Brat Makarije tan-

**NA KONCU SU U MANASTIR UŠLI
JEDAN PLJEVLJAK, JEDAN SREMAC,
JEDAN SA ZLATIBORA, JEDAN
GLAMOČAK I JEDAN IZ OKOLICE
LESKOVCA. SMJESTILI SU IH U
MONAŠKE ČELIJE I U TRPEZARIJI
POSLUŽILI VEČEROM**

kom im je kožnom uzicom označenom čvorićima mjerio brkove jer kakav bi to bio Kraljević Marko bez gustih brčina od najmanje četiri palca dužine lijevo i desno od sredine nosa.

„To mora bit neka greška“, pobunio se neki Dobojac. „Svega ti, izmjeri još jednom.“

„Sikter, čoso!“, odgovorio mu je Makarije prezirno. „Brkatija je moja mati Stojanka od tebe.“

Iza jednog zastora svi su se morali na kratko skinuti goli da im brat Atanasije pažljivo pregleda intimne dijelove. Dvojicu je obrezanih ljubazno ali odlučno udaljio s nadmetanja, savjetujući im, ako već u sebi nalaze junački potencijal, da pokušaju na izboru za legendarnog turskog viteza Aliju Đerzeleza, što se svake četiri godine održava nedaleko odavde, u tekiji na vrelu Bune.

U kratkom razgovoru predsjednik komisije, iguman Gerasim, muškarac neobično malešan, ali velike energije i

ugleda, na koncu je procjenjivao duševno zdravlje i bistrinu muškaraca, da Kraljević Marko baš ne ispadne neki ludak ili totalna budala. Pronicljivim je pitanjima nepogrešivo razdvajao podle i kvarne od onih iskrenih, dobrog srca.

Od njih dvadeset sedam u užu su krug izbora ušli samo šestorica, a naknadno je još jedan iz Negotinske Krajine otpao jer su iz štale javili da njegov konj nije po propozicijama. Kad su mu slamom krenuli brisati mokru dlaku, sva se boja skinula i iscurila niz noge. Otkrilo se da izvorno nije šarac, kako u Kraljevića Marka mora biti, već da je obični smeđi konj tu i tamo vapnom obojan u bijelo. Negotinac je na odlasku upitao može li se sutra vratiti, ako nađe negdje šarenog pastuha. Rekli su mu da može, no on se ipak nije pojavio.

Na koncu su u manastir ušli jedan Pljevljak, jedan Sremac, jedan sa Zlatibora, jedan Glamočak i jedan iz okolice Leskovca. Smjestili su ih u monaške ćelije i u trpezariji poslužili večerom. Odmjeravajući jedan drugoga zubima su trgali duga teleća rebra, dok ih je otac Gerasim upoznavao s iskušenjima što ih čekaju sutradan, u užem krugu izbora.

Zorom će početi s ispitom snage. Donedavno se zahtjevalo da se šakom čvrsto stisne suha drenova grana i iz nje iscijede dvije kapi vode, kao što je Kraljević Marko u pjesmi slavno učinio, no od toga se odustalo jer je stvar prečesto završavala u sitničavom i besplodnom natezanju što je voda iz drva, a što znoj s dlanova. Umjesto toga takmaci će snagu odmjeravati podižući teško mlinsko kamenje.

Sljedeće je nadmetanje u gađanju, gdje se također odustalo od tradicije, od luka i strijele kojima se nekad služio veliki junak. Prilagođeno današnjem vremenu, glinene čupove na pedeset koraka udaljenosti gađat će vatrenim oružjem, po vlastitom izboru, dževerdarom ili kuburom.

Na konjima će se zatim utrkivati oko manastirske šume. Iguman je oštro upozorio da ne bi kome palo na pamet udariti poprijeko između drveća. Takva se podlost smatra nedostojnom jednog kršćanskog junaka i povlači trenutno izbacivanje s nadmetanja. **N**

ČIJI SU PEKIĆEVI SKAKAVCI?

Da li je teško pogoditi šta bi Pekić mislio o Vučićevom režimu da može da ga vidi u ovom stadijumu? Kao što znamo šta je mislio Ljubomir Simović. I uostalom, zašto Vučević ne citira Šešelja koji je pobedio Pekića na dopunskim izborima za Skupštinu Srbije 1991. u beogradskoj Rakovici

Piše Zoran Panović
programski
direktor
Demostata

Kad je umro Halid Bešlić, setili smo se i pesama koje je napisao za njega Nazif Gljiva, među njima i velikog hita iz 1984. godine „Neću, neću dijamante“. Meni je Gljiva, pored dobrih pesama, ostao u sećanju i po davnom TV intervjuu, posvećenom i stanju u Bosni i Hercegovini, uključujući i mnoge zloupotrebe od strane ljudi na vlasti koje se često pokrivaju manipulacijama i dizanjem međunarodnih tenzija, pa se Gljiva zapitao zar mi u Bosni i Hercegovini ne možemo da nademo dvadeset poštenih ljudi koji bi vodili zemlju.

Ne sećam se, možda je rekao i trideset, ali ne više od pedeset ljudi. Naravno da ima dvadesetak pa i sto poštenih ljudi u BiH, ima ih i u Srbiji. Takvo razmišljanje je dobronamerno, mada antipolitičko, pa i naivno. Sa moralom, pozitivnom energijom, a bez funkcionalne alternativne stranke, stvari se teško mogu promeniti i nabolje. Mnogo ljudi u Srbiji razmišlja kao Nazif Gljiva u tom intervjuu.

Studenti su napravili senzacionalan uspeh u političkoj dinamici i buđenju jednog učmalog društva. Ostvarena je antirežimska masovnost. Za obnovu političkog sistema potrebna je funkcionalna alternativna stranka koja se može

obratiti većini nacije. Famosna studentska lista može biti njen zametak. Ili ta stranka rudimentarno već postoji. Kao prikrivena. Pragmatično mimikrijska i pametno ideološki neprofilisana. Prividna i defetistička kvadratura kruga odnosa studenata (njihove liste) i klasične opozicije da se rešiti magičnom rečju iz praktične politike – kvote!

(A) tipična pozicija Miloša Vučevića pokazuje koliki je značaj partije kao legitimacijske osnove. Da postoji SFRJ, a da su današnji politički akteri na sceni, verovatno bi Vučić u Predsedništvo SFRJ poslao ili Anu Brnabić ili Miloša Vučevića.

Kao formalni partijski šef, Vučević jeste lojalistička partijska poluga Vučevićvog režima, i iz ove pozicije apsurdno je govoriti da li bi on sutra u novim okolnostima mogao da proba da stabilizuje SNS ako Vučić izgubi vlast.

Jedan od vodećih društvenih mislilaca 21. veka Juval Noa Harari posetio je ne-

Studenti su napravili senzacionalan uspeh u političkoj dinamici i buđenju jednog učmalog društva. Ostvarena je antirežimska masovnost. Za obnovu političkog sistema potrebna je funkcionalna alternativna stranka koja se može obratiti većini nacije. Famosna studentska lista može biti njen zametak. Ili ta stranka rudimentarno već postoji

davno Hrvatsku, i u zagrebačkom „Lisinskom“ održao predavanje. Harari kaže da današnji lideri gaje kult ličnosti, menjaju politiku iz dana u dan, i da njihove birače nije briga za to. Politika se, dodaje Harari, kao u srednjem veku opet bazira na ličnostima i njihovim porodicama. Pa i onim političkim, ne samo krvnim porodicama.

Eto, Harari je indirektno pokazao koliko je i Vučić trendovski političar. Jedan dan će poslati pomirljivu poruku (pred komemoraciju u Novom Sadu), da bi potom izvređao i komemoraciju i preko sto hiljada prisutnih građana na njoj. U prošlom broju Nedeljnika pisali smo o obeležavanju stranačke slave SNS Svete Petke, a njen domaćin Siniša Mali kao da je antecipirao Hararija, i naglasio da je uspeh partije kao najjače političke organizacije u Srbiji i zbog toga što su naprednjaci „porodica“. Da li su to baš iste „porodične vrednosti“ kao nekad one programske kod Dveri i Boška Obradovića? Da li tu ima nešto od „porodičnih vrednosti“ na koje je valjda mislio naprednjački gra-

Vučić je na svečanosti otkrivanja spomenika kazao da je Pekić bio učitelj demokratije. Za njega na neki način, naglasio je Vučić, Srbija nikad nije bila kriva nego mi sami

li kao skakavci“. Da li je Vučević mislio na skakavce Borislava Pekića? Kao metaforu. Da li je Vučević mislio na iste skakavce na koje je mislio Aleksandar Jovanović Čuta, lider Ekološkog ustanka, koji u emisiji „Bez cenzure“ na televiziji KTV kao i u autorskom tekstu za nedeljnik „Radar“ podseća na godine koje su nam pojeli skakavci – devedesete godine prošlog veka, čiji se duh vratio u ovim Vučevićevim godinama od 2012?

Čuta kao nacionalni zadatak postavlja to da vratimo godine koje su pojeli skakavci. Vučević hoće da vrati mesece (njih jedanaest), ali u suštini i petooktobarske godine od 2000. do 2012. Ni Vučević ni Čuta nisu direktno pomenuli Pekića već samo skakavce, ali pretpostavljamo da nisu koristili samo frazu a da ne znaju odakle je.

Reč je naravno o knjizi „Godine koje su pojeli skakavci“ – Uspomene iz zatvora ili antropopeja (1948–1954). Ovaj letopis zatvorskih godina Borislava Pekića, kako pišu profesori književnosti, iznosi svu tragiku piščevog ličnog iskustva i obelodanjuje surovo naličje komunističkog režima u Jugoslaviji neposredno posle Drugog svetskog rata. „Čitajući ovo potresno i poučno svedočanstvo otkrićemo zajedno sa piscem kako tamnica menja jezik, percepciju, život, pretvarajući se u neku vrstu paralelne stvarnosti gde se zakonitosti ljudske zajednice najbolje vide“, ističe „Laguna“, kao izdavač knjige.

E sad, čiji su Pekićevi skakavci? Razumljiva je degutantnost kad Pekića citira Vučević. Ali stanite, zar uprkos sablažnjavanju „kolektivnih žutih“ – i DS i DSS (koje politički baštine Pekića), tog marta 2016. velikom književniku spomenik na Cvetnom trgu u Beogradu nije podigla upravo naprednjačka vlast, u prisustvu njegove supruge Ljiljane i poštovalaca, i uz poruku tadašnjeg premijera Aleksandra Vučića da nas je veliki pisac naučio ljubavi prema svojoj zemlji, „voleći je mnogo više od onoga koliko je ona njega mučila“.

Vučić je na svečanosti otkrivanja spomenika kazao da je Pekić bio učitelj de-

donačelnik Beograda Aleksandar Šapić, koji je institucionalizovao manifestaciju „Beogradski dani porodice“. I koji je po toj logici mogao da bude domaćin krsne slave i naprednjačke, „porodične“ antipacije Hararija u „Lisinskom“.

Obično je novi premijer politički jača figura od onog koji je podneo ostavku i čiji je kabinet pao. U Vučevićevom sistemu i tehnologiji vlasti ne mora da bude tako jer je bivši premijer Miloš Vučević politički jača figura od onog koji ga je nasledio – Đura Macuta. Čak se stiče utisak da Srbija i nema premijera već koministre prosvete – Macuta i Dejana Vuka Stankovića, dok je Siniša Mali kao i u ranijim kabinetima realni premijer. Da je zaživeo Vučićev takozvani „pokret za narod i državu“, možda bi i Macut bio politički jači, jer se jedno vreme potencirao narativ da je Macut lojalista iz tog nadirućeg (kako se mislilo) „pokreta“ kao nove faze naprednjačkih metamorfoza. Evolutivni put: radikali – naprednjaci – lojalisti, nije linearan.

Za razliku od radikalske i naprednja-

ke faze sa takozvanim Vučićevim lojalistima se prvi put otvara i pozicija „avangarde“ (zavetničke elite) u odnosu na obično stranačko članstvo. Ili onu masu kojoj je bilo namenjeno da zbirno čini „pokret“. Uglavnom, iako mu je unutarpartijski autoritet delegiran od Vučića, ne treba, u slučaju Vučevića, kao uostalom i Ane Brnabić, zanemariti lične napore i domete u ostvarivanju svojih jurišnih pozicija.

U svom shvatanju etatizma Vučić voli da koristi komunističko-julovski termin „državno rukovodstvo“. U njemu su Ana Brnabić i Vučević sa politički većom težinom od Macuta ili glavnog koalicionog partnera Ivice Dačića. O statusu SPS govori i činjenica da ta partija nema sa SNS potpisan koalicioni sporazum. Na papiru se ne zna šta je čije.

Hajmo na trenutak da se vratimo u sredinu prošlog meseca oktobra. Formalni predsednik SNS Miloš Vučević je za višemesečne proteste nakon novosadske tragedije rekao da su državi naneli štetu i da su „blokaderi tih jedanaest meseci poje-

mokratije. Za njega na neki način, naglasio je Vučić, Srbija nikad nije bila kriva nego mi sami. „Zato je ovo spomenik sa namenom i ovde treba da izgovorimo da idemo u Evropu sa našom dušom i korenima, da gledamo pravo i da idemo pravo“ – naveo je tadašnji premijer. Prema njegovim rečima, Srbija i Beograd se podizanjem spomenika delimično odužuju Pekiću. Kao što se očigledno neće odužiti Đinđiću i podići njemu spomenik, onu simboličku „Strelu“ na Studentskom trgu koju je uz aminovanje Vučića bio najavio i nekadašnji Đinđićev bliski saradnik Goran Vesić, dok je šefovao prestonicom.

To što je marta 2016. govorio Vučić danas zvuči cinično, ali to više pokazuje propuštene Vučićeve šanse. Šteta i za njega i za Srbiju. Spomenik Pekiću je i spomenik tim propuštenim šansama. Mogao je Vučić kad pominje skakavce da podseti i na ime autora metafore, i da su oni – naprednjaci – podigli njemu spomenik, ali možda se osetio nelagodno. Iako se više puta potvrdilo da ova vlast nema preterani osećaj stida. Kao što bi i Vučiću bilo verovatno nelagodno da uz omiljeni

Obično je novi premijer politički jača figura od onog koji je podneo ostavku i čiji je kabinet pao. U Vučićevom sistemu i tehnologiji vlasti ne mora da bude tako jer je bivši premijer Miloš Vučević politički jača figura od onog koji ga je nasledio - Đura Macuta. Čak se stiče utisak da Srbija i nema premijera već koministre prosvete - Macuta i Dejana Vuka Stankovića, dok je Siniša Mali kao i u ranijim kabinetima realni premijer

citat „Srbija nije šaka zobi, da je pozoba svaka vrana koju donese vetar!“, podseti da je to napisao Ljubomir Simović. Vučić nije citirao ništa od onoga šta je Vučić rekao na otvaranju spomenika Pekiću. A zamislite da jeste ovo: „Ako kažem da danas delimično vraćamo dug Pekiću, biću u pravu ali ću se ogrešiti o Boru koji je mislio da mu niko nije dužan u njegovoj borbi za demokratsku Srbiju.“ Ej, Boru.

Da li je teško pogoditi šta bi Pekić mislio o Vučićevom režimu da može da ga vidi u ovom stadijumu? Kao što znamo šta je mislio Ljubomir Simović. I uostalom, zašto Vučić ne citira Šešelja koji je pobedio Pekića na dopunskim izborima za Skupštinu Srbije 1991. u beogradskoj Rakovici. Prosto je bilo neverovatno da je nekom iz DS palo na pamet da jednog Pekića, pritom i osnivača DS, kandiduje u radničkoj Rakovici, i to protiv majstora demagogije Šešelja, koji je najbolje umeo da fascinira i nahuška narodne mase, i prevodi ih iz samoupravljača u nacionaliste, ekspresno iz kardeljizma u šešeljizam.

Šešelj je za kratko vreme uspeo da razbuca plejadu srpskih intelektualaca; da se sprda sa DEPOS-om (u kome su bili Ljubomir Simović, Matija Bećković, Nebojša Popov, Dušan Kovačević...), da pobedi Pekića, i najuri Dobricu Ćosića sa mesta predsednika SR Jugoslavije. Da razbije mit da je Ćosić tobože ikada nešto odlučivao u bilo kojoj srpskoj politici. I što je najtragičnije, velika većina intelektualaca koje je targetirao Šešelj bila

Arhitekta forum #4 – VIZIJA: U susret novoj eri arhitekture

Četvrto izdanje Arhitekta foruma, prestižne regionalne platforme za razmenu ideja i arhitektonskih praksi, biće održano 22. novembra 2025. godine u MTS dvorani u Beogradu, pod temom VIZIJA.

U vremenu kada arhitektura odgovara na izazove veštačke inteligencije, klimatskih promena i društvenih preobrazaja, Arhitekta Forum otvara prostor za dijalog o budućnostima koje tek dolaze. Centralno pitanje ovogodišnjeg izdanja glasi: Šta znači imati arhitektonsku viziju u 21. veku?

Učesnici Foruma dolaze iz nekih od najpoznatijih svetskih biroa i donose perspektive koje brišu granice između tehnologije, kulture i prostora.

GOVORNICI:

- Patrik Schumacher (Zaha Hadid Architects) – Parametrizam kao vizionarski jezik
- Emre Arolat (EAA) – Sakralni prostori i subverzivne forme

- Andrea D'Antrassi (MAD Architects) – Futurizam ukorenjen u prirodi
- Vincent de Graaf (AIM Architecture) – Dizajn zasnovan na narativu

PANEL-DISKUSIJA:

- Učesnici panela dolaze iz renomiranih biroa sa Balkana i iz Centralne Evrope:
- Nikola Novaković (Enforma)
 - Besian Mehmeti (BMA)
 - Andi Efthimi (Atelier 4)
 - Csaba Nagy (Archikon Architects)

MODERATORI:

- Sara Stefanovska, d.i.a.
- Jakša Nikodijević, d.i.a.

Organizatori pozivaju sve arhitekte, studente, istraživače, urbaniste i ljubitelje savremene arhitekture da se pridruže i budu deo dijaloga o budućnosti discipline koja oblikuje naše živote.

Za više informacija o programu i ulaznicama posetite:

<https://arhitekta.co.rs/>

je prilično nacionalno utemeljena; nisu to bili neki sorosovci, ujdijevci i fulbrajtovc. Fascinacija prostote bila je ultimativna. Posledice dalekosežne. Eh, a kad se iz današnje perspektive setimo Boriša Tadića koji je pomislio da ga neki intelektualci ne razumeju, te da su mu od mogli na izborima.

Niko nije bolje od Šešelja demistifikovao uticaj intelektualaca na narodne mase u Srbiji. Cinici bi rekli da je to Šešelju uspelo zato što je i on sam intelektualac. Cinici bi rekli i da se nakon Petog oktobra u Srbiji paradoksalno ostvarila Platonova utopija da državom treba da rukovode filozofi, jer su takvi i bili došli na vlast: Koštunica, Đinđić, Mićunović... Intelektualci mogu da razumeju politiku, ali uglavnom ne umeju da je vode. Ako nisu političari. Što Koštunica, Đinđić, Mićunović, ipak jesu primarno bili iako su bili i intelektualci. I imali su jasnu svest o značaju partije kao institucije, a što danas fali mnogima koji su protiv Vučića. I što je potencijalna zamka iščekivane studentske liste. Da na njoj ne bude dovoljno političara ili onih koji

imaju talenat i volju za bavljenje praktičnom politikom.

Pekić je jednom rekao da se dugo pitao šta je komunistima značila ona njihova omiljena reč „budnost“, ali je posle zaključio, da su on i njegovi imali tu „budnost“, možda im se komunizam ne bi ni dogodio. Izgleda da je od Pekića, Vučić ipak ovo o „budnosti“ najbolje razumeo. I Ćacilend je upravo to – fortifikacijska emanacija „budnosti“.

U jeku ratova na ovim prostorima, tadašnji italijanski ministar spoljnih poslova Đani de Mikelis, mojim poznanicima je rekao da se mnogim narodima u istoriji desi da polude. I Italijani su sa Musolinijem poludeli. Ali ludilo prođe, a da se ne bi ponovilo, iz njega treba izvlačiti pouke. Kakve su Srbi pouke izvukli ima još da vidimo, mada i za Italijane je teško garantovati.

I da, kad smo već kod spomenika, na onom Dimitrija Tucovića na beogradskoj Slaviji (par stotina metara od Pekićevog na Cvetnom trgu), nema i dalje mermerne ploče (nije je bilo ni u prošli

ponedeljak) na kojoj piše čiji je to spomenik (deluje kao da je strgnuta), a na to smo skretali pažnju u jednom od ranijih brojeva Nedeljnika. Tamo gde treba da piše čiji je to spomenik neko je u međuvremenu utisnuo crni grafit – „Mama, šta to beše ‘kulturno nasleđe’?!“

Eto, i to se desilo u Šapićevom Beogradu iako su naprednjaci pre Šapića u njihovim redovima premestili spomenik socijaldemokrati Tucoviću da može da mu se priđe bez zaustavljanja saobraćaja, a što socijaldemokrate iz DS nisu uradili godinama na vlasti iako im je centrala bila kojih par stotina metara odatle u Krunskoj ulici. A mogli su sa onima iz DSS („stare“) i da dignu spomenik Pekiću.

Da li je moguće da se nemar oko Tucovićevog spomenika dogodio iz ideoloških razloga? Nije se oglašavao ni ministar kulture Selaković koji bar zna ko je Dimitrije Tucović, a i Dačić ima prećih poslova, iako na kongresima SPS voli da ističe da su oni nastavljači i dela Dimitrija Tucovića.

Makar ko Vučić i lojalisti što su nastavljači lika i dela Bore Pekića. Sve sa Vućevićim skakavcima. **N**

BUDI
IGRA KOJU ŽELIŠ
DA VIDIŠ

13/3 - 8/4
DVEHILJADEVASETŠESTE

BELGRADE
DANCE FESTIVAL
bdf
23

VEĆ VIĐENO

Od širenja straha uoči obeležavanja godišnjice pada nadstrešnice do puštanja glasne muzike iz „Čacilenda“, ceo državni (i paradržavni) aparat je ponovo primenio recepte koji im, makar zasad, nisu prošli. Šta se očekuje u narednim danima i nedeljama, kada tenzije budu još veće?

Istraživala Milana Milošević, piše Dušan Telesković

Ima jedna scena u filmu „Matriks“ koja ima dubok filozofski trenutak, a sa kojom može da se napravi paralela u kontekstu današnje Srbije.

To je ona scena u kojoj Neo vidi istu crnu mačku kako prolazi dva puta i kaže: „dèjà vu“. Trinitati reaguje ozbiljno, pita ga šta je rekao, Neo objasni i onda mu Morfeus otkrije istinu. „Dèjà vu“ u Matriksu nije slučajna pojava. Zapravo je znak da je došlo do „greške u sistemu“. Desila se digitalna anomalija, trenutak kada se promeni program simulirane stvarnosti.

U srpskom političkom Matriksu, baš kao i na filmu, sistem proizvodi „dèjà vu“ da bi stekao prednost nad protivnikom. Da bi agenti, oni bezlični i bezosećajni, obučeni u crno, sprečili borce za slobodu da probude što veći broj ljudi. I to je pro-

šle nedelje kod građana Srbije proizvelo više „dèjà vu“ utisaka.

DÈJÀ VU 1 - MATRICA ZA ODVRAĆANJE LJUDI DA IDU NA PROTESTE

Bilo je to najpre vidljivo u širenju straha i pokušaju odvratanja ljudi da masovno dođu na proteste. U Vučićevom matriksu, to se desilo nekoliko puta prošle nedelje.

Prošle nedelje smo imali, za početak, „dèjà vu“ u pogledu „dojava o bombama u svim vozovima“. Dešavalo se to u dva ranija navrata. Prvi put uoči mitinga 15. marta kada se ispostavilo da žena iz kol-centra „Srbija voza“ koja je primila „dojavu“ nije dobro ni čula šta joj anonimni glas preko telefona govori, ali su njeni šefovi bili sigurni da neko prijavljuje tero-

ristički napad, pa su zaustavili sve vozove ka Beogradu koji su dolazili tih dana.

Drugi put se to desilo uoči velikog Vidovdansko protestu 28. juna u Beogradu i sada, u petak, uoči komemorativnog skupa u Novom Sadu. Svaki put, pa i sada, vozovi su nastavili da rade posle protesta a da se MUP nije ni oglašio o tome koliko je vozova pregledano i koliko je to trajalo.

Bilo je prošle nedelje i propagandnih tvrdnji da „blokaderi spremaju haos u Novom Sadu“. I ovog puta je iskorišćena ista matrica kao uoči 15. marta i 28. juna. Provladini mediji „otkriju“ zaveru koja je obično materijal tajnih službi, onda krenu pozivi da se reaguje, pa onda dođe do hapšenja inkriminisanih. I na kraju, režimska propaganda prikaže to sve kao „dokaz“ tvrdnje da studenti i

građani „spremaju građanski rat“, iako uhapšeni nemaju nikakve veze niti sa organizacijom protesta, niti sa planovima koji se prave. To su samo pojedinci koji su učesnici na protestima.

Uoči 15. marta su na osnovu prisluškivanih razgovora uhapšeni članovi Pokreta slobodnih građana u Novom Sadu, dok su po istoj metodi u Kraljevu uhapšena bivša vojna lica pred Vidovdanski protest 28. juna.

Ovog puta je to bio novosadski odbornik Miša Bačulov, koji je prethodnih nedelja već bio u žiži javnosti pod optužbama predsednika Srbije da je „unezvereno šetao“ uoči pada nadstrešnice na novosadskoj Železničkoj stanici. Bačulov je sada uhapšen na osnovu snimaka i prisluškivanih razgovora, iz kojih proizilazi da je pokušavao da organizuje sopstveno trovanje. Ta bizarna ideja, bez obzira da li je ona plod stvarne želje Bačulova ili, kako mnogi sumnjaju, teledirigovanog pokušaja da se diskredituje komemorativni skup u subotu, nije ipak uspeła da odvрати ljude da dođu u Novi Sad.

DÉJÀ VU 2 - VUČIĆEVA RUKA POMIRENJA

Dok su mediji pod njegovom kontrolom pokušavali da optuže studente da hoće da „izazovu građanski rat“, stavljajući ih u istu ravan sa Bačulovim, predsednik Srbije je pokušavao da deluje pomirujuće, kao da godinu dana unazad (a i godinama pre) nije bio generator svih kriza i pođela u društvu.

Po ranijem Matriksu da jednostavno prećuti sve što je toksično sipao u etar i da primećuje samo nepoćinstva svojih protivnika, Vučić je optužio neimenovanu drugu stranu da su pokazali „nećuvani bes, klevetali, kršili pravila, provodili nasilje nad drugima i tuđom imovinom, pokušavali da unište nit našeg društva i osnovne vrednosti koje nas kao narod povezuju“.

Prećutavši svoje izjave o „ustaštvu, nacizmu, satanistima, stranim plaćenicima“, Vučić je rekao da je i on „u nekim trenucima rekao neke stvari“. Dok je ceo državni aparat pod njegovom kontrolom pokušavao na sve moguće načine da spreći građane da dođu do Novog Sada na komemorativni skup, Vučić je rekao da je njegova „istinska želja, kao predsednika Republike, da sutrašnji

I ovog puta je iskorišćena ista matrica kao uoči 15. marta i 28. juna. Provladini mediji „otkriju“ zaveru koja je obično materijal tajnih službi, onda krenu pozivi da se reaguje, pa onda dođe do hapšenja inkriminiranih. I na kraju, režimska propaganda prikaže to sve kao „dokaz“ tvrdnje da studenti i građani „spremaju građanski rat“

dan prođe mirno, sa poštovanjem jednih za druge i jednih prema drugima“. Na kraju obraćanja, sve one koje je do juće vređao i nazivao pogrdnim imenima, pozvao je „još jednom na dijalog u društvu“.

Završio je obraćanje, a onda su mediji pod njegovom kontrolom nastavili po starom – „blokaderi spremaju haos i sprovode obojenu revoluciju“.

DÉJÀ VU 3 - BUĐENJE IZ MATRIKSA

Međutim, u srpskoj političkoj realnosti, Vučić više nije gospodar Matriksa. Ne ispisuje samo on događaje koji će se desiti.

Studenti i mnogobrojni građani već mesecima unazad su prestali da veruju u ono što je ispisano na ekranima. Opet su prepešačili Srbiju, uveravajući građa-

ne da je pogubno vratiti se u simulaciju stvarnosti. Narod je još jednom masovno izašao na ulice gradova Srbije koji su se našli na studentskoj ruti i suze su ponovo tekle i na putu i pored TV ekrana.

I najvažnije, vratili su se u realnost, razbivši najveću iluziju od svih: da su protesti počeli da jenjavaju, da se „energija pobune gasi“.

U Novom Sadu se u subotu okupilo oko 110.000 građana iz svih delova Srbije, prema nezavisnoj proceni Arhiva javnih skupova. I to je bio „dējà vu“. Baš kao

na ranijim velikim protestima u Novom Sadu 1. februara, Kragujevcu na Sretnje i Nišu 1. marta, ljudi su mirno i dostojanstveno odavali počast svim onim nevinim žrtvama koje su pre taćno godinu dana čekale voz, a onda u trenutku otišle na put bez povratka.

To što je ceo dan protekao bez političkih parola, stranaćkih obeleđa, „zgažene travćice“, profesor Pravnog fakulteta u Novom Sadu Bojan Pajtić nazvao je „najvećim porazom Vućića i SNS-a“.

„U subotu je skup u Novom Sadu bio najdostojanstveniji skup u Evropi tog dana. Velićanstvena manifestacija empatije, solidarnosti, bola i pristojnosti. Nikada Novi Sad nije video toliki broj ljudi na ulicama. Izuzetno mi je, kao i svakom, bilo teško, a izuzetno sam bio i ponosan na slobodarsku Srbiju. Za vreme 16 mi-

nuta tišine niko od preko stotinu hiljada ljudi nije pustio glas. U toku dana niko nije uzviknuo političku parolu. Nigde ni kakvo stranačko obeležje. Skup u Novom Sadu pokazao je da su plemeniti i pristojni ljudi u ovoj zemlji većina“, rekao je Pajtić za Nedeljnik.

Sa njim je saglasan i Dragan Popović iz Centra za praktičnu politiku.

„Odavno nisam video skup koji je u potpunosti protekao onako kako smo se nadali. Od organizacije koja je bila perfektna, preko poruke tog skupa koja je suštinski bila pravda za žrtve, pa sve do efekata. Čini mi se da su ljudi koji su tamo bili i oni koji su pratili sve što se dešavalo sada dobili jednu novu energiju, novu snagu. Videli su da iza cele ove ideje, iza svih ovih protesta u stvari stoji veliki broj mladih ljudi koji su jako dobro organizovani i koji vrlo dobro znaju šta hoće“, rekao je Popović za Nedeljnik.

DEJÀ VU 4 - NAPADI I VREDANJE ŽRTVE

Dan kasnije, Srbija je opet doživela „dèjà vu“, i to zastrašujuć. Vučićeve pristalice vređale su Dijanu Hrku, majku Stefana Hrke, jednog od 16 nastradalih u padu nadstrešnice, koja je započela štrajk glađu tražeći pravdu za žrtve i raspisivanje izbora.

Majci koja je izgubila sina u stravičnom događaju, pristalice vlasti su puštale pesmu „Pošla majka da potraži sina“. Ispostavilo se da su to radili zaposleni u opštini Palilula, zaposleni po partijskoj SNS liniji. To puštanje pesama nastavilo se i u narednim danima, izazivajući zgražavanje šire javnosti. Čak su i izvođači pesama koje se puštaju iz Čacilenda osudili ove kve postupke vlasti.

To je „dèjà vu“ zato što su naprednjaci i ranijih godina vređali žrtve koje nisu bile po njihovoj političkoj volji. Desilo se to kad su izlazili da podrže Milutina Jeličića Jutku, predsednika opštine Brus, i vređali njegovu žrtvu – Mariju Lukić. Isto se ponovilo i kada su podržavali predsednika opštine Grocka Dragoljuba Simonovića optuženog da je naredio paljenje kuće novinara Milana Jovanovića. Takođe, naprednjaci su vređali i Milovana Milivojevića, oca Milomira Milivojevića, žrtve nesreće u namenskoj industriji u Lučanima.

To što sada doživljava Dijana Hrka je, nažalost, jedan „modus operandi“ vlasti

To što sada doživljava Dijana Hrka je, nažalost, jedan „modus operandi“ vlasti u kojem se vređaju svi oni koji traže pravdu i odgovornost

u kojem se vređaju svi oni koji traže pravdu i odgovornost.

U slučaju Dijane Hrke, građani su mogli da imaju još jedan utisak „dèjà vu“. Dan pre nego što je ona počela da štrajkuje glađu, ispred Skupštine je isti takav štrajk najavio i poslanik SNS-a Uglješa Mrdić. Zbog ovog događaja, mnogi su javno izrazili sumnju da je Dijana Hrka bila prisluškivana i da je vlast, opet koristeći podatke tajnih službi, pokušala da predupredi postupke koji njima (vlastima) ne idu u korist.

Zapravo, i u proleće 2019. godine desilo se nešto slično. Opozicija je planirala da započne štrajk glađu ispred parlamenta u jeku protesta „1 od 5 miliona“. Pre nego što su saopštili tu nameru, iznenada su se pojavili Goran Vesić i Aleksandar Vulin koji su najavili da će upravo oni štrajkovati glađu. Bio je to prvi apsurdni događaj u kojem je vlast štrajkovala protiv štrajka opozicije. Slično se ponovilo i godinu dana kasnije. Kada je Boško Obradović započeo štrajk glađu ispred parlamenta, odmah su u isti postupak stupili Aleksandar Martinović i Sandra Božić.

LJUDI KOJI SU BILI U NOVOM SADU I ONI KOJI SU PRATILI SVE ŠTO SE DEŠAVALO, SADA SU DOBILI JEDNU NOVU ENERGIJU, NOVU SNAGU. VIDELI SU DA IZA CELE OVE IDEJE, IZA SVIH OVIH PROTESTA U STVARI STOJI VELIKI BROJ MLADIH LJUDI KOJI SU JAKO DOBRO ORGANIZOVANI I KOJI VRLO DOBRO ZNAJU ŠTA HOĆE

Dragan Popović

Nasilje koje se desilo kod Čacilenda u noći između nedelje i ponedeljka, između pristalica vlasti i onih koji pružaju podršku Dijanu Hrku takođe ima elemente „dèjà vu“. Opet su, kao i 15. marta, iz Čacilenda poletela pirotehnička sredstva ka političkim neistomišljenicima, a onda je vlast, pa i predsednik Vučić za nasilje optužio drugu stranu.

Dok je to radio, Vučić je nehotice otvorio pitanje: kome bi nasilje u ovom trenutku najviše odgovaralo?

Bojan Pajtić kaže za Nedeljnik da nasilje uvek odgovara samo Aleksandru Vučiću i njegovoj stranci.

„To nam je pokazala i subota. Jednog jedinog incidenta nije bilo, nijednog nervoznog tona, a masa ljudi je bila nepregledna. Režim nije napuđao svoje kriminalce da prave nered i vladao je savršeni red. Dakle, svaki put kada je nasilja bilo u poslednjih godinu dana, prouzrokovali su ga naprednjački batinaši ili pojedini 'lojalisti' iz policije. Međutim, oni ne mogu nikoga više zastrašiti i to je verovatno najveća tekovina studentske pobune“, rekao je Pajtić.

Dragan Popović kaže za Nedeljnik da je jasno da je „Čacilend mesto koje sve vreme služi između ostalog tome da bude stalna pretnja nasiljem“.

„Ljudi koji se tamo okupljaju su pre svega ljudi iz kriminalnog miljea. Vidali smo osuđene ratne zločince tamo, ljude sa ogromnim dosijeima. Tako da mislim da to jeste neka vrsta regrutnog centra za batinaše“, rekao je Popović.

On je dodao da se videlo da su pristalice vlasti izazvale nasilje.

„To je bilo jasno. I mislim da je ceo taj koncept tog šatorskog naselja koje je kao neki rak preuzelo samo srce grada, nasilan sam po sebi. Postojanje Čacilenda je neodvojivo od koncepta nasilja. Onog trenutka kada Vučić odluči da povuče taj svoj paravojni kamp, biće jasno da je vlast odustala i od mera represije i od nasilja, a ja nešto ne vidim da će to skorije da se desi“, rekao je Popović.

PLAVA PILULA - ISTRAŽIVANJA JAVNOG MNJENJA, IZBORI

Političke tenzije u takvoj situaciji toliko su narasle da se mogu osetiti ne samo u Čacilendu već i u celoj državi. Vučić za pravo i dalje ne daje izbore koji bi mogli da predstavljaju želju za mirnim izlaskom iz krize, iako je pitanje koliko bi

izborna atmosfera mogla da bude fer i demokratska.

U takvoj situaciji, kad smo kod paralela sa „Matriksom“, čini se da Vučićeva vlast bira plavu pilulu koja drži u simulaciji stvarnosti. I u tom kontekstu treba čitati prošlonedeljna „istraživanja javnog mnjenja“ objavljena u provladinim medijima, a koja Ipsos nije demantovao. Po njima, lista SNS Aleksandra Vučića osvojila bi 49,1 odsto glasova, dok bi studentska lista dobila 9,1 odsto podrške građana. Ovom manipulacijom rezultata, jer studenti nisu bili među ponuđenim odgovorima, već je njihov rejting izmeren samo ako ih je ispitanik sam spomenuo, vlast je ponudila građanima plavu pilulu.

Crvena pilula, ona koja vraća u realnost, u ovom slučaju bilo bi pitanje: ako Vučić već ima 49,2 odsto podrške, zašto onda ne raspisuje izbore? Posebno pitanje je da li će u slučaju parlamentarnih izbora, istovremeno biti raspisani i predsednički. Odnosno, da li će Vučić, poput svojih prethodnika Borisa Tadića i Slobodana Miloševića, skratiti sebi mandat?

Dragan Popović iz Centra za praktičnu politiku rekao je da to jeste vrlo realna mogućnost, dok je Bojan Pajtić skeptičan po tom pitanju.

„Pre svega, Vučiću trebaju potpuno odrešene ruke da on vodi parlamentarnu kampanju, koja je najvažnija, naravno. On je i do sad vodio, iako je to vrlo sporno sa stanovišta Ustava – pošto bi trebalo da izražava državno jedinstvo predsednik – on je i do sad vodio stranačku kampanju svaki put na parlamentarnim izborima. Ali sad mislim da neće prosto hteti da ima ni tu vrstu багажа... Ne znam da li će hteti na kraju, ali moja je procena da je vrlo izvesno da će u isto vreme biti i predsednički i parlamentarni izbori“, rekao je Popović.

Pajtić, sa druge strane, kao razlog za sumnju u istovremeno održavanje ovih izbora navodi da bi to „značilo da Vučić u jednom danu pusti sve dizgine vlasti iz svojih ruku“.

„Pritom, predsednik Srbije, prema Ustavu, daje mandat za formiranje vlade onoj listi koja ima većinu u parlamentu. Vučić će, nema nikakve dileme, činiti sve da ta većina bude konstituisana oko SNS-a, neće se libiti da potkupljuje, prei i odugovlači proces. Zato je, pored pobeде na izborima, važno i da pobeда pobunjene Srbije bude što uverljivija u

NASILJE UVEK ODGOVARA SAMO ALEKSANDRU VUČIĆU I NJEGOVOJ STRANCI. TO NAM JE POKAZALA I SUBOTA. JEDNOG JEDINOГ INCIDENTA NIJE BILO, NIJEDNOГ NERVOZNOГ TONA, A MASA LJUDI JE BILA NEPREGLEDNA. REŽIM NIJE NAPUJDAO SVOJE KRIMINALCE DA PRAVE NERED I VLADAО JE SAVRŠENI RED

Bojan Pajtić

broju glasova i osvojenih mandata“, rekao je Pajtić.

Drugo pitanje je, ako bude predsedničkih izbora, da li Vučić i studenti imaju kandidata za takvu opciju?

Pajtić je rekao da bi „teško neko ozbiljan i sa potencijalom prihvatio da bude kandidat SNS-a na predsedničkim izborima“.

„Autoritarni političari zloupotrebljavaju moć da unište svaku potencijalnu konkurenciju, razbijajući opoziciju, ali i redukujući uticaj svih političara u sopstvenim redovima. Konačno, biti njihov kandidat danas nije ni inteligentno, ni pristojno. No, svakako mi se čini da su šanse za istovremene predsedničke izbore vrlo male“, rekao je Pajtić.

Popović, sa druge strane, veruje da Vučić još nema kandidata i da ga grozničavo traži.

„On će naravno pokušati da na talasu sopstvene popularnosti prosto povuče i tog kandidata, ko god on da bude. Pretpostavljam da će da u iznudici, da tako kažem, da se okrene možda i Tomislavu Nikoliću i nekom od tih jačih imena iz redova naprednjaka, ali to je sad već stvar taktike i strategije koja će da zavisi od mnogo stvari. Između ostalog, naravno, zavisice i od toga kako se druga strana bude organizovala. To je uvek važan faktor kada govorimo o odlukama Aleksandra Vučića“, rekao je Popović za Nedeljnik.

Popović u tom kontekstu dodaje pretpostavku da studenti već i o tome razmišljaju.

„Ne znam tačno, ali sudeći po tome kako su organizovani, čini mi se da je vrlo izvesno da razmišljaju o tome. Dakle, nema sumnje da će Aleksandru Vučiću morati da se izađe na crtu koji god da budu izbori. Dakle, kao što su uostalom izašli već na crtu i u Kosjeriću, u Zaječaru, sad će i u Mionici i Negotinu. Nema nikakvog razloga niti je očekivano

da ne bude tako i na predsedničkim izborima. Mislim da je vrlo izvesno da će studentska lista da ima i svog predsedničkog kandidata ukoliko izbori budu zajedno“, rekao je Popović.

CRVENA PILULA - OTREŽNJENJE

U utorak je i Javno tužilaštvo za organizovani kriminal oštro osudilo pojedine izjave predsednika, navodeći da je to „kršenje ustavnih i zakonskih ovlašćenja“. A to je samo jedan u nizu događaja koji bi mogli da budu prekretnica u narednim danima.

Čini se, sa druge strane, da su crvenu pilulu uzeli i čelnici Evropske unije koji su često u prošlosti, zarad navodne stabilokratije i sopstvenih litijumskih interesa, radije uzimali onu plavu.

I čini se da će na tom polju da se vodi i najvažnija politička borba u danima koji su pred nama. Pod novootkrivenom srpskom stvarnošću, EU je u utorak objavila godišnji izveštaj o napretku za Srbiju koji je u javnosti ocenjen kao „najoštrij do sada“. Iako u tom izveštaju nema formulacija koje bi zadovoljile najvatrenije protivnike vlasti, izveštaj zapravo sugeriše, sa dozom suzdržanosti, da EU neće više da pristaje na promeњenu srpsku realnost.

Tako je u izveštaju Evropska komisija pozvala Srbiju da hitno prekine nizađovanje u pogledu slobode izražavanja i urušavanje akademskih sloboda. Ocenili su da je polarizacija produbljena, na talasu masovnih protesta koji se širom Srbije održavaju, između ostalog, zbog korupcije i uočenog nedostatka odgovornosti i transparentnosti.

Nakon što je Rusija počela da pravi problem oko dugoročnog gasnog sporazuma i nečinjenja u slučaju sankcija NIS-u, što je jasna politička poruka, Vučić se sada nalazi u situaciji kada mu se izmiču obe stolice na kojima je godinama unazad seđeo. Jer evropska komesarka za proširenje Marta Kos izjavila je da vlasti Srbije treba jasno da izraze svoju stratešku orijentaciju i da izbegavaju retoriku protiv Evropske unije, upozorivši da će ubuduće biti znatno stroža po tom pitanju.

A to, dakle, u velikoj meri pokazuje da možda neće biti dovoljna dva Vučićeva ustupka ove nedelje, upravo po preporukama EU – srediđanje biračkog spiska i mogući nezavisni kandidati za REM. **N**

Sve tajne tvrđave Čacilend

Rade za istog komandanta na istom zadatku i oni koji su uniformisani u plavo (Polijska brigada omražena po brutalnosti prema civilima) i Jumkovu SMB (žandari, posednici zvučnih sredstava LRAD 450 i LRAD 100) i paravojne strukture u „militari luk“ crnom i SMB koje pribavljaju prekoputa Čacilenda u prodavnici Horus bliskoj vlastima

Piše Aleksandar Radić

Kaže predsednik Vučić da je Čacilend „neosvojiva tvrđava“. Sačekaćemo na to da vidimo kako će nestati to čudno šatorsko naselje koje je tamo gde jeste kao položaj za zaštitu centra grada od protoka učesnika protesta i koncentracije protivnika režima. Da, to je zaista tvrđava i Vučić zna da je važno zadržati kontrolu nad kritičnim prostorom po svaku cenu.

Iako posmatrači u Čacilendu vide posadu koju čine čaciji – ponekad nekoliko lica, a kada zatreba stotine – pravu strazu čini policija. Kordoni Policijske brigade i Žandarmerije na licu mesta su kada gazda zazviždi. Vučić zna ko su pristaše u Čacilendu i da ne može računati na to da će držati položaj ako se suoče sa pritiskom građana. Zato policija je tu da u tečnoj koordinaciji sa partijskim kadrovima zaštiti šatore i populaciju smeštenu nasred ulice.

Režim će braniti Čacilend „po svaku cenu“ jer pad tog položaja suštinski je i sunovrat Vučićeve vlasti. Ne radi se o simbolu već o ključnoj važnosti koju ima kontrola prostora pogodnog za gomilanje mase i pokrete ka važnim građevinama za vlast od Predsedništva i parlamenta do obližnjeg RTS-a. Marta 1991. godine Vukov poziv da se ide na TV Bastilju nije bilo lako izvesti jer se tadašnja milicija pobrinula da zatvori manevar od „isturenog komandnog mesta“ na terasi Narodnog pozorišta od Takovske. U petooktobarskoj revoluciji vođe demonstracija su postupile pametno i stavile su pod kontrolu komad grada koji se danas zove Čacilend.

Kada je policija ostala bez rezervi suzavca, a građani uzeli parlament i RTS, pad Miloševićevog režima postao je izvesnost. Vučić se drži naučenih lekcija. U prošlosti bavio se planovima za državni udar i konsultovao se sa kadrovima koji su imali ratno iskustvo o tome kako uzeti grad. Pravila su jasna i jednostavna i uradi se baš ono što su izveli učesnici Petog oktobra, a što sada Vučić želi da predupredi. Zato postroji Čacilend, kao prepreka za razvoj protesta koji može da preplavi centar grada i blokira interventne kontrarevolucionarne formacije.

Zato ko se drži Vučića ima svoj zadatak u odbrani Čacilenda. Čaci-policija je živa palisada (odbrambeni zid od balvana ili kočeva korišćen od pamtiveka za odbranu), a paravojne strukture SNS-a su unutar tog privremenog naselja. Pozadinske službe se brinu za dostavu hrane. Postoji čak i tim za moralno-političku delatnost

U POZADINI „OSNIVANJA“ ČACILENDA 6. MARTA BILE SU NAMERE POVEZANE ISKLJUČIVO SA PLANOVIMA REŽIMA ZA NASILNO REŠAVANJE PITANJA PROTESTA. U NADZEMNIM I PODZEMNIM PROSTORIMA 15. MARTA RAZMEŠTENI SU JURIŠNI ODREDI ZADUŽENI ZA RAZBIJANJE PROTESTA. RAZVOJ PRILIKA ODNOSNO ODLAZAK STUDENATA I VETERANA SA „LINIJE DODIRA“ OBESMISLIO JE VUČIĆEV PLAN DA SE STVORI POVOD ZA PROGLAŠENJE VANREDNOG STANJA

koji pušta muziku i podstiče na vatrenost, da ne kažemo na drsko i bezobrazno ponašanje prema tzv. blokaderima.

Kao u srednjovekovnoj tvrđavi, u Čacilend mora da se uračuna i postojanje pogodnih podzemnih prostora računajući garažu Pionirski park korisnu za smeštaj žive sile i manevar.

U pozadini „osnivanja“ Čacilenda 6. marta bile su namere povezane isključivo sa planovima režima za nasilno rešavanje pitanja protesta. U nadzemnim i podzemnim prostorima 15. marta razmešteni su jurišni odredi zaduženi za razbijanje protesta. Razvoj prilika odnosno odlazak studenata i veterana sa „linije dodira“ obesmislio je Vučićev plan da se stvori povod za proglašenje vanrednog stanja.

Studenti su koristili u podeli zadataka za 15. mart oznaku „sektor osam“ za plato Trg Nikole Pašića – Takovska ulica gde se trebalo desiti ono što je Vučić zamislio i propustio priliku da učini. Sada se već vidi da se radilo o važnom momentu jer je vlast imala prilike da amortizuje predstranim faktorom primenu neselektivne sile prema civilima. Da se nešto desilo, bilo bi gundanja, ali nekoliko meseci kasnije sve bi se zaboravilo i Vučić bi dao kome rude kome novac za naoružanje, i svi bi ti stranci bili podmireni (potplaćeni) da se ne postavlja pitanje da li u Srbiji ima i obrisu demokratskog života.

Borba za grad morala se nastaviti i Vučićev kabinet se pobrinuo da preuzme čitav „sektor osam“ – postavili su nove šatore nasred ulice i zatvorili su pristup kritičnom prostoru za bezbednost režima.

U više prilika Ćacilend su punili ljudstvom. Izuzmimo one jadne vašare podrške Vučiću koji su plaćeni pljeskavicama. Važan događaj u pogledu prikaza sile predstavlja koncentracija pristalica režima 28. juna kao protivteža velikom Vidovdanskom protestu protiv Vučićeve vlasti. U Ćacilend i okolne ulice došle su stotine likova iz kriminalnih struktura. Puno učesnika tog zbora poznati su policiji jer su privođeni i osuđivani zbog krivičnih dela sa elementima nasilja, šverca narkotika – niko bez iskustva sa robijanja u Zabeli i Sremskoj Mitrovici.

Za Vidovdan mehanizam funkcionisanja tvrđave Ćacilend već se uhodao. Vrlo važno je prepoznati da režima računa na jedinstveni sistem rukovođenja i komandovanja koji vodi iz Kabineta do izvršilaca gde su u istoj ravni i jurišnici SNS-a i MUP i BIA i VBA. Svi su oni sada postrojeni u jednoj koloni – postali su lična Vučićeva horda. Odavno su išćileli pokušaji da se oni koji su na državnoj plati drže profesionalizma i zakona. Rade šta se naredi, a savest umire time što nekom prijatelju ili rođaku patetično pričaju šta se sve radi, „nemaš pojma“, a preskoče svoj prilog toj atmosferi. Oni i dalje pokušavaju prodati priču o tome kako štite državu od „stranog faktora“. Lažu vas da se zna kako pripadnici nekih službi koriste priliku, da su studenti korisni idioti onih koji su protiv Srbije i slično. Lažu vas, ali u stvari lažu sebe jer vide da su deo hibridnog rata koji Vučić & Co. vodi protiv naroda i traže neki racionalan motiv za odbranu tvrđave Ćacilend.

Rad državnog sistema za račun partije vidi se sa Meseca. Nema tu više pro-

U NOĆI 2. NA 3. NOVEMBAR ĆACAD JE IZVELA PROVOKACIJU SA IZLASKOM NA SPOLJAŠNJI „ZID“ ĆACILENDA I PRIMENOM PIROTEHNIKE POKUŠALI SU DA SIMULIRAJU DA SU ONI U STVARI POD UDAROM. STARA FORA – NASRNEŠ NA NEKOG I IZDEREŠ SE: „NISAM JA“. U ULOZI PORTPAROLA ĆACILENDA IZ MUP-a I BIA REKLI SU DA SU SAZNALI DA SU KRIVCI ZA INCIDENTE „BLOKADERI“

stora za prikrivanje i foliranje. Sve se zna. Diferencijacija u državnim službama je provedena jer ko je za režim morao je to da pokaže. Po toj liniji važan je Ćacilend jer se pohod tom mestu računa kao neka vrsta hadžiluka – odete i slikate se na svetom mestu Vučićeve vlasti i dokazete da ste tu gde ste i da ćete se boriti za svog vođu. Oni visokog ranga samo će se prošetati, a raja će noćiti u Ćacilendu.

Jurišni odredi su aktivna odbrana i oni su se pokazali 15. marta. U noći 2. na 3. novembar Ćacad je izvela provokaciju sa izlaskom na spoljašnji „zid“ Ćacilenda i primenom pirotehničke pokušali su da simuliraju da su oni u stvari pod udarom. Stara fora – nasrneš na nekog i izdereš se: „nisam ja“. U ulozi portparola Ćacilenda iz MUP-a i BIA rekli su da su saznali da su krivci za incidente „blokaderi“.

Karte su na stolu i sve se vidi – SNS (ne treba da vam ponovo navodimo i skraćeni organizacija države sile koje su sada isključivo partijske) protiv naroda. Iz tvrđave Ćacilend manevrisaće se jedinicama.

Po potrebi prostor koji drži SNS biće proširen na primer duž Takovske prema RTS-u. Takva privremena pozicija već je viđena letos, ali ako se na duži rok postave šatori izvan aktuelnog obima Ćacilenda blokira se manevar policije. Priliv ljudstva ide kroz Ulicu kralja Milana gde policiji posada Ćacilenda otvara pristup tvrđavskoj saobraćajnici koja ide pored gradske kuće do razmeštajnog rejonu u parku. Tu se policija stalno kreće – ulazi i izlazi prema proceni situacije.

Slika koja se od marta videla puno puta da policiju rukama navodi Ćacad govori više od reči. Rade za istog komandanta na istom zadatku i oni koji su u uniformisani u plavo (Policajska brigada omražena po brutalnosti prema civilima) i Jumkovu SMB (žandari, posednici zvučnih sredstava LRAD 450 i LRAD 100) i paravojne strukture u „militari luk“ crnom i SMB koje pribavljaju prekopta Ćacilenda u prodavnici Horus bliskoj vlastima.

Broj šatora biće povećan i kao simbol prisustva i za smeštaj tokom hladnih noći vrlo burne jeseni '25. (već za vreme pisanja ovog članka objavljeno je da su oko podneva 3. novembra počeli da podižu još jedan šator). Zadaci policije su već pokazani – okrenuti štitove prema narodu, a leđa prema posadi Ćacilenda i zaustaviti pokušaj da masa preplavi šatore. Policija će moći da izađe kada zahteva da se interveniše po širem gradskom jezgru. U vreme kada se čeka na zadatak, biće u svom domu – u tvrđavi Ćacilend. **N**

MAKE SRPSKA GREAT AGAIN

Kako je Mile (*ponovo*) postao Amerikanac

Nekadašnji „dašak svežeg vetra na Balkanu“, kako ga je devedesetih počastila Madlen Olbrajt, skinut je, zajedno sa članovima porodice i grupom najbližih saradnika, sa „crne liste“ američkog Ministarstva finansija, na kojoj se nalazio nepunu deceniju. To je otvorilo brisani prostor za spekulacije o uzrocima i posledicama zaokreta – u najmanje četiri pravca

Piše Veljko Miladinović

Ako bi Madlen Olbrajt kojim slučajem sa onog sveta bacila pogled na današnji Balkan, gde je nekada kao državna sekretarka kreirala stvarnost, i ako bi videla kako u Srbiji zbog nekih sankcija ne znaju kako će da se greju preko zime, Evropljane koji čupaju kosu od muke jer ne znaju šta će sa Bosnom koja im je poverena na rešavanje i negde tu Milorada Dodika koji kao usamljeni jahač pravi lične dilove sa Amerikancima (na užasnutost ekipe iz Beograda), verovatno bi se zapitala

– da li je moguće da se za trideset godina baš ništa nije promenilo?

Promenilo se, naravno, i na Balkanu i u svetu mnogo toga, ništa nije isto, ni Amerika, ni Rusija, ni Evropa, nisu ni odnosi, ni principi na kojima se klimavo odvija svetska diplomatija, ništa nije isto, osim što je i dalje tu Milorad Dodik, koji je još jednom izveo politički zaokret, toliko jak da bi se svima lako moglo zavrteti u glavi. Svima, osim njemu.

Nekadašnji „dašak svežeg vetra na Balkanu“, kako ga je devedesetih počastila Madlen Olbrajt, skinut je, zajedno

sa članovima porodice i grupom najbližih saradnika, sa „crne liste“ američkog Ministarstva finansija, na kojoj se nalazio nepunu deceniju. Ekstremni srpski nacionalista, autokrata blizak Putinu, to su najčešće etikete koje stoje uz Dodikovo ime u zapadnim medijima, pa čak i kada se izveštava kako je u društvu Rudija Đulijanija stavio na glavu trampovski kačket „Make America Great Again“.

Bilo bi suviše pojednostavljeno Dodikov „dil“ sa Amerikancima – u kom je on odustao od najavljenih akcija koje bi vodile Republiku Srpsku ka samostal-

nosti, odustao od zakona o imovini, pa i priznao Ustavni sud BiH, paralelno sa skidanjem sankcija – svoditi na uspešno lobiranje, iako je ovladavanje američkim lobijima vlažni san srpskih nacionalista poslednjih trideset i kusur godina, jer ništa na Balkanu, a posebno u entitetima Bosne i Hercegovine, ne može da bude tako jednostavno.

Najmanje je četiri okvira u koje bi se mogla postaviti Dodikova akcija, koji zajedno daju sliku o onome što se zaisla dogodilo.

Prvi impuls je bio da je Dodik ponovo pokazao neverovatan instinkt za političko preživljavanje i da je napravio neočekivani preokret – da je okrenuo leđa Rusiji i Putinu, da je zabio lakat u leđa Srbiji i Vučićevom režimu, da se nacerio u lice političkom Sarajevu – i ponovo, kao krajem devedesetih, postao „američki čovek“.

U Sarajevu su ovaj preokret i nesumnjivi „dil“ sa Amerikancima malo racionalizovali i pomalo ublažili težinu pojma „dil“. U Sarajevo je nedavno u američku ambasadu kao otpravnik poslova došao Džon Ginkel, koji je, tako sarajevska čaršija pripoveda, odmah postavio crvene linije i svima kojih se to tiče rekao da Dodik mora da se skloni i da tu nema pregovora, a ostalo su fine-se. Kada je Dodik pristao da se skloni, nestali su i razlozi da bude na listi sankcija, a najvažnije je, kako kažu, i to što je priznao Ustavni sud BiH u sadašnjoj organizaciji i što se ne menja uloga visokog predstavnika i Dodikovog arhinemezisa Kristijana Šmita.

Ne do kraja uverljivo, poslednji ambasador SAD u Sarajevu Majkl Marfi, ništa više Dodiku naklonjen, za ukidanje sankcija je rekao:

„Nemam razloga da mislim da je javno objašnjenje administracije za ukidanje sankcija neiskreno. Mislim da bi napore ove administracije da iskoristi sankcije kako bi osigurala ukidanje antidejtonskog i neustavnog zakonodavstva od strane Narodne skupštine Republike Srpske trebalo pozdraviti. Nema sumnje da je ovo predstavljalo povlačenje vladajuće koalicije RS, bez obzira na to kako ga oni pokušavaju predstaviti (...) Po ovim pitanjima, gospodin Dodik je izgubio“, rekao je Marfi i tom prilikom obrazložio i kako međunarodna zajednica ima dugu istoriju sklapanja loših sporazuma sa Dodikom.

Marfi je inače ambasador iz administracije Džoa Bajdena, a vlasti Republike Srpske su poslednjih meseci naglašeno slale poruke simpatija i otvorene podrške administraciji Donalda Trampa, kreirajući sliku o Dodiku kao balkanskom Trampu koji je na meti bosanskog establišmenta jednako kao što je Tramp bio u vreme Bajdenove administracije.

Sarajevo, dakle, dil vidi kao američko sređivanje terena, jer ne žele da se bave dalje Bosnom u situaciji kada je fokus na drugim globalnim pitanjima.

Opozicija u Banjaluci, s druge strane, situaciju vidi pojednostavljeno – kao Dodikov način da sačuva sebe i da je za skidanje sankcija „prodao imovinu“. Tu se pre svega misli na Zakon o imovini Republike Srpske, ne o njegovoj ličnoj imovini, naravno. Pošto je pitanje da li nešto pripada državi ili entitetima suštinsko i glavna politička tačka u RS. I samo je, dalje, iz perspektive Dodikovih protivnika pitanje šta je još u toj transakciji „prodao“.

ČIM JE DODIK POSLE UKIDANJA SANKCIJA OSETIO POTREBU DA TVITUJE KAKO JE ALEKSANDAR VUČIĆ NJEGOV BRAT I DA IH NIKO NEĆE POSVAĐATI, OČIGLEDNO JE DA ODNOSI NISU SJAJNI. VUČIĆEVO NAPADNO IZBEGAVANJE DA GOVORI O REPUBLICI SRPSKOJ I UKIDANJU SANKCIJA, I ODUSTAJANJE DODIKA OD PRETHODNO NAJAVLJENIH AKCIJA, TAKOĐE JE TEŠKO NE PRIMETITI („NISAM POHVATAO ŠTA SE SVE TAMO DESILO“)

U lepezi Dodikove potencijalne ponude svašta ima, od p(r)opuštanja BiH na putu u NATO, do litijuma na Majevici. Dalje razlaganje ovih konstrukcija pretilo da sklizne ka teorijama zavere, tek po kuloarima se pominje i da se tu preklapaju evropski (čitaj nemački) interesi oko potencijalnog iskopavanja litijuma, a kada se kaže „nemački“, u Bosni se prvo pomisli na visokog predstavnika Kristijana Šmita.

Treći okvir za Dodikov dil može se pronaći u Beogradu, gde je najzameršnija slika. Jedino je sigurno da vlasti u Srbiji nisu srećne šta se to i na koji način dogodilo. Čim je Dodik posle ukidanja sankcija osetio potrebu da tvituje kako

je Aleksandar Vučić njegov brat i da ih niko neće posvađati, očigledno je da odnosi nisu sjajni. Vučićevo napadno izbegavanje da govori o Republici Srpskoj i ukidanju sankcija, i odustajanje Dodika od prethodno najavljenih akcija, takođe je teško ne primetiti („nisam pohvatao šta se sve tamo desilo“). U kratkom osvrtu je nedavno rekao i ovo:

„A za mene su, kao što sam rekao, hrvatski mediji i hrvatska politika uvek najbolji lakmus papir: koga Hrvati hvale – znajte da taj ne čini mnogo toga dobrog za srpski narod; koga Hrvati napadaju – taj je uvek najbolji izbor za srpski narod i za Srbiju“, rekao je Vučić, a od reakcija se izdvajaju još terciranja Aleksandra Vulina koji je pominjao i pokolenja koja će pamtili ko je šta uradio, ili nije uradio.

Zapravo je vlastima u Srbiji moglo da zasmeta što je Dodik autonomno izveo ovu akciju i na neki način sebe diskvalifikovao kao Vučićevog aduta u široj slici, jer nije loše imati opciju u kojoj je on mogao da „smiri“ Dodika, mada se u definisanju tih odnosa često igra na ivici kafanske analitike, koju je i teško izbeći kada se dominantno vodi kafanska politika.

A u toj politici je Dodik šampion. Samo što ju je ovaj put digao na malo viši nivo.

Četvrti okvir je onaj u kom je ram za sliku postavio sam Dodik. Iz njegove perspektive i perspektive njegovog okruženja, ukidanje sankcija je posledica uspešne, kako su tepali ovoj akciji, „internacionalizacije“ tužbe protiv njega i presude kojom mu je zabranjeno bavljenje politikom narednih šest godina.

Američki lobisti su pohodili Banjaluku prethodnih meseci, od pomenutog Đulijanija do Roda Blagojevića, pitanje je koliko je to doprinelo njegovom slučaju, ali je rezultat pokazao da sigurno nije odmoglo.

Najzvučnija podrška došla je od nekadašnjeg gradonačelnika Njujorka Rudija Đulijanija, koji je posetio Banjaluku neposredno pre prve presude Dodiku. Tada se već spekulisalo da li Dodik ima podršku Amerike, imajući u vidu kakve promene donosi Trampov povratak u Belu kuću. Dodik je nosio trampovski kačket, a Đulijani banjalučku verziju „Make Srpska Great Again“. Cinici bi odmah pomislili da je projekat Velike

Srbije zamenila Velika Srpska, ali je poruka zapravo daleko banalnija. Dodik je bosanski Tramp i zato pravi Tramp treba da ispravi nepravdu prema njemu.

„Ako u Americi poništavaju štetne posledice Bajdenove ere, zašto mi to ne bismo mogli u BiH? Ako su postupci te administracije bili loši za američki narod, zašto da ne kažemo da su bili loši i za srpski narod“, napisala je nedavno na društvenim mrežama članica Predsedništva BiH Željka Cvijanović, dodajući i „očito da neće svi u BiH da se odreknu Bajdena, ali mi u Republici Srpskoj to hoćemo“.

Ne zna se tačno kada je Bajden baš bio republičkosrpski dovoljno da bi ga se sada odricali, tek to je ilustracija narativa kojim je Dodik krčio svoj put do Bele kuće.

Željka Cvijanović je tu odigrala značajnu ulogu, s obzirom na to da je tri puta bila u SAD u prethodna tri meseca i da je očigledno od američke administracije viđena kao partner sa kojim može da se razgovara.

Rod Blagojević je uokvirio globalnu nepravdu u isti talas koji je pogodio njega, Trampa i Dodika.

„Mogu da prepoznam kad se to dešava na drugim mestima, zato mi je bilo očigledno dok sam sedeo u zatvoru: gledao bih šta rade predsedniku Trampu... Isto se sada radi u Evropi, i to ne samo Dodiku i Republici Srpskoj, koja je sićušno mesto u ovom velikom svetu u kom ži-

ZAČIN U OVOM LONCU JE SVAKAKO BIO I DOBAR ODNOS KOJI DODIK IMA SA VIKTOROM ORBANOM, KOJI MU JE NEKA VRSTA POKROVITELJA U EVROPSKIM POSLOVIMA, KAO I ČINJENICA DA U TRAMPOVOM UNIVERZUMU TO ŠTO VAŽI ZA „PUTINOVOG SAVEZNIKA“ I NE MORA DA PREDSTAVLJA NEŠTO NUŽNO LOŠE

vimo. To se radi u Francuskoj, radi se u Brazilu, radi se u Rumuniji.“

Đulijani je Dodiku poručio da postoji „ozbiljna predrasuda protiv njega“ kod demokratskih administracija, a da je za njega „Dodik snažni prijatelj Sjedinjenih Država“.

Inače, firma Roda Blagojevića je potpisala ugovor o savetovanju sa Ministarstvom evropskih integracija Republike Srpske, što je samo jedan od ugovora koji su registrovani za lobiranje za interese RS poslednjih meseci, o čemu je nedavno pisao *Njujork tajms*.

Portparol Rudolfa Đulijanija izjavio je da on nije bio plaćen od Republike Srpske za susrete sa Dodikom, već od privatnih interesa, i da Đulijani nije bio u obavezi da se registruje kao lobista.

„Nakon što je Đulijani postao prvi visokoprofilni Trampov saveznik koji je skrenuo pažnju na Dodikove probleme ove godine, Vlada Republike Srpske

počela je da angažuje advokate, lobiste i konsultante kako bi pridobila Trampovu podršku, uključujući i gospodina Blagojevića. Njihova taktika uključuje: pritisak na administraciju da ukinе sankcije, ponovo razmotri Dejtonski sporazum i ograniči uticaj gospodina Šmita, između ostalog i tako što su nudili mogućnost da američke kompanije eksploatišu cenjena nalazišta litijuma u Republici Srpskoj u zamenu za stajanje na Dodikovu stranu“, pisao je *Njujork tajms*.

Među angažovanima, prema prijavi u američkom Ministarstvu pravde su i Marti Obst, bivši saradnik bivšeg potpredsednika Majka Pensa, kao i Kristofer Harvin, republikanac koji je radio u Trampovoj kampanji 2016. godine.

Vlada RS je angažovala i dvojicu advokata, jedan je Mark Zel, čija je firma, po ugovoru, trebalo da dobije milion dolara za godinu dana, uz dodatnu „nagradu za uspeh“ u slučaju uspeha. Drugi advokat, Robert Garson, zastupao je gospodina Trampa u tužbi protiv novinara Boba Vudvorda, koja je odbačena u julu. U avgustu je gospodin Garson sklopio dvomesečni ugovor vredan 100.000 dolara sa Republikom Srpskom.

Bilo je još angažovanih lobista, a neki su mu, pored ostalog, organizovali sastanak sa Ričardom Grenelom, pisao je *Njujork tajms*.

U toj akciji internacionalizovanja slučaja Dodik, u Banjaluku je dolazila i konzervativna novinarka Lara Logan, koja je uradila intervju sa Dodikom.

Začin u ovom loncu je svakako bio i dobar odnos koji Dodik ima sa Viktorom Orbanom, koji mu je neka vrsta pokrovitelja u evropskim poslovima, kao i činjenica da u Trampovom univerzumu to što važi za „Putinovog saveznika“ i ne mora da predstavlja nešto nužno loše.

Da li je Dodik pobedio u ovoj igri – u kojoj ipak može da bude marginalizovan, ili je kako žele to da vide u Sarajevu suštinski izgubio, teško je presuditi. Uostalom, on nije političar koji se vodi jasno definisanim ciljevima. Definitivno je da se kod njega i u njegovom okruženju stvorio subjektivni osećaj velike pobe-
de.

A mnogi nisu primetili da je vest o ukidanju američkih sankcija dočekao u Minsku, gde je bio na sastanku sa Sergejom Lavrovim. **N**

VAMPIRI NAPADAJU JASENOVAC

Dogodilo se, i to u Hrvatskom saboru, flagrantno
i svjesno znatno umanjivanje genocida i zločina
protiv čovječnosti počinjenih u logoru

Piše Drago Pilsel

U Zagrebu je, 28. oktobra, u privremenoj zgradi Hrvatskog sabora (sjedište parlamenta se obnavlja zbog posljedice zemljotresa), organiziran okrugli stol pod naslovom „Znanstveni pristup istraživanju žrtava logora Jasenovac“, na kojem su poznati aktivisti zajedno i po pret-

Javnost nije šokirana samom činjenicom da postoje takvi ljudi, postoje i u Njemačkoj, ali bi za nešto slično završili pet godina u zatvoru. Kod nas su u Saboru. Isti Sabor koji donosi zakon da se ne smije negirati genocid

hodnom dogovoru – premda svjesni da sva ozbiljna historiografija i svi ozbiljni povijesni izvori definiraju logor „Jasenovac“ u NDH od 1941. do 1945. godine kao klasičan nacistički logor smrti u kojem su se u cilju istrebljenja ubijali Srbi, Židovi i Romi samo zato što pripadaju svojoj nacionalnoj ili rasnoj skupini, kao i Hrvati protivnici režima – da-

kle, javno poricali ili znatno umanjivali kazneno djelo genocida, zločina protiv čovječnosti usmjereno prema pripadnicima skupine ljudi zbog njihove rasne, vjerske, nacionalne ili etničke pripadnosti, na način koji je prikladan potaknuti nasilje ili mržnju protiv takve skupine, pa su time počinili kazneno djelo iz članka 325 stavak 4. Kaznenog zakona Republike Hrvatske.

I to je jako razjarilo mnoge u hrvatskom društvu i u političkim i medijskim krugovima.

Glavni govornik na navedenom Okruglom stolu bio je predsjednik nekoga što se zove „Društvo za istraživanje trostrukog logora Jasenovac“, novinar i politolog Igor Vukić, koji godinama nastupa kao negator triju genocida provedenih od ustaša, kao veličatelj NDH i kao promotor teze da se prava strahota u Jasenovcu dogodila nakon maja 1945., ovaj puta u režiji komunista, o čemu ćemo se baviti malo kasnije jer je važan moment ove naše velike priče.

U parlamentu, dakle, 28. oktobra, Vukić i još dvojica „nezavisnih istraživača“ uz potporu vodećih ljudi ekstremnog desnog saborskog kluba zastupnika Dom i nacionalno okupljanje i Hrvatski suverenitet koji su bili domaćini skupa, strahovito su pogodili sve one kojima su zločini u Jasenovcu vrlo bolna tačka.

Igor Vukić izjavio je i ovo: „Stara Građiška, Jasenovac i Lepoglava bili su internacijski i radni logori, ali u njima nije bilo masovnih, serijskih ubojstava. Pogotovo nije bilo ubojstava koja bi se brojila u desecima tisuća. Sigurno nije bilo 700 tisuća žrtava koliko ih je bilježeno u Jugoslaviji, ali ni 80 tisuća koliko službeno piše u dokumentima Javne ustanove Spomen-područje Jasenovac, službene institucije Republike Hrvatske.

U Jasenovcu nije bilo ni 30 do 40 tisuća žrtava koliko u svojoj knjizi ‘Bespuća povijesne zbiljnosti’ navodi prvi hrvatski predsjednik Franjo Tuđman. Da sam u svojem istraživanju došao do podataka da je tamo ubijeno i sedam tisuća ljudi, koliko ih je ubijeno u Srebrenici, ja bih se prestao baviti daljnjim istraživanjem. Ali nije bilo tako, ja sam u svojim istraživanjima došao do podataka prema kojima je ukupan broj žrtava u Jasenovcu puno manji.”

Osim negacije triju genocida u Jasenovcu, članovi Društva koncentriraju se na dokazivanje da je iz ustaških ruku logor 1945. prešao u „još gore“, komunističke, da bi djelovao nad sirotim Hrvatima sve do 1951.

U obrazloženju navodim, među inim stvarima, i neke važne izjave. Aleksandar Maršavelski, izvanredni profesor na Katedri za kazneno pravo Pravnog fakulteta u Zagrebu, smatra da izrečeno za Okruglim stolom iziskuje reakciju policije i Ustavnog suda.

„Prema članku 325. stavku 4. Kaznenog zakona, kažnjivo je javno odobravanje, poricanje ili znatno umanjivanje genocida, zločina protiv čovječnosti ili ratnog zločina na način koji je prikladan potaknuti nasilje ili mržnju protiv određene skupine ili pripadnika te skupine. U ovom slučaju, javno poricanje i znatno umanjivanje sadržano je prije svega u izjavama Igora Vukića da Jasenovac – u kojem je ubijeno najmanje 83.145 poimenično utvrđenih žrtava – ‘nije bio logor smrti, nego radni logor’ i da u njemu ‘nije bilo masovnih ubojstava’, da službeni popis JUSP-a koji uključuje 20.101 dijete predstavlja ‘jednu od najgorih laži’, te da su kapaciteti bili ‘za 1500 do 2000 zatočenika’. To je flagrantno i svjesno ‘znatno umanjivanje’ genocida i zločina protiv čovječnosti počinjenih u logoru Jasenovac nad Srbima, Romima, Židovima i Hrvatima antifasistima. Riječ je o zločinima utvrđenim u brojnim domaćim i međunarodnim presudama te neupitnim historiografskim konsenzusom”, smatra Maršavelski.

„Spornim izjavama se ne samo vrijeđa dostojanstvo žrtava i njihovih potomaka, već se stvara platforma za mržnju nacionalnim manjinama, Srbima, Romima, Židovima, koje su bile primarne žrtve sustavnog istrebljenja u NDH. Vukićeva izjava da je ‘i NDH bila izraz te želje (za državnosti)’ kontekstualizira ove teze, smještajući ih u afirmativni okvir prema režimu koji je počinio genocid. Time to može biti ‘način prikladan potaknuti... mržnju’ jer rehabilitira ideologiju koja je do zločina dovela”, tvrdi ovaj pravni stručnjak.

U vezi s Vukićevim tvrdnjama možemo reći i ovo: da postoje memoari Edmunda Veessenmayera, Hitlerovog opunomoćenika za NDH, koji se zgražao kad je vidio kakvi su zločini počinjeni u Jasenovcu. Opisao ih je kao „nevjerojatne“. I ustaše su na suđenju sve priznali, svjesni da će biti osuđeni na smrt zbog tih zločina. Imamo dokument u kojem se za Jasenovac kaže „Možemo primiti beskonačni broj ljudi“, što znači da su ubijali ljude i ustaša Ljubo Miloš sve to opisuje. I što imamo danas? Situaciju u kojoj se brani ustaše od samih ustaša. Od onoga što su sami priznali da su radili. Javnost nije šokirana samom činjenicom da postoje takvi ljudi, postoje i u Njemačkoj, ali bi za nešto slično završili pet godina u zatvoru. Kod nas su u Saboru. Isti Sabor koji donosi zakon da se ne smije negirati genocid.

Igor Vukić se hvali svojim trima knjigama o Jasenovcu. Prof. Mirjana Kasapović u svom osvrtu iz decembra 2018. na Vukićevu knjigu „Radni logor Jasenovac“, ističe da je Vukićeva knjiga „toksični šund“ te navodi „da je napisao proustaško pseudohistoriografsko djelo, ma kakve mu god bile intencije”.

Igor Vukić u toj knjizi navodi da jasenovački zatočenici nisu masovno ubijani nego su najviše umirali od bolesti, iscrpljenosti i starosti, u odmazdama zbog pokušaja bijega i počinjenih kriminalnih djela, od savezničkog i partizanskog zračnog bombardiranja logora te pri skupnom bijegu iz logora.

I Srpsko narodno vijeće i brojne osobe i institucije hrvatskog društva osudile su izjave Igora Vukića i drugih na navedenom Okruglom stolu.

Srpsko narodno vijeće na konferenciji za novinare u Zagrebu u četvrtak 30. oktobra saborski panel o Jasenovcu ocijenilo je kao „besraman skup koji nije bio znanstveni, nego negacijski”. Predsjednik SNV-a Boris Milošević izjavio je da je riječ o „skupu koji je sramotna za Sabor Republike Hrvatske”.

„Jasenovac nije mit, nego činjenica, logor gdje su ljudi ubijani samo zato što su bili Srbi, Židovi i Romi, jer ih je tadašnji režim proglasio nepoćudnima. Ne smije se negirati zločin, a to se dogodilo u Saboru. O NDH se govorilo afirmativno, a ustavne vrijednosti bačene su u blato”, rekao je Milošević.

Srpsko narodno vijeće najavilo je i

podnošenje kaznene prijave protiv Igora Vukića i drugih sudionika okruglog stola u Saboru zbog javnog odobravanja i umanjivanja zločina počinjenih u ustaškom logoru Jasenovac. „Od današnjeg dana pripremit ćemo tužbu protiv Igora Vukića i ostalih. Njihova je misija umanjiti žrtve zločina kvislinške i zločinačke Nezavisne Države Hrvatske”, ustvrdio je Milorad Pupovac.

„Pozivamo Ustavni sud da zaštiti ustavni poredak Republike Hrvatske. Ako se ovo nastavi i prihvati ovako, unatoč nekim ljudima koji misle da je drugačije, Hrvatska, ne samo Srbi u Hrvatskoj, ovo malo njih što je ostalo, neće imati budućnost”, kazao je Milorad Pupovac.

Igor Vukić je u negacionizmu aktivan već dugo. „Društvo” su osnovali u junu 2014. godine „hrvatski povjesničari, akademici, profesori i novinari kako bi ustanovili što realniju sliku događaja u Jasenovcu od 1941. do 1945., kao i nakon 1945. godine.”

Oni tvrde da taj logor od 1941. do 1945. „nije bio ‘logor smrti’ kako je to godinama tvrdila jugoslavenska, komunistička historiografija”, odnosno kako to tvrde bivši hrvatski predsjednici Stjepan Mesić i Ivo Josipović (Josipović je to ponovio i u Auschwitzu prilikom komemoracije 70. godišnjice oslobođenja toga logora smrti, najvećeg u povijesti), kako to dokazuju Ivo i Slavko Goldstein ili kako to definiraju nekadašnji djelatnici Spomen-područja Jasenovac (Nataša Jovičić, Nataša Mataušić i kolege).

Ali se, osim negacije triju genocida u Jasenovcu, članovi Društva koncentriraju na dokazivanje da je iz ustaških ruku logor 1945. prešao u „još gore”, komunističke, da bi djelovao nad sirotim Hrvatima sve do 1951.

Povijest stradanja u Jasenovcu je dobro poznata, osobito onima koji prate literaturu i članke koji nastaju u radu eksperata Spomen-područja Jasenovac i Muzeja žrtava genocida u Beogradu. Ovo što tjeraju Vukićevi ljudi, da su pravi masakr u Jasenovcu priredili partizani odnosno komunisti nakon kapi-tulacije nacista i ustaša, zaslužuje pažnju jer mnogi ne znaju za „ludorije” Društva.

Kako bi imali „građu”, oslanjaju se na članak „Poslijeratni zarobljenički lo-

gor Jasenovac prema svjedočanstvima i novim arhivskim izvorima” Stipa Pilića (člana Društva iz Zagreba) i Blanke Matković iz Londona, koji je objavljen u časopisu za povijesne znanosti HAZU -a iz Zadra, broj 56, decembar 2014., što je na velika zvona dao promoter „Društva”, novinar Zvonimir Despot u Večernjem listu (10. januara 2015., prilog Obzor).

Ukratko, smisao toga članka je diskvalificirati pokojnog istraživača i novinara židovskog porijekla, partizana Slavka Goldsteina, i svakog tko zagovara tezu o postojanju radne grupe Jasenovac u kojoj su bili ustaše i drugi ratni zarobljenici koji su radili na sanaciji bivšeg ustaškog logora smrti (demon-taža židova i miniranih objekata), a sve kako bi se nepobitno dokazala genocidnost partizana i komunističkih vlasti spram Hrvata, odnosno da je „na jasenovačkom području nakon Drugoga svjetskog rata djelovao sustav zarobljeničkih logora”.

Prema Vukićevim istraživanjima jedan dio zarobljenika prosljeđen je u Slavoniju. Drugi dio zarobljenih ljudi otpreman je preko logora u Jasenovcu i Staroj Gradišci na prisilni rad u Njemačku, a neki čak i u Norvešku (navodno i njegov djed). Masovnih likvidacija u Jasenovcu, kaže i ponavlja, uopće nije bilo. Sve suprotno od toga. Bila je to škola baleta i građanskog bontona. Mladići su hrlili u Jasenovac izučavati razna zanimanja!

Koliko je društvanje Igora Vukića i ostalih negacionista čaknuto govori rečenica iz njihova obrazloženja zašto su se okupili: „Članovi društva uvjereni su da bi sveobuhvatno istraživanje potvrdilo ocjenu da je to (Jasenovac, op. D. P.) bio radni i sabirni logor, kako mu je glasilo i službeni naziv, u koji zatočenci nisu dovođeni s namjerom da bi bili ubijani.” Majko mila i sveta!

Negacionisti oko Igora Vukića tvrde da su komunisti (drugi logor od 1945. do 1948. za ustaše, domobrane i Nijemce, te treći za informbirovce od 1948. do 1952.) „operirali” nakon maja 1945. i tamo, na mjestu ustaškog logora u Jasenovcu, izvršili „genocid nad Hrvatima”.

Ipak, nisu pronašli ni jedno jedino ime stradalog u „komunističkim logorima” nakon maja 1945.; nasuprot poimeničnom popisu od 83.145 žrtava

ustaškog logora Jasenovac 1941. – 1945. godine za koji članovi ovoga Društva i njihovi istomišljenici ne mogu tvrditi da je sve samo laž. Nijedna obitelj nikad se nije javila s informacijom da je netko od njenih bližnjih nestao u tom navodnom poslijeratnom jasenovačkom konclogoru i to bi, kako je zaključio Slavko Goldstein u knjizi „Jasenovac – Tragika, mitomanija, istina” (izdanje Frakture iz Zaprešića, 2016.), zapravo trebao biti dovoljan dokaz da takvog poslijeratnog logora smrti u Jasenovcu nije ni bilo.

Nepostojanje bilo kakvih dokaza za nedokazive tvrdnje negacionisti objavljuju rečenicom da „nepobitni pisani dokazi o tome nisu objavljeni, nego se vjerojatno brižno kriju ili su čak uništeni”. Prema jednoj savjesno rađenoj bibliografiji o ustaškom logoru Jasenovac do 2000. godine, sumira Goldstein, objavljeno je 1106 knjiga, 1482 memoarska zapisa i studentska članka, 108 zbirki dokumenata, a u posljednjih dvadesetak godina ta je obilna građa dodatno obogaćena.

Sve je to potkrijepljeno desecima tisuća dokumenata koji se odnose na Jasenovac, a pohranjeni su u središnjim arhivima država koje su nastale na području bivše Jugoslavije i u pedesetak lokalnih arhiva. Među njima je i velik broj dokumenata ustaške provenijencije koji također jasno govore o smrtonosnom karakteru jasenovačkih logora 1941. do 1945. godine.

Dokumenti lokalnih arhiva na području bivše Jugoslavije evidentirani su i u središnjim republičkim arhivima i s fotokopijama često su izmjenjivani radi proširenja dostupnosti, pa je sasvim nemoguće da je u toj isprepletenoj mreži netko mogao „brižno sakriti” ili čak „uništiti” kompletnu dokumentaciju o jednoj fazi „jasenovačkih logora” ne ostavivši za sobom nikakvog traga.

O proboju i jasenovačkom raspletu pak negacionisti šute kao i autori knjige „Jasenovački logori – istraživanja”. Zašto? Jer je jasenovački finale zapravo definitivni pečat nad poviješću ustaških logora. Tim završnim činom Jasenovac zauvijek potvrđuje sebe – od početka do kraja bio je pomalo svašta, ali po svojoj početnoj namjeni i brutalnom kraju bio je prvenstveno i daleko najviše logor smrti. **N**

„Veliki brodovi se
ne boje talasa“

SAD i Kina, Tramp i Si: Zauzimanje pozicija za obračun na Pacifiku

Američki predsednik je, na stranu propaganda, dobio vrlo malo. Trampov tim je očekivao da će razgovor dvojice predsednika trajati četiri-pet sati, a završen je posle sat i četrdeset minuta. Vašington je smanjio carine na kineske proizvode i suspendovao zabranu prodaje visokih tehnologija za dualnu upotrebu, a zauzvrat je dobio seriju obećanja Pekinga vezanih za retke metale i minerale, fentanil, soju, naftu i gas

Piše **Željko Pantelić**, dopisnik *Nedeljnika* iz Rima

Sastanak u Busanu mogao bi da uđe u istoriju kao prvi G2 susret, kako ga je definisao sam Tramp, priznajući tako status ravnopravne planetarne sile Kini. Narativ o G2 lansirali su pre 15 godina Fred Bergšten i Zbignjev Bžežinski kao neku vrstu „strateškog kondominijuma“ dveju supersila, odnosno formata koji bi omogućio Vašingtonu i Pekingu da koeg-

zistiraju garantujući stabilnost i saradnju u najvažnijim oblastima poput bezbednosti, trgovine i klimatskih promena.

Sa dolaskom Sija na vlast u Pekingu, Kina je kooptirala ideju Bergštena i Bžežinskog kao svoju poziciju, jer je u njoj videla idealnu priliku da konsoliduje status planetarne sile i da bude u poziciji da utiče na globalna kretanja i globalne politike.

Kinezi sebe vide kao najstariju „živu“ civilizaciju na planeti i rivalstvo, a neki bi rekli i neprijateljstvo, sa Amerikancima ne doživljavaju samo kao takmičenje između dva ekonomsko-politička sistema, već kao sudar civilizacija. Više-manje je na istom tragu i ruski predsednik Vladimir Putin koji novu politiku Moskve predstavlja kao misiju odbrane tradicionalnih ruskih vrednosti.

Si i Putin u prednosti su jer nemaju samo apsolutnu već i vremenski neograničenu vlast. Vrlo dobro znaju da američki predsjednici dođu i odu – Putin je promenio već pet, Si tri – a da oni mogu da planiraju na duge staze, jer njihove odluke će stajati na nogama i za pet, a verovatno i deset godina, ako ih posluži zdravlje. Tramp bi već za godinu dana – midterm izbori za Kongres – mogao da bude prilično redimenzioniran.

Sastanak u Busanu je samo primirje i niko ne gaji iluzije da će on prerasti u trajan mir. Razvod između Kine i SAD jeste ušao u mirniju fazu, ali daleko od toga da će se zaustaviti.

Globalizacija je mrtva. Amerikanci plaćaju skupo svoju naivnost kada su dozvolili Kini da monopolizuje čitave industrijske sektore i da nekažnjeno krađe intelektualnu svojinu i know-how, dok je Bil Gejts još naivnije tvrdio da će „internet doneti demokratiju u Peking“. Događa se suprotno – autokratije i kleptokratije koriste nove tehnologije da podriju liberalno-demokratska društva.

U kuloarima najvažnijih planetarnih prestonica vode se vrlo žustre debate da li već živimo u postameričkom svetu i da li je Tramp započeo proces abdikacije Amerike na hegemoniku ulogu na planeti kako bi spasao američku naciju.

Dve trećine Amerikanaca ne veruju više u „američki san“, odnosno ne veruju više u same sebe.

Ne zato što su se uplašili Kine zbog njenog tehnološkog napretka i što ugrožava poziciju SAD, već zato što većina Amerikanaca ne vidi dobar motiv zašto bi morali i dalje da brinu o budućnosti čitavog sveta i čovečanstva i ne želi da plaća cenu za to.

Sastanak u Busanu je prvi na koji kineski predsjednik nije došao priznajući status dominantne planetarne sile Americi. Druga najvažnija vest samita je izostanak, do sada uobičajene, američke rečenice o Tajvanu, bilo da se radi o podvlačenju statusa kvo ili o osudi kineskih provokacija prema Formozi.

U Pekingu su tu činjenicu protumačili kao signal slabosti Amerike i spremnosti da pusti niz vodu Tajvan, što u očima Kineza otvara prozor mogućnosti da zauzmu ostrvo bez upotrebe vojne sile.

Ipak, nije rečeno da se Tajvanci, i bez pomoći Amerike, ne bi branili, kao i da im ne bi pritekli u pomoć Japan, Južna Koreja, ali i Filipini i Australija.

TRAMP PONAVLJAČ

Američki predsjednik Donald Tramp je veoma loš učenik. Na sastanak sa kineskim predsjednikom Si Đinpingom došao je nepripremljen, baš kao na samit sa ruskim predsjednikom Vladimirom Putinom u Enkoridžu na Aljasci sredinom avgusta. Tramp prezire i smatra dosadnim eksperte u spoljnoj politici. Donaldu ne bi pomogao ni Kisindžer, ni Kenan, ni pomenuti Bžežinski. Čak i da ima savetnike pomenutog kalibra, a nema ih, Tramp ih ne bi slušao.

Kao što je Putin iskoristio Trampovu narav da pokaže Zapadu da nije izolovan, tako je Si iskoristio američkog predsjednika da stavi do znanja svima, uključujući i Vašington, da je on taj s kim mora da se pregovara o globalnim pitanjima.

Rezultat susreta sa Sijem bio je obrnuto proporcionalan pokazanom oduševljenju Trampa. Američki predsjednik je, na stra-

**GLOBALIZACIJA JE MRTVA.
AMERIKANCI PLAĆAJU SKUPO
SVOJU NAIVNOST KADA SU
DOZVOLILI KINI DA MONOPOLIZUJE
ČITAVE INDUSTRIJSKE SEKTORE
I DA NEKAŽNJENO KRADE
INTELEKTUALNU SVOJINU**

nu propaganda, dobio vrlo malo. Trampov tim je očekivao da će razgovor dvojice predsjednika trajati četiri-pet sati, a završen je posle sat i četrdeset minuta. Vašington je smanjio carine na kineske proizvode i suspendovao zabranu prodaje visokih tehnologija za dualnu upotrebu, a zauzvrat je dobio seriju obećanja Pekinga vezanih za retke metale i minerale, fentanil, soju, naftu i gas.

Kineski predsjednik i mediji, pod partijskom kontrolom, bili su prilično uzdržani u davanju ocena susreta u južnokorejskom gradu. „Narodni dnevnik“, vodeće glasilo Kineske komunističke partije, objavio je komentar sa naslovom „Bolje dijalag nego konflikt“, a nacionalna televizija je okvalifikovala susret kao „tabletu za smirenje“. Taj naslov dodatno pojačava različitu percepciju sastanka u Busanu od strane Pekinga i Vašingtona. Si je sve vreme samita, od početka do kraja, bio odmeren, hladan, distanciran, u kontratendenciji sa prenatraglašeno srdačnim, glasnim i upadljivo napadnim Trampom.

Za razliku od američkog predsednika, Si je došao odlično pripremljen u Busan, sa jasnom idejom da popusti samo koliko mora, a da dobije što je moguće više. Kineski predsjednik zna da je partija tek počela i razmišlja strateški i na duge staze, dok je Tramp u stalnoj potrazi za propagandnim uspesima, pogodnim da ih proda svojoj biračkoj bazi.

Zato je moguće da Tramp trijumfalno priča o fantastičnim dogovorima i istorijskom sastanku koji je, na skali od jedan do deset, bio za 12, a da iz kineskog ministarstva spoljnih poslova izađe saopštenje koje sastanak definiše kao korak prema stabilnosti u kinesko-američkim odnosima. Poruka koju je Peking želeo da pošalje je sledeća: smirenost je moć.

U suštini, kao što to često biva, spoljna politika se koristi za unutrašnju upotrebu. Trampov trijumfalni narativ bio je namenjen njegovoj izbornoj bazi na tzv. Srednjem zapadu, a superiorno ponašanje Sija bilo je namenjeno Centralnom komitetu i onima koji sumnjaju u njegovu lidersku ulogu. Siju nije potrebno da sam sebe proglasi pobednikom – njemu je dovoljno da tako izgleda. U Kini nema medija poput „Njujork tajmsa“, Aksiosa, CBS-a, ni slobodnih mreža – ostalo urade kontrolisani mediji i armija botova i trolova na društvenim mrežama.

U danima koji su prethodili sastanku tête-à-tête Sija i Trampa, u kineskim medijima glavna tema nije bio susret lidera dveju najmoćnijih država na planeti, već petogodišnji plan o kome je diskutovao Centralni komitet.

„Veliki brodovi se ne boje talasa; boje se samo da ne izgube pravac“ – to je rečenica koju ponavljaju kineske diplomate sublimirajući filozofiju aktuelne kineske spoljne, ali i domaće politike.

RATA NEĆE BITI, ZASADA

Dobra vest je da direktnog vojnog obračuna između SAD i Kine neće biti u bliskoj budućnosti. Loša okolnost je da dve strane nastavljaju sa tzv. procesom decoupling (razdvajanja) i da grozničavo traže načine kako da ne budu zavisne od druge strane u strateškim sektorima poput retkih metala i minerala na jednoj strani i poluprovodnika na drugoj.

Povezanost američke i kineske ekonomije takve je prirode da bi otvoreni rat između dve obale Pacifika napravio velike štete i probleme i jednima i drugima.

Nije ni iznenađenje, a ni pričina u istoriji, da se ekonomija i trgovina koriste kao ključno oružje da se protivnik primoraju na predaju ili na priznavanje poraza i prihvatanje uslova pobednika. Velika Britanija je uspjela da kreira koaliciju i da pobedi na kraju Napoleona zahvaljujući, pre svega, pomorskoj blokadi Francuske. SAD i Zapad su izašli kao pobednici iz Hladnog rata u najvećoj meri zbog ekonomske i industrijsko-tehnološke superiornosti nad SSSR-om i Istočnim blokom.

Kina drži pod kontrolom na globalnom nivou eksploataciju i obradu tzv. retkih metala i minerala, a SAD poluprovodnike. Razvoj visokih tehnologija nije moguć bez jednog i drugog.

I jedna i druga strana su pojačale kontrolu nad ključnim resursima. Peking je uveo nove mere po kojima svaki ugovor o prodaji retkih metala i minerala mora da dobije odobrenje Džongnanhaja. U prevođu, Kinezi su uveli pravo veta na trgovinu retkim metalima i mineralima.

S druge strane, Vašington je na slučaju holandske kompanije „Nexperia“ – jednog od najvažnijih proizvođača poluprovodnika – demonstrirao svoju dominaciju primoravši Hag da nacionalizuje strateško preduzeće koje je palo u ruke Kineza. Mada, istini za volju, i sami Holandanci su prozreli igru Pekinga koji je kupio Neksperiju da bi prebacio know-how i tehnologiju u Kinu.

U Evropi još uvek nisu svi progledali i shvatili opasnost koja preti od Kine, ali dobar deo jeste, zbog čega je, uprkos Trampu i njegovoj antievropskoj administraciji, došlo do približavanja između dve obale Atlantika.

Prednost Vašingtona u odnosu na Peking je izvozno orijentisana ekonomija Kine. U ovom periodu Narodna Republika ne može da se odrekne američkog tržišta. Takođe, Kinezi i dalje zavise od Amerikanaca u avioindustrijskom i hemijskom sektoru.

Peking napreduje krupnim koracima u brodogradnji i razvoju nuklearnog programa. Za desetak godina Kina će u dobroj meri smanjiti jaz između dva nuklearna arsenala i preteći će Amerikance kada je u pitanju flota. Jedan od motiva zašto su Amerikanci potpisali strate-

KINEZI POKUŠAVAJU DA ISKORISTE SVAKU GREŠKU TRAMPOVE ADMINISTRACIJE, POPUT POVLAČENJA SAD IZ MEĐUNARODNIH MULTILATERALNIH ORGANIZACIJA, UKIDANJA AGENCIJA POPUT USAID-a

ški sporazum sa Južnom Korejom, koji podrazumeva dostavljanje podmornica na nuklearni pogon, jeste upravo činjenica da je Seul jedan od planetarnih lidera u brodogradnji.

Takođe, američke vlasti vrlo predano traže alternativu za kinesku liniju snabdevanja retkim metalima i mineralima. Tramp je, pre nego što se sreo sa Sijem, imao seriju razgovora sa australijskim i japanskim partnerima vezanih za eksploataciju i obradu retkih metala i minerala.

KINA PUCA OD OPTIMIZMA

Ohrabreni velikim progresom u oblasti visokih tehnologija i sve očiglednijim unutrašnjim problemima sa kojima se suočava Amerika, u Pekingu su uvereni da će moći da se nagode sa Vašingtonom oko podele sveta na dve globalne sfere uticaja. Predsednik Si i njegovi savetnici uvereni su da mogu da pregovaraju ne samo iz ravnopravne pozicije sa Amerikancima već i iz povoljnije, i da više nisu primorani da popuštaju nigde ako ne dobiju zauzvrat nešto što je važno.

U tom svetlu treba tumačiti i veoma ambiciozan plan višestrukog povećanja nuklearnog arsenala, što se eksplicitno navodi u novom petogodišnjem planu Džongnanhaja. Peking trenutno raspolaže sa 600 nuklearnih bojnih glava

i u sledećih desetak godina želi da dostigne Amerikance, koji imaju oko 3.700, i Ruse sa 4.300.

Trampovo obznaničavanje da će i Amerikanci obnoviti nuklearne probe direktna je posledica obnovljene trke u atomskom naoružavanju. Kina nikada nije prihvatila poziv na pregovore o uzajamnoj kontroli nuklearnog naoružanja, i sa novim planom se otvara nova trka – kao pedesetih godina prošlog veka između SAD i SSSR-a. Rezon

Pekinga je da, pre nego što pristane na pregovore, njegov arsenal mora doći do toga da parira američkom, ali i ruskom.

Indikativno je da je Si tokom razgovora sa Trampom, pred kamerama i novinarima, rekao da kineski nacionalni preporod ide ruku pod ruku sa Donaldovim sloganom „Make America Great Again“. To jeste bila klasična opaska da se podide pod kožu egocentričnom predsedniku SAD, ali je u sebi nosila i dosta istine.

Kinezi pokušavaju da iskoriste svaku grešku Trampove administracije, poput povlačenja SAD iz međunarodnih multilateralnih organizacija, ukidanja agencija poput USAID-a ili drastičnog smanjivanja broja viza za studente, naučnike i istraživače. Peking ulazi u sve prazne prostore koje Vašington ostavlja iza sebe, predstavljajući se kao pouzdaniji, predvidljiviji i solidniji partner od SAD.

KINESKI UNUTRAŠNJI PROBLEMI

Nemaju samo Amerikanci unutrašnje probleme – imaju ih i Kinezi. Budući da u SAD postoji sloboda medija, sve mane Amerike ne samo da izlaze na video nego se i analiziraju naširoko i nadugačko. U Kini to nije slučaj. Iza medijske gvozdene zavese koju je režim u Pekingu spustio, ne samo držeći pod kontrolom tradicionalne medije već i društvene mreže i internet, prolazi ispod radara veliki obračun unutar komunističke nomenklature i u redovima Kineske oslobodilačke vojske.

Spektar problema s kojima se suočava režim u Pekingu slikovito se zove „involucija“. S jedne strane, vlast ne uspeva da stvori uslove za povećanje unutrašnje potrošnje, što nužno izlaže kinesku

ekonomiju rizicima prevelike zavisnosti od izvoza, a s druge strane stanovništvo progresivno stari, dok nezaposlenost među mladima raste iz meseca u mesec i stigla je na 18 odsto.

Kina je zemlja mnogo većih kontrasta i socijalnih razlika nego što je Amerika. Između gradskih sredina koje gravitiraju ka obalama Istočnog i Južnog kineskog mora i unutrašnjosti Kine, između gradova i sela, između urbanih centara i periferija – jaz je sve veći, ne samo ekonomski već i kulturološki.

Imajući u vidu istorijsko iskustvo i činjenicu da su gotovo sve revolucije ili pobune u Kini bile proizvod sudara, uslovno rečeno, grada i sela, „metropolit-ske obale“ i „ruralne provincije“, Sijev režim pokušava da reši taj problem pre nego što eksplodira. Ne treba smetnuti s uma ni problem nekretnina, odnosno veštački naduvano tržište nepokretne imovine, a i sociozdravstveni sistem pokazuje sve veće pukotine.

Takođe, u Narodnoj Republici su u toku velike „čistke“, kako u Centralnom komitetu Kineske komunističke partije, tako i u vojsci. Na poslednjem Centralnom komitetu bilo je prisutno samo 168 od 205 članova, što je najmanji broj od Kulturne revolucije Mao Cedunga, a njima treba dodati i odsustvo 16 „rezervnih“ članova komiteta. U vojsci je u poslednjih godinu dana smenjeno 14 od 79 generala koje je imenovao direktno Si.

TAJVAN - SLON U SOBI

Tajvan je bio „slon u sobi“ u Busanu. Tramp i Si su ćutke prešli preko direktnog pitanja da li je bilo reči o Formozi. U Pekingu su vrlo zadovoljni što, posle dugo vremena nakon susreta američkog i kineskog predsednika, Vašington nije podvukao nedodirljivost statusa kvo oko Tajvana.

Za Kinu je zauzimanje Tajvana pitanje ponosa i krunski dokaz njenog novog statusa planetarne sile, odnosno povraćene uloge centralne imperije. Nema sumnje da bi u Pekingu preferirali da osvoje ostrvo bez upotrebe oružja. U tom kontekstu im je veoma važno da se raširi narativ da SAD neće braniti Tajvan, iz ovog ili onog razloga.

Posledično, zatvaranje američkog bezbednosnog kišobrana nad Tajvanom, barem tako veruju u Pekingu, imalo bi ogroman uticaj na građane Tajvana i nji-

hovo mirenje sa sudbinom da će biti inkorporirani u Narodnu Republiku. Po-tezi Trampa probudili su ozbiljnu nadu u Pekingu da bi mogli, bez invazije, da vrate Tajvan pod svoj suverenitet. Zato neće biti iznenađenje ako Džongnan-haj bude radio na dobijanju koncesija od Amerikanaca na sledećem samitu Trampa i Sija u Pekingu u aprilu, a zatim tokom uzvratne posete u Vašingtonu.

Ipak, male su šanse da Tramp ostavi na cedilu Tajvance. Tajvan je daleko važniji od Ukrajine za Ameriku, i čitav arhipelag savezništava koja je Vašington gradió na Pacifiku osamdeset godina bio bi doveden u pitanje ako ne bi branio Tajvan.

Istovremeno, nemaju mnogo osnova ni teorije da bi Kinezi mogli da pomognu Amerikancima oko Ukrajine, a da bi

KINA JE ZEMLJA MNOGO VEĆIH KONTRASTA I SOCIJALNIH RAZLIKA NEGO ŠTO JE AMERIKA. IZMEĐU GRADSKIH SREDINA KOJE GRAVITIRAJU KA OBALAMA ISTOČNOG I JUŽNOG KINESKOG MORA I UNUTRAŠNOSTI KINE, IZMEĐU GRADOVA I SELA, IZMEĐU URBANIH CENTARA I PERIFERIJA – JAZ JE SVE VEĆI, NE SAMO EKONOMSKI VEĆ I KULTUROLOŠKI

im se Vašington revanširao oko Tajvana – ne toliko zbog Amerikanaca koliko zbog Kineza. Peking ne može da okrene leđa Moskvi jer bi tako ispustio Moskvu iz ruku. Generalno, Rusija je važnija za geostrateške interese Kine od Tajvana. Bez Formoze pod kontrolom, Kina ne može da bude pomorska planetarna sila, ali sa neutralnom ili neprijateljski nastrojenom Rusijom bio bi ugrožen imperijalni status Kine.

KINESKA SFERA INTERESA

Peking, osim zauzimanja Tajvana, mora da kreira i ekskluzivnu zonu interesa na svojim granicama, odnosno u Indo-pacifičkom regionu. Kini je neophodan status priznatog regionalnog hegemonu od strane susednih država, odnosno da njena uloga ne bude viđena kao destabilizacijska, već kao predvodnička.

Taj zadatak biće veoma težak, jer komšije nemaju poverenja u Kineze i

doživljavaju ih kao pretnju – od Japana i Južne Koreje, preko Filipina i Vijetnama, do Australije i Indije.

Amerikanci imaju preferencijalne odnose sa Japanom i Južnom Korejom od Drugog svetskog rata, odnosno od Korejskog rata pre sedamdesetak godina. Japanci, osim što su istorijski rivali Kine, na svojoj koži su osetili šta znači zavistiti od Pekinga pre 15 godina, kada su im Kinezi blokirali izvoz retkih metala i minerala koji su bili neophodni japanskoj industriji. U Tokiju su naučili lekciju i Japan je jedna od retkih država na svetu koja ne zavisi od Kine u pomenu-tom sektoru.

KINA NE PUŠTA RUSIJU

Uprkos američkim sekundarnim sankcijama, Kinezi su pronašli način da nastave da kupuju rusku naftu i da čvrsto drže uz sebe Moskvu.

Osim političke podrške Ruskoj Federaciji, Sijev režim investira velike sume novca u arktički deo Rusije s uverenjem da će arktička morska ruta uskoro postati plovna tokom cele, ili barem većeg dela godine.

Za Peking je od vitalnog interesa da na zapadnim i severnim granicama ima prijateljsku Rusiju, budući da se rivali nalaze na istoku – čitaj Japan i SAD – i na jugu – čitaj Indija.

Saradnja na liniji Moskva–Peking jačaće sve dok bude bila u antiameričkoj funkciji. Danas je Kina najveći kupac ruskih energenata, a istovremeno i prvi trgovinski partner Rusije. Takav odnos snaga odgovarao je i jednoj i drugoj strani, jer je Kremlj tako mogao da finansira rat u Ukrajini, a Džongnanhaj je diversifikovao snabdevanje energijom, spuštajući znatno cenu energenata i plaćajući ih u juanima.

Rusija i Kina podigle su na visok nivo vojnu i ekonomsku saradnju, ali su ostale samo partneri – nisu postale saveznice. Razlike i strahovi između dve zemlje i dalje postoje. Najbolji dokaz bile su združene pomorske vežbe u Japanskom moru, kada su obe strane izbegle da pošalju nuklearne podmornice, jer nijedna od njih nije želela da pokaže drugoj kako funkcioniše njena visoka tehnologija. Kremlj i Džongnanhaj su danas partneri, ali sutra mogu ponovo da postanu ono što su uvek bili u istoriji – osim kratkih epizoda – rivali i neprijatelji. **N**

Gde su danas „kumrovački đaci“

Politička škola Saveza komunista Jugoslavije „Josip Broz Tito“ u Kumrovcu zatvorena je pre 35 godina a uskoro bi mogla da bude otvorena kao dom za stare i nemoćne. Komunistički univerzitet ideja je doživotnog predsednika Jugoslavije Josipa Broza Tita, a sedište škole nije slučajno odabrano. „Kumrovački đak“ bilo je kodno ime za komunističke jezuite koji su posle jednogodišnjeg kursa tumačili i širili Titovo učenje ali i sudili i presuđivali u ideološkim sporovima

Piše Miša Brkić

Uobičajen redakcijski sastanak.

Kolegijum je odlučio i šef Deska dobio je zadatak da obavesti redakciju o pripremama za novogodišnji broj – šta će biti ekskluziva, koji će političari, direktori preduzeća, glumci, pevači, fudbaleri... biti intervjuisani, koje su reportaže pripremljene... I za kraj, „slag na tortu“ – čija će slika krasiti novogodišnji kalendar. To je u to vreme bio kulturni detalj o kojem se strogo vodilo računa jer je zbog tog kalendara tiraž štampan u 450.000 primeraka. Da, 450.000 primeraka. Čast da te godine ulepša kalendar imala je – Lepa Brena. Sa sve dugim, golišavim nogama i šljokicama „koje više otkrivaju nego što prikrivaju“. Vest je dobro primljena u redakciji, prošlo je bez ovacija ali je bilo odobravanja.

A onda se negde sa sredine ogromne prostorije koju smo zvali Desk podigla jedna ruka. Koleginica, koja je pratila važne savezne institucije, odvažno je ustala i odmah osula drvlje i kamenje na ideju s Lepom Brenom na novogodišnjem kalendaru, kako je to neprimereno trenutku, kako novina ne treba da podilazi niskom ukusu čitalaca, kako je vreme za ozbiljniji kalendar. Muk u redakciji. Zatim se za reč javio noćni urednik, s otrovnim pitanjem: „A da možda stavimo Karla Marksa na kalendar?“

Bio je to, sportski rečeno, udarac ispod pojasa, s ciljem da mnogo jako ideološki zaboli, bio je to ezopovski pokušaj političke diferencijacije u *Večernjim novostima* ludih 80-ih godina prošlog veka. Da li treba reći, neuspešan.

Pitanje, otrovni komentar noćnog urednika, bilo je direktna referenca na koleginičino tek završeno školovanje u partijskoj školi „Josip Broz Tito“ u Kumrovcu s kojeg se vratila nekoliko dana ranije gde je 12 meseci izučavala marksizam i jugoslovenski samoupravni socijalizam. Da je Tito bio živ, pitanje je da li bi noćni urednik sačuvala partijsku knjižicu i preživeo na uredničkom mestu, ovako njegov komentar prošao je samo sa šakom na ustima da bi se prikrilo značajno smeškanje.

Uspomene na dogodovštinu s novogodišnjim kalendarom navrle su pre neko veće dok sam gledao prilog u emisiji RTL Direkt. Hrvatski mediji, kao i srpski, uglavnom se sete Josipa Broza Tita na njegov rođendan, pa jedni obidu njegovo rodno mesto Kumrovec (i rodnu kuću), a drugi posete njegovu večnu kuću (Kuća cveća) na beogradskom Dedinju. (Šešelji i Šapići još nisu uspeali u naumu da u Kumrovcu spoje te dve kuće na zadovoljstvo srpskih ljubitelja Brozovog lika i dela). Ali ovog puta kolega Petar Panjkota otišao je u Kumrovec drugim povodom. RTL Direkt „ekskluzivno“ je saznao da posle više od 30 godina propadanja slavni kompleks iz bivše Jugoslavije konačno

Škola je ogromna, potpuno devastirana siva betonska zgradurina od 13.500 kvadrata, imala je 150 soba, ambulantu, sportsku dvoranu, biblioteku, atomsko sklonište, park, dva betonska igrališta i parkiralište za automobile

ima – svetlu budućnost. Inače, taj kompleks sastoji se od dva objekta – Politička škola i Spomen-dom.

Načelnik opštine Kumrovec Robert Šplajt (nezaobilazni sagovornik radoznalih novinara u poslednje dve decenije) veruje da je idealno rešenje pretvaranje Političke škole u dom za stare i nemoćne (ideja stara već pet godina) i da je za to rešenje dobio podršku hrvatske vlade. „Fali takvih domova za starije u celoj Hrvatskoj, u našoj županiji pogotovo. Bivša Škola je ogromna zgrada koja bi mogla da primi oko 500 korisnika i da zaposli puno radnika, minimalno 100 do 150 ljudi“, veruje Šplajt.

Škola je ogromna, potpuno devastirana siva betonska zgradurina od 13.500 kvadrata, imala je 150 soba, ambulantu, sportsku dvoranu, biblioteku, atomsko

Za vreme boravka u školi svaki je polaznik dobijao platu a išao im je i radni staž. Boravak i rad škole finansiran je parama Saveza komunista. Polaznici su bili različitog obrazovanja, od onih koji su završili trogodišnje srednjoškolsko obrazovanje do onih s fakultetskim diplomama. Školovanje je trajalo 12 meseci, ocene su bile opisne, niko nije izgubio godinu i na kraju su se delile diplome

Kumrovec i njegovi istorijski ideološki resursi ne uživaju neki značajan status među investitorima. Očigledno je da za poslovne ljude ti objekti nemaju upotrebnju vrednost, za razliku od nostalgичnih komunista koji tim objektima pripisuju nematerijalnu (odnosno nadnaravnu) vrednost

sklonište, park, dva betonska igrališta i parkiralište za automobile. Projektovali su je Ivan Filipčić i Berislav Šerbetić, građena je po najvišim standardima onog vremena a sada bi mogla da se u roku od pet godina pretvori u dom za stare. Načelnik Šplajt tvrdi da za drugi objekat, Spomen-dom, par stotina metara udaljen od Političke škole, već ima potencijalnih kupaca koji čekaju konkurs da ga pretvore u hotel visoke kategorije, za što bi im trebalo otprilike godinu i po do dve. Dom, koji je u nešto boljem stanju, imao je 59 soba, tri apartmana, ukupno 150 kreveta, (nešto što je nekad bilo) velnes centar i bazen.

Na licu mesta malo je sačuvanih artefakata iz onog vremena. Što nije uništio zub vremena razneli su meštani, posetioci i sakupljači sekundarnih sirovina. Živi svedok je Branko Pratengrazer, ro-

đeni Kumrovčanin, polaznik druge generacije Političke škole i svojevrsni čuvar „duha vremena“ i „zgrade duhova“. „Nastava je bila kao u tadašnjoj JNA. Morao si učiti, ali si uvek prošao, niko nije padao. Tako da bi svi na kraju dobili diplomu da su prošli političku školu Saveza komunista Jugoslavije u Kumrovcu“, objasnio je Pratengrazer, koji kao „komunjara u duši“ priznaje da Škola i Dom nemaju samo materijalnu vrednost za Kumrovčane. Izveštaj za RTL Direkt kolega Panjkota završio je opaskom da bi pretvaranje Škole u dom za stare možda bilo idealno rešenje jer se svake godine za Titov rođendan (Dan mladosti) u Kumrovcu skupljaju uglavnom ljudi starije dobi.

Ideja o revitalizaciji Škole i Doma kao objekata koji bi mogli imati privredni karakter bilo je mnogo u protekle dve decenije. Fantaziralo se s raznim predlozima

otkako su taj prostor 2003. godine napustile izbeglice iz Vukovara (smeštene u njega 1993. godine), a mediji su redovno izveštavali kako za spomen-zdanja investitori čekaju u redovima da ih kupe i u njih ulože kapital.

Bivši direktor kumrovačke političke škole Ivica Račan, da bi je spasao od gašenja, odlučio je da kompleks pretvori u edukacioni centar, pa je potpisao ugovor s Hrvatskom udrugom poslodavaca, ali od tog posla nije bilo ništa. Zatim je država 2007. godine angažovala Institut za turizam da uradi projekat revitalizacije Spomen-doma i Političke škole. Za kupovinu i pretvaranje u turistički objekat bila je zainteresovana i Lukšić grupa (najbogatija hrvatska iseljenička familija), ali ni taj interes na kraju nije preveden u konkretno ulaganje. Jedan od ozbiljno zainteresovanih ulagača bile su i Terme Tuhelj, koje su za koncesiju nad naučno-edukacionim centrom i njegovu revitalizaciju u poslovnu školu nudile milion evra (uz ulaganje još pet miliona u obnovu), ali je država od tog posla očekivala veću zaradu zbog čega je ponudu na kraju odbila. Potom je interes pokazala

i poznata građevinska kompanija Ingra, zbog čega je 2011. godine većina domaćih medija spekulirala kako će ta kompanija kumrovački Spomen-dom da kupi u partnerstvu s investitorom iz Saudijske Arabije. Ni od tog posla nije bilo ništa.

Poslednji put kumrovačke „zgrade duhova“ bile su u centru interesovanja javnosti kad je u posetu Hrvatskoj stigla grupa kineskih investitora. Pre te posete hrvatsko Ministarstvo državne imovine objavilo je oglas za prodaju bivše političke škole „Josip Broz Tito“, s početnom cenom od 1.618.210 evra (u kunama). Izvesna kineska multimilionerka Jiang Yu bila je zainteresovana za bivšu Političku školu, ali i za Spomen-dom kao naučno-studijski centar i s idejom da od Kumrovca napravi središte kulturnog i zdravstvenog turizma.

Njena firma Zhongya nekretnine kupila je zemljište na kojem su Škola i Dom i platila oko 150.000 evra, ali prodaja je propala jer kineska investitorica nije uplatila novac za Političku školu. „Trgovačko društvo Zhongya nekretnine d.o.o. do 31. decembra 2019. godine nije uplatilo preostali deo sredstava za kupovinu hotela Zagorje odnosno Političke škole u Kumrovcu“, odgovorilo je Ministarstvo državne imovine na pitanje *Jutarnjeg lista* o sudbini konkursa za prodaju te nekretnine. Opština Kumrovec optimistički se nadala da će se u leto 2020. godine ukazati prilika za prodaju kumrovačkog naučno-studijskog centra jer su Ministarstvo obrazovanja i Ministarstvo državne imovine pokrenuli inicijativu za raspisivanje međunarodnog tendera. Ali optimizam je splasnio jer je i ta ideja propala.

Kumrovec i njegovi istorijski ideološki resursi ne uživaju neki značajan status među investitorima. Očigledno je da za poslovne ljude ti objekti nemaju upotrebnu vrednost, za razliku od nostalgiačnih komunista koji tim objektima pripisuju nematerijalnu (odnosno nadnaravnu) vrednost. Zanimljivo je, međutim, da tako jaka nostalgija nije do sada rezultirala, na primer, osnivanjem (investicionog) fonda koji bi prikupio novac starih i novopečenih pristalica Josipa Broza i Saveza komunista za kupovinu i obnovu za njih kulturnih građevina. Odsustvo inicijative moglo bi se tumačiti kao nedostatak preduzetnog duha među komunistima ili čak nedostatak

Ti karijeristi bili su najopasniji po sredinu u kojoj su radili i partiju čiji su bili istaknuti članovi, njih nije interesovala ideologija

uverenja u isplativost ulaganja s ideološkim motivom.

Kad su hitro građeni i pompezno otvarani, malo ko je mogao i da pomisli da će Političku školu i Spomen-dom zadesiti ovakva sudbina. Polaznici i svršeni đaci posle godinu dana izučavanja lika i dela Josipa Broza bili su ubeđeni da će komunistički hram znanja trajati „dok je sveta i veka“. „Većina ih je sada u penziji i rado se seća tog školovanja u Kumrovcu, gde su zajedno s mladima iz svih krajeva tadašnje Jugoslavije, bez jezičkih ili drugih prepreka, razmenjivali iskustva i ostvarili nezaboravna prijateljstva“, ushićeno konstatuje Đuro Kozar u tekstu u *Oslobođenju* od 7. juna 2025. godine povodom vesti da će škola „Josip Broz Tito“ biti starački dom. Nije ovaj sarajevski vojnopolitički komentator jedini koji uramljuje idealizovanu i idolopokloničku sliku Titove kumrovačke škole i njenih komunističkih pitomaca. Škola u Kumrovcu bila je deceniju i po elitni obrazovni centar za odabrane i perspektivne komuniste, a po načinu i karakteru studija mogla bi se porediti s katoličkim univerzitetom Notr Dam iz Saut Benda u Indijani. Na Titovom univerzitetu školovali su se budući politički lideri koji su po sticanju kumrovačke diplome vršili, kako to kaže Kozar, odgovorne dužnosti u Savezu komunista Jugoslavije, privredi i društvenim delatnostima.

Polaznike su predlagali opštinski komiteti Saveza komunista iz redova najboljih mladih radnika, svršених srednjoškolaca, studenata i nezaposlenih, a biografije kandidata skenirane su u raznim partijskim telima („trijaža“). Grupa je bila sastavljena od desetak polaznika na nivou svake republike i pokrajine ondašnje Jugoslavije, a JNA i savezna tela slali su svoje posebne ekipe školaraca, tako da je svaku generaciju činilo oko 110 do 120 polaznika. Za vreme boravka u školi svaki je polaznik dobijao platu a išao im je i radni staž. Boravak i rad škole finansiran je parama Saveza komunista. Polaznici su bili različitog obrazovanja, od onih koji su završili trogodišnje srednjoškolsko obrazovanje do onih s fakultetskim diplomama. Školovanje je trajalo 12 meseci, ocene su bile opisne, niko nije izgubio godinu i

na kraju su se delile diplome.

U proleće 1975. godine na sastanku u Kumrovcu utvrđena je programska orijentacija škole koju su uobličili Miladin Korać, Najdan Pašić, Miroslav Pečujlić, Pero Damjanović, Aleksandar Fira, Ljubiša Stankov, Hajrudin Hodža, Ekrem Murtezai, Vjekoslav Mikecin, Predrag Vranicki, Dušan Bilandžić, Stipe Šuvar, Srđan Vrcan, Duško Popovski, Orde Ivanovski, Lazar Mojsov, Budislav Šoškić, Mijat Šuković, Žarko Bulajić, Franc Černe, Adolf Bibić, Boris Majer, Muhamed Filipović, Hasan Hadžimerović, Arif Tanović, Andrija Krešić i Milivoj Oreh.

U obrazloženju odluke o osnivanju stajalo je, između ostalog, da „iskustvo našeg revolucionarnog pokreta nepobitno je pokazalo da je socijalistička revolucija jedino moguća kao svesna delatnost zasnovana na učenju marksizma“ i kako iskustvo „dokazuje da je zapostavljanje marksizma uvek vodilo pojavama okostavanja revolucionarne misli“.

Misli, reči i sugestije Josipa Broza Tita bile su od izuzetnog značaja za utvrđivanje koncepcije i za dalji razvoj škole, a posle Titove smrti važna je bila interpretacija njegovih misli. Josip Mihaljević iz Hrvatskog instituta za istoriju u naučnom radu „Kako su se kalili partijski kadrovi: osnivanje, koncepcija i delatnost Političke škole SKJ ‘Josip Broz Tito’ u Kumrovcu“ citira reči Juraja Hrženjaka, prvog direktora Škole, koji je u intervjuu partijskom listu *Komunist* krajem 1975. godine rekao da rukovodstvo nastoji da školu razvije „u pravu Titovsku kovačnicu kadrova koja će uspešno ostvarivati odluke partije i Tita na izgradnji socijalističkog samoupravnog sistema, bratstva i jedinstva i nesvrstane politike Jugoslavije, neimara ravnopravnosti i aktivne uloge u međunarodnom radničkom pokretu“.

Izbor Kumrovca za lokaciju škole nije bio slučajan. Time je simbolički naglašavano da škola baštini Titov lik i delo. Takav izbor bio je i deo nastojanja da se, od Triglava do Vardara, stvaraju mitska mesta jugoslovenskog socijalizma.

Škola je počela da radi 21. novembra 1975. kao centralna obrazovna institucija za članove Saveza komunista Jugoslavije. Posle svečanog otvaranja Titov najbliži saradnik Edvard Kardelj održao je predavanje na temu „Revolucionarna praksa i marksističko obrazovanje“ i tom prilikom posebno naglasio: „Otvara-

njem Škole ostvaruje se predlog druga Tita o takvom marksističkom obrazovanju u školama i kursovima SKJ koje će njegove članove, a pre svega mlade ljude, afirmisane političke aktivne društvene radnike osposobljavati za praktičnu primenu teorijskih saznanja i za samostalan stvaralački partijsko-politički i društveni rad... Ova škola ne treba da formira ni doktrinare ni karijerne političke profesionalce, pa ni ljude pukog knjižnog znanja, koji neće znati ili neće moći da ga upotrebe. To je škola za one borce našeg socijalističkog društva koji su već pokazali sposobnost i volju za obrazovanjem u političkoj društvenoj praksi i koji će se ovdje naoružavati novim marksističkim znanjem za uspješniji društveni rad. A, ujedno, škola treba da nastoji da među tim kadrovima pronalazi naročito one koji imaju posebnu sklonost i sposobnost za teoretski rad i da, oslanjajući se na njih, razvija svoju naučno-istraživačku djelatnost, posebno u oblasti prakse samoupravnog socijalističkog društva i zadataka SKJ uopšte.“

U Školi se učilo o političkim sistemima, socijalizmu u svetu, ekonomskoj politici, istoriji KPI, opštenarodnoj odbrani i osnovama marksizma. Jednogodišnji program sastojao se od četiri tematska područja: osnovi marksizma, teorija i praksa socijalističke revolucije u Jugoslaviji, socijalizam kao svetski proces i razvojni problemi savremenog sveta i Savez komunista kao vodeća društvena i idejno-politička snaga i ostale političke organizacije.

Među predavačima i mentorima bile su sve ključne ličnosti Titove komunističke nomenklature ali je okupljala lepezu jugoslovenskih naučnih (marksističkih i humanističkih) i društvenopolitičkih kadrova iz svih republika i pokrajina među kojima su bili Žarko Puhovski, Davor Đenero, Tomislav Jantol, Dušan Janjić, Branko Caratan, Ciril Ribičić, Slavoj Žižek, Lev Kreft, Radovan Vukadinović, Borut Pahor, Milan Kučan, Milorad Pupovac... Škola je radila 15 godina, imala je više od 600 predavača i više od 1.500 đaka.

„Kumrovački đaci“ imali su status jezuita unutar Saveza komunista. Oni su

Jednogodišnji program sastojao se od četiri tematska područja: osnovi marksizma, teorija i praksa socijalističke revolucije u Jugoslaviji, socijalizam kao svetski proces i razvojni problemi savremenog sveta i Savez komunista kao vodeća društvena i idejno-politička snaga i ostale političke organizacije

tumačili i širili komunističku veru, sudili i presuđivali unutar partijskih organizacija u preduzećima, društvenim organizacijama i državnim ustanovama. Njihova se reč nije poricala jer su proglašeni nedodirljivom, sertifikovanom pravovernom komunističkom elitom. Onaj koga bi optužili za antikomunistička i antisamoupravna nepočinstva nije imao šanse da se u (obično) montiranom procesu odbrani i spase. Nabildovani verom, čvrsti u ubeđenjima i žestoki u širenju komunističkih ideja bili su oni koji su u školu otišli iz proizvodnih hala kao kvalifikovani radnici i kao sred-

nji činovnici iz državnih institucija. Oni su se vratili s oreolom ideoloških apostola.

Direktori i partijski sekretari u fabrikama drhtali su pred kumrovačkim đacima kao osnovci. Zanimljivo je da se (prema podacima Partije) od oko 1.500 polaznika njih 60 odsto posle školovanja u Kumrovcu vratilo u svoje ranije radne sredine, ali 40 odsto se angažovalo u društvenopolitičkom radu i na drugim odgovornim dužnostima u organima i organizacijama. Ti karijeristi bili su najopasniji po sredinu u kojoj su radili i partiju čiji su bili istaknuti članovi, njih nije interesovala ideologija. Često je tada isticano da je Partija želela da izbegne „migraciju“ kumrovačkih kadrova sa radničkih poslova u birokratske fotelje, ali karijerni zov novokomponovane političke elite bio je jači od partijskih proklamacija. I na taj način samo je jačala partijska birokratija a slabila njena ideološka matrica.

Nadolazeće krize, društvenopolitička i ekonomska, koje su krajem 1980-ih razdirale Jugoslaviju i njenu partijsku avangardu Savez komunista, uticale su i na rad Političke škole u Kumrovcu. Prvo je ponestalo para za budžet Škole. Nedugo pošto je 15. generacija „studenata“ završila jednogodišnju obuku, Odbor za pripremu kongresa demokratske i programske obnove CK SKJ doneo je Odluku o ukidanju Političke škole SKJ „Josip Broz Tito“ sa danom 1. jul 1990. godine.

Kad smo se dogovarali oko teme, Veljko Lalić našao se opaskom da tekst pišem iz osвете prema onima koji me nisu poslali u kumrovačku prestižnu partijsku školu. Nisam osvetoljubiv. Bio sam zadovoljan što mi je zapala (niža) partijska škola za kadrove iz organa i organizacija federacije (*Večernje novosti* bile su glasilo Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije). Ta školica nije bila komunistički Notr Dam, više je bila večernji kurs, kraće je trajala, bila je manje obavezujuća, njena diploma nije bila karijerna ulaznica a i bila je blizu *Borbine* zgrade, odmah prekoputa Pionirskog parka u zgradi Društva inženjera i tehničara. **N**

U potrazi za plavom notom: Da li je Šopen ikada video Japanca?

Radovao bi se Šopen da zna da su se stvari dosta promenile. Na takmičenje koje nosi njegovo ime i na kojem se izvodi samo njegova muzika, a održava se svakih pet godina, ove godine prijavila su se 642 kandidata

Piše Marija Babić Milovanović

Svakog jutra pešačim varšavskim ulicama koje vode od hotela „Šopen“ do zgrade Filharmonije. Moji koraci usporavaju u ulici Jasna, jer nailazim na poslednju prepreku koja me deli od terapije Šopenom – beskrajn red neispavanih muzičkih zaljubljenika. Prešli su put dug nekoliko hiljada kilometara, a noć proveli na ledenim stepenicama Filharmonije, kako bi kupili karte za takmičenje „Frederik Šopen“. Svako od njih u Varšavi traga za idealnim tonom koji je Šopen zvao plava nota.

Ove godine i njegovo takmičenje je plavo. Da li je Šopenova muzika plava? Da li su dodiri Rafaela na klaviru, kako ga je Hajne zvao, bili plave boje? Ne znam, ali znam da Šopen nije bio opterećen školskim znanjem (kada je o klaviru reč) koje skoro da nije ni stekao. Za njega je klavir predstavljao slobodu do koje se stizalo improvizacijom. Ja sam do Varšave stigla zbog detinje želje koja se rodila kada je Ivo Pogorelić sa žvakom u ustima seo na tron pijanizma, i to tako što nije pobedio na takmičenju koje je u međuvremenu iz kategorije najvećeg muzičkog događaja prešlo u kategoriju najvećeg kulturnog događaja Poljske. Događaja koji je od Šopena napravio brend. Varšavske klupe, kolači, tramvaji, muzeji i aerodrom pevaju Šopenu.

Institut „Frederik Šopen“ organizovao je i bez greške pripremio i ovogodišnje takmičenje. Da nije njih, ne bih bila u Varšavi, niti bih u Crkvi Svetog Spasa, u kojoj je zazidano Šopenovo srce, slušala kako se na klaviru iz epohe izvodi Mocartov Rekvijem (koji je poljski Mocart-nevernik naručio za svoju sahranu). Da nije njih, ne bi rukopis Šopenovih mazurki putovao do svemira i nazad, niti bismo uživali u portretima kompozitora koje je naslikao Ežen Delakroa, a koji su stigli iz Luvra.

Šopen bi se sigurno radovao, kažem fotografiji Artura Rubinštajna u kafeu „Blikle“, dok čekam krofnu punjenu džemom od šljiva kojoj nije mogao da odoli ni papa Jovan Pavle II, a ni kralj Artur, moj omiljeni interpretator Šopena.

Verovatno bi danas Frederik dobio stipendiju koju je tražio, ali te 1829. nje-

U preliminarnu fazu ušli su i Vladimir Aćimović i Pavle Krstić iz Srbije, ali nažalost nisu uspeli da se kvalifikuju za prvu etapu. Njom su suvereno vladali Kinezi, Japanci, Poljaci, Amerikanci i Kanađani nadljudskih tehničkih sposobnosti

gova molba je odbijena sa obrazloženjem da poljska vlada neće rasipati svoje pare na umetnike poput Šopena. Radovao bi se Šopen da zna da su se stvari dosta promenile. Na takmičenje koje nosi njegovo ime i na kojem se izvodi samo njegova muzika, a održava se svakih pet godina, ove godine prijavila su se 642 kandidata.

U preliminarnu fazu ušli su i Vladimir Aćimović i Pavle Krstić iz Srbije, ali nažalost nisu uspeli da se kvalifikuju za prvu etapu. Njom su suvereno vladali Kinezi, Japanci, Poljaci, Amerikanci i Kanađani nadljudskih tehničkih sposobnosti. Šta bi rekao Mr Pichon (kako je sebe Šopen zvao) kada bi čuo kako ovi virtuozi proždiru njegovu muziku? A tek kada bi saznao da ovo takmičenje u Japanu prati preko milion ljudi? Da li je Šopen ikada video Japanca?

Od jutra do kasno u noć pratim kako

na najstarijoj pijanističkoj olimpijadi odabrani pokazuju svoje vještine i talentat na Frederikovim spravama: poloneza, sonata i mazurka. Broj izranjavljenih prstiju koji su stigli do finala, kako bi izveli jedan od dva koncerta nastala u mladosti, sveo se na 110 od kojih je na jednom flaster. Posvećenost i profesionalizam finalista pripada sferi parnormalnog. Svaka fraza, uzdah, svaki trzaj ruke, obrušavanje na klavir, podizanje leve noge uvis, ili hvatanje golubova (što je Šopena posebno nerviralo), sve je to naučeno i uvežbavano godina-ma unapred.

Kada je došao dan proglašenja pobjednika, sve je bilo kako smo i očekivali. Prve četiri nagrade otišle su učenicima članova žirija, a ostatak poljskim pijanistima (rekla bih nezasluženo) i pijanistima profesionalno hladnog stila.

Erik Lu, i ranije nagrađivan na ovom

takmičenju, sada je kao renomirani i zreli pijanista osvojio krunu XIX takmičenja. Šta za njega znači pobjeda? Ništa. Osim što će promeniti izdavačku kuću i umesto za Warner potpisati ugovor za Gramophone, ništa se neće promeniti u Erikovom životu. Njegova izvođenja ostaće ista kao i pre. Erik je svojom pobjedom jedino promenio statistiku koja je postala izuzetno važna na takmičenju koje ide u korak sa duhom savremene dehumanizacije.

Dok su muškarci pucali po šavovima, kako fizički tako i psihički, žene kojih nije bilo mnogo, izdržale su do kraja, pa su po meni one pobjednice ovogodišnjeg takmičenja. Do finala su stigle njih četiri. Zitong Wang iz Kine osvojila je treće mesto i posebnu nagradu za izvođenje sonate, a osvojila je i mene interpretacijom četvrtog stava b-mol sonate koji

traje samo 1.20 sekundi tokom kojih je Zitong unela jezu i vetar koji priziva utvare sa groblja.

Sasvim drugačijeg temperamenta bila je četvrtoplasirana Japanka Shiori Kuwahara. Pomalo tvrda, ali ekspresivno snažna, priredila je nezaustavljivu vulkansku erupciju u Scherzu u cis-molu, a najmlađa među svim takmičarima u finalu, šesnaestogodišnja kineska vila Tianyao Lyu (koja je sa Shiori podijelila četvrto mesto) omdijala je publiku. U mom srcu nije ostavila dubok trag, jer njen nežni ples po površini klavirskih dirki brzo nestaje iz sećanja. Neću više da opisujem nastupe, jer svi se nalaze na Jutjubu pa se uverite sami, ali ne mogu da ne pomenem tonsku paletu Šopenove Poloneze-fantazije u As-duru stvorenu neobičnim idejama Williama Yanga koji je osvojio šesto mesto.

Posle takmičenja ostala su neka pitanja za čijim odgovorima i dalje tragam.

Kome je zaista namenjeno? Kuda vodi spoj vrhunske umetnosti i konzumerizma? Zašto se žiri već decenijama

**Verovatno bi danas
Frederik dobio stipendiju
koju je tražio, ali te 1829.
njegova molba je odbijena
sa obrazloženjem da poljska
vlada neće rasipati svoje pare
na umetnike poput Šopena**

ne menja i da li bi sistem glasanja trebalo učiniti transparentnijim? Pitam se i kako bi prošao Šopen s obzirom na to da nije svirao glasno, da nije mnogo mrdao telo (osim unazad) i da je imao revolucionarne ideje u vezi sa tehnikom i metodom izvođenja. Da li bi ga žiri diskvalifikovao kao što je ostavio bez nagrade Davida Khrikulija, retko autentičnu umetničku ličnost koja je imala šta da nam kaže? Davidove smeje, originalne i spontane interpretacije žiri je surovo kaznio.

Šopen je umirao čitavog života, rekao je Berlioz, a esencija ove tuge bila je suština Davidovih nastupa. U njegovom izvođenju pronašla sam ono za čim svi tragamo – trenutak božanske lepote u kojem vreme ne postoji, u kojem se koža naježi, srce ubrza, a dah zaustavi. Plavu notu zbog koje se iznova zaljubljujem u muziku. **N**

Matija je samo govorio ono što je Srbija htela da čuje

Sve to naravno uopšte ne umanjuje ličnu Ćosićevu i
Bećkovićevu odgovornost za ono što nam se desilo

Piše Svetislav Basara

Da je otac Tadej bio šofer, mirne je duše mogao reći: kakvi su ti putevi i saobraćaj, takav ti je život, uz napomenu da je srpski auto-saobraćaj po sili nužde – glava tu može da se izgubi, s mukom stečeni audi da se slupa – nešto bolji od srpskih misli i srpskih života. Hoću da kažem da se zbog pomenutih opasnosti, pravila u Srbiji najviše poštuju u auto-saobraćaju. U svim ostalim saobraćanjima ne važe nikakva pravila. Što ne znači da se i saobraćajna pravila poštuju u situacijama kad nema – ili kad se motorizovanim kabadahijama učini da nema – neposredne opasnosti, kad se baš ne mora i (naročito) kad niko ne vidi.

Skrenuću ti pažnju na jednu saobraćajnu pojavu koja dosta govori o karakterologiji ovdašnjeg življa. Često ćeš u crnim hronikama ovdašnjih novina – od kojih su crnji samo urednici i novinari – naići na vest: „Pešak oboren, vozač pobegao sa lica mesta.“ (To je pravilo, nikada se nije dogodilo (bar ne da znam) da je neki vozač koji je naleteo na pešaka i teško ga povredio (ili ubio) „izmakao ruci pravde“ – policija takve uvek pronađe u roku od nekoliko sati – svejedno, uvek, kad se tako nešto ponovi, u crnim hronikama pročitáš da je pešak oboren, a da je vozač pobegao sa „lica mesta“.

Tu imamo tri (prećutne) karakterološke značajke „srpskog roda“: nespremnost da se prihvati odgovornost za postupke, nada da će se dogoditi nemoguće i užasavajuća bezosećajnost. Pazi sad: ako se hit-and-run situacija dogodi noću, na nekom sporednom putu – kao što se često događa – pa ako udarnik po-

begne, udareni ponekad iskrvari i umre pre nego što ga pronađu, a možda ne bi morao umreti da se udarnik zaustavio i odvezao ga u bolnicu.

Srbija je sama po sebi saobraćajna nesreća dugog trajanja, njena istorija je nasilnička vožnja u suprotnom smeru. Da se u Srbiji vozi kako se vodi politika, bio bi to permanentni masakr, a da se pravila i zakoni u Srbiji poštuju bar kao u saobraćaju, bilo bi mnogo bolje. (Brišem „mnogo“, pišem „donekle“.)

Saglasili smo se, Miljenko, u jednom davnom pismu da je na putovanjima najbolje putovanje samo, dakle, vožnja od mesta A do mesta B i kratki predasi, kafe pauze na benzinskim pumpa-

**Intimno mislim da
je Bećković zakopao
talenat i proćerdao
potencijal da postane
veliki pesnik**

ma... Automobil jeste krhka struktura od tankog (i sve tanjeg) lima i stakla, ali za mene je on psihološki najbezbednije mesto u Srbiji, kapsula za spasavanje od meteža, pokretna izolacija od okolnog sveta.

Kad vozim, imam utisak da sam aktivno prisutan u vremenskom toku, da idem u korak sa vremenom, da nisam pasivni objekat, koji prolaznost kruni kao figuru od peska.

To je, naravno, samo lepa iluzija, ali šta je drugo ovaj svet nego skup iluzija kojih, kao i holesterola, ima i dobrih i loših, razornih i integrativnih.

Imaš i sam iskustvo sa iskušenjima srpskog saobraćaja, imaju ga i svi koji će čitati ove redove, ništa se tu novo ne može reći, bolje da predem na drugu temu.

Rekoh već da Veljko ima uredničku „žicu“ (vrlo retku u današnje vreme). To znači da ume da odabere teme, tekstove (i autore) koji će privući pažnju i podići prašinu u javnosti. Zato Nedeljnik i Velike priče i jesu zanimljivi za čitanje – maltene kao davni Start i Duga (iz boljih dana) – za razliku od drugih publikacija – da ih ne nabrajam poimence, malo li je zle krvi – koje su suvoparni politički bilteni dveju zavađenih beogradskih čaršija, carstva sumnjive pismenosti, dosade, zluрадosti, repetitivnosti i samosažaljevanja.

U tom smislu Veljko je priredio potpuri odlomaka iz Bećkovićeve knjige inventivno naslovljene „Moj drug Đido“, posvećene „kontroverznom“ srpskom drugarstvu veka, jednom od značajnijih toposa beogradske cincarsko-kalburske mitomanije.

Ovako Veljko piše u uvodnom tekstu: „Kada je pre nekoliko godina, posle 30 godina, izašao nepoznati ‘Dnevnik Milovana Đilasa’, u kojem je jedan od glavnih aktera Matija Bećković, bilo je jasno da se čeka neka vrsta odgovora. I ona je konačno tu. Da stavi tačku na istoriju jednog doba, jednog prijateljstva, i jedne – zajedničke sudbine. Rekao bih svih nas...”

Veljko nije naivan, zreo je on, pronicljiv čovek, zna on dobro da nikakvog odgovora i nikakvog stavljanja tačke na „istoriju jednog doba, jednog prijateljstva i jedne zajedničke sudbine“ neće biti. Ali Veljko nije istoričar, još je manje islednik, on je urednik, njegov posao je da privuče pažnju i da podigne prašinu.

I bogme se prašina podigla. Mogu samo zamisliti slinavljenja i preuranjene ejakulacije u „boljim beogradskim kućama“ čiji su stanari vazda gladni recikliranja golicavih ogovaranja, razotkrivanja javnih tajni, raskrinkavanja nepostojećih i prikriivanja stvarnih zavera.

Naravno da sam i ja pročitao te odlomke. Ali ni u jednom od tih odlomaka – sa izuzetkom jednog, o kome ću pred kraj – nisam naišao ni na šta što već nisam pročitao u neizbrojivim Bećkovićevim intervjuima.

Uprkos otrovnim strelicama koje s vremena na vreme odapinjem u Matijinom pravcu – o razlozima odapinjania kasnije – Bećković je za mene bio

Uprkos otrovnim strelicama koje s vremena na vreme odapinjem u Matijinom pravcu – o razlozima odapinjania kasnije – Bećković je za mene bio (i ostao) simpatična (estradna) pojava, bezalkoholni boem, gamen, šarmer, starovaroški playboy i snalažljivac. Nikada na njega nisam mogao gledati kao na daždevnjaka

(i ostao) simpatična (estradna) pojava, bezalkoholni boem, gamen, šarmer, starovaroški playboy i snalažljivac. Nikada na njega nisam mogao gledati kao na daždevnjaka, kao što gledam na njegove istomišljenike, intimuse i karajoldaše, opstipacijama izmoždene saloonske ljotićeve, poput Koštunice i Lompara.

To uopšte ne znači da Matiji nije mesto u tom društvu, da je tu zalutao, daleko od toga. Tu mu je mesto. Možda i prvo. Hoću samo da kažem da je Bećković najviši domet artikulisnosti neartikulabilne, smušene doktrine Srba svih i svuda.

Intimno mislim da je Bećković zakopao talenat i proćerdao potencijal da postane veliki pesnik. Nagađam da se – kad se suočio sa mračnim dubinama bez kojih nema ni najviših uzleta (sa kojima se moraju susresti svi veliki pesnici) – uplašio i ustuknuo. Što se, uzgred, i meni dogodilo. I ja sam se uplašio, okanio poezije – čak i čitanje poezije sveo na minimum – i počeo pisati prozu.

Osim toga, Bećković je uvek težio da bude voljen, opštenarodnopriličen, da vazda bude u centru pažnje, sigurnije mu je bilo da napoličarski obdelava ispošćenu nacionalnu njivu i mlati praznu nacionalističku slamu nego da se upušta u avanturu stvaranja velike poezije.

Za veliku literaturu se ne dobijaju aplauzi od „presovanog kavijara“ (Me-reškovski), ubudale malograđanstine, nego se dobija ono što si ti dobio na fasadi (a neki su dobijali i gore).

Matiji duhovitosti nikada – ni pod starost – nije manjkalo. Što ga takođe izdvaja od njegovih karajoldaša koji su patološki dosadne osobe, lišene i trunke smisla za humor.

Đilas! Ponekad me poznanici pitaju zašto sam se toliko ispizmio na Đida, skraćivanja priče radi uvek kažem „zašto da ne“, ali to je netačan odgovor. Đilas se u ulozi negativca seljaka iz jednog u drugi moj roman isključivo zahvaljujući milozvučnosti njegovog prezimena.

Jedno je, naime, napisati „Đilas“, sasvim je drugo napisati „Marko Orešković – Krntija“ ili „Rodoljub Čolaković“.

To je uzgred i razlog zbog koga Bećkovića – kad se pojavi u nekom mom romanu – ne zovem imenom i prezimenom nego opisno. Izgovoriti „čk“ mogu hiljadama puta, ali napisati ne mogu nijednom.

Inače sam prema Đilasu – koga nisam poznavao, niti sam ga ikad video – potpuno indiferentan. Kao i prema njegovim usponima u komunistička nebesa i padovima u komunistički Had. Ali i cenim njegovu smelost i čvrstinu karaktera, koji su u Srbiji (a i šire) krajnje retki. Đilas je, uostalom, bio jedini stvarni disident u Srbiji. Svi su ostali „disidenti“ bili puke marionete Udbe, koje su – za ajluk ili za zabašurivanje pizdarija – glumatale disidentstvo, a ponekad i „navlačile“ naivčine Udbinoj mečki na rupu.

Puni su bili srpski zatvori takvih.

Kad smo već kod Udbe...

Odlomci reminiscencija na srpsko dru-

ženje veka nisu promakli ni Anti Tomiću koji je u pismu Draži Petroviću – enoga (još je) na prvom mestu liste čitanosti Velikih priča – javno postavio jedno interesantno pitanje, koje se u potaji, off the record decenijama postavlja po beogradskim kafanama i saloonima.

Evo šta piše (pita) Ante: „Čitajući njegove (Matijine) zapise o druženjima s najčuvenijim, a možda i jednim pravim jugoslavenskim disidentom, upalo mi je u oko nešto čega u toj praznoj slami birtijskih priča nema, ili barem dosad nije objavljeno. Valjda će pisati u knjizi kad uskoro celovita izađe. Đilas je bio opasan, režim ga se bojao, osobito nakon što su njegove knjige na Zapadu počeli štampati u velikim tiražama. Netko je takav bio pod strogim nadzorom. Služba ga je dvadeset četrir sata prisluškivala i pratila, bilježila s kime se sastaje, i nije joj zasigurno ostalo nepoznato da ga njegov crnogorski zemljak Bečković povremeno posjećuje. Teško mi je zamisliti da autora ovih zapisa nije ispitao onaj tajanstveni drug koji na početku 'Balkanskog špijuna' ispituje Iliju Čvorovića.“

Nije to Udbi ostajalo nepoznato, moj Ante – beznačajnije joj (čak i komično beznačajne stvari) nisu ostajale nepoznate – apsurdno je pomisliti da ga „tajanstveni drug“ nije propitivao, ali kad Matijina knjiga uskoro izađe celovita, tvrd ti stojim da o tome ništa neće pisati, kao što garantujem – knjigu ću kupiti čisto da potvrdim garanciju – da ništa neće pisati ni o neuralgičnim segmentima druženja sa Đilasom (i Ćosićem), o kojima je Đilas ostavio svedočanstvo u „Raspadu i ratu, Dnevniku 1989–1995“, gde je potanko, sa puno drugarske ljubavi, opisao kako amateri, Ćosić i Bečković sa pratećom poslugom, pripremaju teren – ponekad i na terenu – za rat u Jugoslaviji, koji će u određenom momentu preuzeti profesionalci pod čijom su diskretnom kontrolom obavljali zemljane radove.

Bečković je sopstveni konstrukt, konceptualistički low tech performer, sam svoj kostimograf, koreograf, dramaturg, PR menadžer, učitelj dikcije i scenskih pokreta. I takav kakav je, on je, da ponovim, najviši domet smušene srpske doktrine, mešavine tamjana i govana, najosvećeniji izraz biološkog kolektivnog nesvesnog, u koje nije smeo da zaroni da bi izronio kao veliki pesnik.

Avaj, uvek je to „osvešćenje“ završavalo kao ona Seinova kokoška koja uzleti dva-

Srbija je sama po sebi saobraćajna nesreća dugog trajanja, njena istorija je nasilnička vožnja u suprotnom smeru. Da se u Srbiji vozi kako se vodi politika, bio bi to permanentni masakr, a da se pravila i zakoni u Srbiji poštuju bar kao u saobraćaju, bilo bi mnogo bolje

tri metra uvis pa se stropošta natrag na dubrište da kljuca govna.

Otkako je detonirao bakalski bećarac o „Kosovu kao najskupljoj srpskoj reči“, Bečković je sve više „pojeftinjao“ dok konačno nije zabasao na teren stand up tragedije, karnevalizacije masovnih zločina i nekrofilskog urbanizma.

Mislim na rečenicu: „Jasenovac je najveći srpski podzemni grad.“

To morbidna kafanska doskočica zadržava pravo na imunitet pesničke slobode, ali to što ovdašnja „kulturna javnost“ na to lupetanje nije reagovala onako kako bi reagovala javnost u Izraelu – a ti zamisli kako bi reagovala – kad bi neki tamošnji šeret odvalio da je Aušvic najveći jevrejski podzemni grad, govori dosta o fundamentalizmu beslovesnosti i otupelosti ovog razvaljenog društva i donekle objašnjava rasulo i dezintegraciju koji ga pustoše.

Dok nisam pročitao genijalnu misao Latinke Perović – pravo otkrovenje – (parafraziram) da „Srbiju ne treba tumačiti delovanjem Miloševića, nego da pojavu Miloševića valja tumačiti Srbijom“ – bio sam sklon da većinski paket odgovornosti za sranja iz devedesetih pripišem Ćosiću i Bečkoviću, od tada naovamo odgovornost pripisujem Srbiji. Niko u Srbiji nije bio zaveden, niko nahuškan, Ćosić i Bečković su govorili/pisali samo ono što je Srbija htela (još uvek hoće i uvek će hteti) da čuje. Dakle: tražila je, neka gleda. Imaće šta videti. Tačnije: već vidi. Samo se po običaju pravi luda pa odgovornost prebacuje na drugu polovinu sebe same.

Sve to naravno uopšte ne umanjuje ličnu Ćosićevu i Bečkovićevu odgovornost.

Ako se dobro sećam, otrovne strelice na Matiju počeo sam odapinjati tek kad se Matija aktivno pridružio cincarsko-kalburskoj kampanji čiji je cilj bio sprečavanje nezavisnosti Crne Gore. Tad je već načisto pojeftinio i počeo po guslarskim skupovima ispaljivati ordinarne, neduhovite bedastoće poput „Crna Gora je nastala posle mene, nestaće pre mene“, „Crnogorci su narod koji nema đeda“, i sl.

Propast pokušaja dripaca, predvođenih Koštunicom i svetosavskom ulemom, da na Crnu Goru nalepe „srpska“, da iz nalepnice izvuku zaključak da je „naša“, tj. njihova, a ne ljudi koji tamo žive – bio je moj najveći trijumf XXI veka, a slika popisanog Koštunice i melem za moju dušu.

Koštunica je to veoma teško podneo, mada čisto sumnjam da je ikada kročio u Crnu Goru. Matiju je savršeno bolelo dupe. Ne mogu to dokazati, ali smeo bih garantovati.

Ko bi rekao da ću se i ja pojaviti u sagi o drugarstvu veka. Doduše anonimno. U društvu pokojnog tasta, takođe anoni-mnog. Piše Matvej: „Jedan (gde je „č’ek“) mi je decenijama bio najbliži prijatelj. Znao je sve o meni i mom životu, ali me je pri kraju svog života olajavao i bolesno lagao. Jedino mu je poverovao zet, koji je te bolesničke laži počeo da objavljuje. Aleksa mi je predlagao da ga tužim sudu, ali mislim da taj, i kad bi ubio čoveka, ne bi odgovarao.“

Sigurno prepoznaješ č’eka i zeta.

Tačno je da mi je Brana pričao kojekakve pikanterije o Matiji, ali najmanje 90% svega što mi je ispričao znao sam odranije – znali su to i beogradski vrapci – deo toga je i Bečković sam pričao, pa valjda za-boravio.

No jednu od Bečkovićevih privatnih pikanterija nisam „objavio“. Moje strelice su uvek bile odapete na Matijine „istine“, neduhovite bedastoće, na prvopotpisivanja – verovatno i pokretanja – kleronacionalističkih peticija, od kojih je jedna zastrašila javnog tužioca koji je odustao od privođenja Koštunice na informativni razgovor na okolnosti ubistva Zorana Đinđića.

Ostaje nejasno za šta je tačno Aleksica „predlagao“ Matiji da me tuži. Možda za onu epizodu u „Kontraendorfinu“ zasnovanu na „činjenicama iz stvarnog života“. Videću kad stigne tužba.

Videćemo se pre nego što ovo pismo izađe na večeri, pa ću te pozdraviti licem u lice.

B. N

Crvena zastavica?

Sve što je prebrzo, prerano, previše dobro

Mobilne aplikacije za upoznavanje nikada nisu bile dizajnirane da vam pomognu da pronađete ljubav. One su dizajnirane da vam pomognu da ostanete na aplikaciji, ispričao je čuveni bihevioralni psiholog dr Ali Fenik

Razgovarala Ana Mitić, fotografije Nebojša Babić

Doktor Ali Fenik, bihevioralni psiholog, bio je Lagunin gost na Sajmu knjiga gde je promovisao svetski hit, svoju knjigu „Crvene zastavice, zelene zastavice“. Možda ste ga primetili na Instagramu (@modern.day.psychologist) ili Tiktoku jer dok odgovara na komplikovana pitanja iz psihologije – on igra. Reći će nam da je to radio zbog algoritma koji je u vreme kada je odlučio da izade na mreže reagovao na pokret. Jer dr Fenik već više od dvadeset godina proučava um i ljudsko ponašanje i tehnologiju, a milione pratilaca na društvenim mrežama je stekao kroz zanimljiv sadržaj koji globalnoj publici prenosi kreativno i jedinstveno, na pristupačan način. Zato je njegov DM zatrpan pitanjima. Uobičajena se uglavnom tiču veza: Kako da se nosim sa partnerom koji vara? Kako da se uverim da je moj partner posvećen ili veran? Zašto uvek biram pogrešne ljude u svom životu? Druga pitanja dolaze u vezi sa razumevanjem kako je nečija prošlost uticala na budućnost i sadašnjost.

O svemu tome dr Fenik je govorio u intervjuu za Nedeljnik.

Šta znače crvene, a šta zelene zastavice i zašto je važno razlikovati ih prilikom rešavanja svakodnevnih problema ili, kako kažete, svakodnevnih drama?

Crvene zastavice u osnovi odražavaju nezdrava ponašanja ili ono što bi trebalo smatrati upozoravajućim znacima koje bi trebalo dalje da istražimo. Zamislite, na primer, nekoga ko je previše kontrolistički, možda glasan ili nasilan, nije ljubazan prema ljudima.

Često ljudi imaju taj mentalitet popravljачa, da žele nekoga da spasi. Zapamtite jednu stvar: ljudi se neće promeniti ako ne žele da se promene

Naravno, postoje različite vrste crvenih zastavica. Neke od crvenih zastavica su crvenije od drugih i jasnije, ali većina crvenih zastavica je zapravo veoma suptilna, što sam hteo da istaknem u knjizi.

Zelene zastavice, s druge strane, jesu ponašanja koja su zdrava. Zato razmislite o empatiji, otvorenoj komunikaciji, poštovanju, podržavajućem ponašanju... I zašto ih pominjem? Naš mozak je stvoren

za preživljavanje. Nije stvoren za uspeh. To znači da smo više usklađeni sa negativnim. Uvek gledamo crvene zastavice jer želimo da ostanemo živi. Želimo da ostanemo bezbedni. A kada je nešto bezbedno, poput „zelenog“ ponašanja, zanemarujemo ga. I mislim da ne bi trebalo da zanemarimo dobro ponašanje ljudi jer, slično kao i biljka, ako želite da raste, morate je negovati. Zato negujte zeleno ponašanje kako bi se ono nastavilo i kako bi moglo još više da raste. Zato mislim da je podjednako važno priznati i crveno i zeleno.

Ponekad ljudi jasno vide crvene zastavice, ali ne preduzimaju ništa. Na pri-

mer, kad si u lošoj vezi i ostaješ u toj vezi. Šta nas sprečava da nešto preduzmemo?

Da, odlično pitanje. Gledajte, mi smo ljudi. Nismo savršeni. Mi smo zapravo veoma iracionalni i zato radimo stvari koje nisu uvek logične. Neki veoma jasni razlozi zašto ljudi ne reaguju na crvenu zastavicu su različiti. Možda ste odrasli tako da ste imali veoma nestabilno detinjstvo ili ste imali veoma nestabilne ili haotične prošle veze. Vaš mozak se može veoma naviknuti na nestabilnost do koje, gotovo do izvesnog stepena, normalizujete ponašanje. To vas više ne pogađa. I zato, kada vidimo takvo ponašanje kod drugih ljudi, ne vidimo to odmah kao crvenu zastavicu. Ponekad se naš mozak zapravo uzbuđuje zbog nestabilnosti. Uzbuđuje se zbog varnice koju ponekad osećamo. Neki ljudi kažu da ponekad treba da osete varnicu da bi osetili ljubav. I možda je ta iskra povezana sa nečim mnogo dubljim ili možda sa negativnim iskustvom u prošlosti, zbog čega želite da osetite nešto iz te veze.

Dalje, ponekad to ima veze sa nesigurnošću u sebe. Dakle, možda govorimo da nismo vredni boljeg partnera ili ne možemo dobiti ništa bolje ili smo možda uradili nešto pogrešno. Ponekad takođe mislimo da možemo da popravimo partnera. Kažem, nemojte to raditi jer potpisujete sebi katastrofu ako to uradite.

Ali neki ljudi imaju taj mentalitet popravljača, da žele nekoga da spasu. Zapamtite jednu stvar: ljudi se neće promeniti ako ne žele da se promene.

Da li je moguće prepoznati prva upozorenja već na prvom sastanku? I koja su to upozorenja?

Ima ih mnogo. Kao, na primer, slušanje. Da li vas slušaju? Ili samo pričaju? Postoji jasan znak. Zato što ljudi nisu uvek svesni tog ponašanja. Dakle, ponekad možete biti nervozni pa iz nervoze samo pričati. Ali ako to vidite kao ponavljajući obrazac, ako samo pričaju preko vas, ne slušaju vas. Mislim da je to crvena zastavica u komunikaciji.

Još jedna crvena zastavica je kada počnete da izlazite sa nekim, naravno da ćete se pokazati u najboljem svetlu. Dakle, nemojte uvek prihvatati ono što vidite zdravo za gotovo. Odvojite vreme da upoznate nekoga. Suptilna ponašanja su ona nad kojima nemamo uvek kontrolu. Na primer, postupanje sa konobarima. Da li je osoba sa kojom ste na sastanku veoma

Neki parovi se veoma brzo povežu u veoma ranim fazama zabavljanja samo deljenjem trauma i svih negativnih iskustava koja su imali u životu. To je sjajno ako ste se od toga izlečili i izašli ste iz toga. Ali mnogi ljudi nisu

ljubazna prema ljudima koji prilaze stolu? Sada, opet, može biti veoma manipulativno da to rade jer žele da se pokažu. Ali zapitajte se kako se ponašaju prema drugim ljudima.

Treći znak je ono što mislim da ne bi trebalo da radite, a neki ljudi to rade – veoma brzo se povežu u veoma ranim fazama zabavljanja samo deljenjem trauma i svih negativnih iskustava koja su imali u životu. To je sjajno ako ste se od toga izlečili i izašli ste iz toga. Ali mnogi ljudi nisu. I zato to vide kao način deljenja bola, kako ja to zovem. Biti ranjiv i otvoren je fantastično. Ali prebrzo, prerano, mislim da je to veliki crveni znak. O tome govorim u knjizi kada govorim o bombardovanju ljubavlju. Bombardovanje ljubavlju je kada vam kažu na drugom ili trećem sastanku, volim te. Ili, znaš, nikad ranije nisam upoznao ženu poput tebe. Ti si moja srodna duša. Okej, da, posle godinu dana pošto poznaješ tu osobu i postoji logičan razlog zašto je to tako, apsolutno.

Sve što je prebrzo, prerano, previše dobro, jeste crvena zastavica. Pazite na to.

Da li treba pobeći iz takve veze odmah ili pružiti šansu?

Da, apsolutno. Mozak je stvoren za preživljavanje, a ne za uspeh. Ako je nešto opasnost, to je emocionalna reakcija. Bori se ili beži. I neće svi racionalno razmišljati zašto vide crvenu zastavicu.

Koristim crvenu ne samo kao oznaku za opisivanje različitih crvenih zastavica već i kao mentalni proces koji vam pomaže da poboljšate svoje razmišljanje. Dakle, crvena na engleskom znači razmišljanje, angažovanje i odlučivanje. Razmislite, da li je ovo zaista crvena zastava? Ta činjenica da se njegova odeća i cipele ne slažu. Da li bi trebalo zaista da odustanem? Ili je to zato što vidim crvenu zastavicu kod njega zato što sam ja crvena zastava? To takođe može biti slučaj. I mislim da nismo toliko introspektivni.

Uvek kažem da ne sudite samo po jednom ponašanju. Većinu vremena, proce-

nite po obrascu ponašanja. Jer su obrasci ponašanja predvidljivi. Reći će vam nešto konkretnije o samoj osobi nego jedno ponašanje samo po sebi. Zato odvojite vreme da procenite i nemojte odmah bežati. Većinu vremena, nemojte bežati. A ako ne pobjegnute, šta bi trebalo da uradite? Potrabavite se time.

Zašto je danas zabavljanje postalo toliko komplikovano, iako postoje moderne tehnologije za koje smo mislili da će nam olakšati?

Mobilne aplikacije za upoznavanje nikada nisu bile dizajnirane da vam pomognu da pronađete ljubav. One su dizajnirane da vam pomognu da ostanete na aplikaciji.

Studije zapravo pokazuju da ljudi koji redovno koriste svoj Tinder i aplikacije za upoznavanje, 20% njih čak i kada pronađu vezu, ne mogu da se skinu sa aplikacije. One su tu da pomognu ljudima da zarade više novca, a ne da vam pomognu da pronađete ljubav. Drugo, način na koji su mobilne aplikacije dizajnirane takođe negativno utiče na ponašanje ljudi. Dakle, lakoća korišćenja, blizina, distanca koju osećate, ne osećate se zaista povezano.

Činjenica da vidite beskrajn okean veza, ljudi i opcija čini da ne cenite osobu kao pojedinca. Distanca vas tera da se prema njoj ophodite mnogo gore nego što se obično ophodite prema nekome u stvarnom životu.

Ne fokusirate se na jednu osobu, već na više ljudi, plus ih procenjujete na transakcionoj osnovi, a ne na osnovu toga ko su, što je veoma površno. Pored toga, mobilne aplikacije za upoznavanje su takođe dizajnirane za kratkoročne kombinacije, kratke veze.

Zašto sve više ljudi bira da bude samo ili u kombinaciji, a ne u vezama?

Ljudi biraju da budu sami zbog ove hipernezavisnosti koju nam društvo nameće. Život postaje mnogo lakši. Možemo da naručimo hranu. Ponekad se više fokusiramo na prijatelje. Takođe, društvene mreže nas teraju da verujemo da moramo da ispunimo određenu listu kriterijuma koja je nedostižna, zapravo sebi nameštamo put do neuspeha. I stoga, u trenutku kada ne ispunimo kriterijum, kada više nemamo tu mentalnu sposobnost da se suočimo sa izazovom, jednostavno biraмо da budemo sami jer je to najbezbedniji način.

Koje su crvene zastavice u radnom okruženju?

Prepoznati ponašanje, mislim da je to ključna stvar, posebno kada ne možemo da odemo. Na kraju, vaša dugoročna strategija bi trebalo da bude da odete, ako ste u veoma toksičnom okruženju. Sada, toksična okruženja, kompetitivna, okruženja gde vam zabadaju nož u leđa, to je po defaultu već velika crvena zastava. Ili menadžeri koji vas mikromenađiraju, mislim da je to veoma tipična crvena zastava. Menadžer koji možda takode pomera cilj. Svaki put kada dostignete svoj cilj, o ne, ne, ne, imate još 10 klijenata više da uradite više, 50.000 evra prodaje. Ogovaranje je jedna velika crvena zastava o kojoj često ne razmišljamo. Zapamtimo ovo: Ljudi idu na posao zbog dve stvari. Da zarade novac i napreduju u karijeri. Ne da steknu prijatelje – iako se dešava.

I mi nismo jedna velika porodica?

„Mi smo velika porodica“ naziv je jednog od poglavlja u knjizi. Dakle, kada na radnom mestu kažu, ovo mesto, mi smo vaša porodica. Ne, vi niste moja porodica. Jer postoji mnogo disfunkcionalnih po-

rodica na ovom svetu. Takođe, sa porodicom znači da očekuju neku vrstu lojalnosti od vas bez plate. Očekuju da možda radiš stvari drugim ljudima koje inače ne bi radili, kao što je maltretiranje, učešće u lošim taktikama itd. Ali morate ostati lojalni jer ste član porodice.

Vidite da mnoge firme neguju narcizam, patološko ponašanje, nedostatak empatije, ili vas jednostavno strateški maltretiraju. Neki ljudi ne postižu rezultate samo napornim radom. Mnogi ljudi postižu rezultate umrežavanjem, ogovaranjem. Prepoznavanje toga je izuzetno važno. I mislim da je crvena zastavica ovde savet koji dajem ljudima: nemojte samo misliti da će vas vaši rezultati odvesti daleko u životu. Morate biti u stanju da se povežete i družite sa drugim ljudima u organizaciji kako biste mogli da se zaštitite i napredujete.

Neki ljudi razgovaraju sa veštačkom inteligencijom tražeći psihološku pomoć. Može li veštačka inteligencija zameniti psihoterapeute?

Veštačka inteligencija se koristi, posebno četbotovi, za terapiju. Da li je to dobra

stvar? Ne, jer nije testirana za tu specifičnu svrhu.

Postoje specifični četbotovi za terapiju veštačkom inteligencijom koji se trenutno naučno procenjuju i testiraju i randomizovana kontrolisana ispitivanja. Uzgred, pokazuju veoma obećavajuće rezultate. Ali standardni četbotovi nisu najbezbednija opcija. No, tu je druga strana diskusije, postoje milioni ljudi koji nemaju pristup zdravstvenoj zaštiti, ne mogu da je priušte sebi, ali se nose sa problemima mentalnog zdravlja. Donekle, možete opravdati njegovu upotrebu ako pruža neku pomoć. U slučajevima koje smo do sada videli, jedan Belgijanac je pre nekoliko godina izvršio samoubistvo nakon što je pet meseci razgovarao sa četbotom. Nedavno i jedan tinejdžer. U osnovi, to pokazuje da, pošto nisu posebno obučeni za probleme mentalnog zdravlja, moraju imati zaštitne ograde. Dakle, ove stvari treba pratiti u budućnosti.

Verujem da će četbotovi i veštačka inteligencija pomoći terapeutima u budućnosti. Da li će ih u potpunosti zameniti? Ne znam, ali smatram da je to veoma pozitivan razvoj događaja. **N**

Poslovanje NIS grupe u devet meseci 2025. godine: Očuvana stabilnost na domaćem tržištu naftnih derivata

U periodu januar-septembar 2025. godine NIS grupa poslovala je u izuzetno složenim okolnostima, pre svega imajući u vidu sankcije američkog Ministarstva finansija koje su u punom obimu stupile na snagu 9. oktobra. Pored toga, na rezultate NIS-a uticale su i cene nafte koje su bile 14 odsto niže nego u istom periodu prošle godine, kao i gubitak HIP-Petrohemije koji u izveštajnom periodu iznosi 7,4 milijarde dinara zbog nepovoljne situacije u celoj petrohemijskoj industriji.

U takvim okolnostima, NIS grupa je u prvih devet meseci tekuće godine zabeležila gubitak od 0,3 milijarde dinara, dok pokazatelj EBITDA iznosi 21,1 milijardi dinara. Operativni novčani tok je 26,7 milijardi dinara. Pozitivan uticaj na finansijske rezultate doneli su program mera za uštede na svim nivoima, kao i adaptacija na poslovanje u novonastalim okolnostima. Takođe je očuvana stabilnost na domaćem

tržištu naftnih derivata, kao i socijalna stabilnost zaposlenih.

Obračunate obaveze po osnovu javnih prihoda NIS grupe iznose 167,7 milijardi dinara, dok je na ime isplate dividende akcionarima za 2024. godinu izdvojeno 4,6 milijardi dinara.

Kada je reč o operativnim rezultatima, u periodu januar-septembar ukupan obim proizvodnje nafte i gasa bio je 837,7 hiljada uslovnih tona, što je dva odsto manje u odnosu na uporedni period. Obim prerade sirove nafte i poluproizvoda bio je pet odsto veći nego u istom periodu prošle godine i iznosi 2,672 miliona tona. Istovremeno, ukupan promet naftnih derivata iznosi 2,421 miliona tona što je 10 odsto niže u poređenju sa periodom januar-septembar 2024. godine.

U narednom periodu NIS će nastaviti sa prilagođavanjem poslovanja i daljih planova novonastalim okolnostima. Istovremeno, kompanija ostaje posvećena naporima da u što je moguće kraćem roku bude delistirana sa SDN liste ili da ishoduje novu licencu koja će joj omogućiti nesmetano operativno poslovanje.

Pravi čovek u pogrešnom trenutku

Jednom je fudbalsku Srbiju iz beznađa izvukao Radomir Antić, iako se i tada mislilo da je zakasnio sa dolaskom. Ali imao je svoje razloge zašto nije hteo da se valja u blatu kada je bio na vrhuncu slave. Došao je pred kraj karijere i pokazao da znanje i dalje vredi. Doduše, u kudikamo normalniji ambijent u zemlji i sportu. Veljka Paunovića čeka još teži posao. Ako mu dozvole, mogao bi da postane srpski Čolo Simeone...

Piše Aleksandar Gligorić

Prošla su četiri meseca otako smo pisali o izgubljenom ujaku srpskog fudbala. Veljko Paunović je tada bio daleko od Srbije, neza-poslen, otuđen od onih koji su ga čekali godinama... Jedan od retkih srpskih trenera sa Zapada više nije bio bitna tema u srpskom fudbalu.

U međuvremenu se vratio na radar, uveo Ovijedo u špansku Primeru, vodio ga tamo, dobio otkaz i rekao „da“ reprezentaciji Srbije. I dočekan je kao mesija. Makar privremeno. Da vodi dve utakmice, shvati gde je došao i izbliza oseti šta ga čeka, pa da odluči hoće li se i ubuduće baviti selektorskim poslom u Srbiji.

Ni reprezentacija ni Paunović nemaju mnogo da izgube. Osim jedno drugo. Ovo nije njegov tim koji je trebalo da vodi pre sedam ili pet godina. Srbija praktično da i nije imala opcije za selektora. Vladan Milojević, Dejan Stanković i Aleksandar Kolarov imali su neke svoje sponzore u vrhu fudbala ili države da naslede Dragana Stojkovića, ali svi trenutno imaju poslove i nisu bili realne opcije.

Paunović je od poslednjeg sudijskog zvižduka turobne noći u Leskovcu bio prva, najpoželjnija i najlogičnija opcija. Odmah posle utakmice je Arena sport lansirala ekskluzivu da Paunović dolazi umesto Piksija u šta zdrav razum tada nije mogao da poveruje. Niti je realno da neko sa novim selektorom napravi dogovor za pet minuta dok aktuelni paralelno daje ostavku na konferenciji za medije.

Bio je to više nevešt PR pokušaj sa vrha države da se kontroliše šteta nastala šamarom od Albanije u Leskovcu. I da se sportska javnost odmah prešalta na Piksijevog naslednika umesto na političku svinjariju FSS kojom je reprezentacija ser-

virana Albancima na tanjiru. Valjalo je i opipati puls u državi oko izbora novog selektora, jer sada im je stvarno dogorelo i bio im je neophodan trener...

Fudbalski savez Srbije bio je pod ogromnim pritiskom sa vrha države da amortizuje katastrofalnu situaciju nekim popularnim potezom i makar na neko vreme zamaskira svu trulež koja nagrizala reprezentaciju. Poruka posle utakmice bila je jasan signal ovlašćenom državnom licu za vođenje srpskog fudbala Branku Radujku šta mu je činiti. Još ranije je najveći zagovornik Paunovićevog dolaska bio Ranko Stojić, direktor zadužen za razvoj i strategiju FSS, ali u ovoj situaciji je njegov uticaj bio beznačajan jer ga Radujko sve više vidi kao opoziciju umesto kao saradnika.

Javnost je odmah progutala priču o Paunoviću.

Generalni sekretar FSS je do tada bio u spirali loših procena i poteza koji su mu se vraćali kao bumerang, a u tom trenutku nije imao baš ništa u rukavu. Znao je da nema nazad i da je njegovo lice u tom trenutku izloženo optužujućim pogledima. Trebalo je naći selektora koji će mesec dana kasnije voditi „Otpisane“ na Vembliju u poslednjoj šansi da se zadrži šansa za plasman u baraž. U FSS jednostavno nisu smeli da dozvole odustajanje od Mundijala dok još postoji teoretska šansa. Zbog države, zbog sebe. Kasa FSS se ozbiljno ispraznila u poslednje vreme, parazitski sistem jede sam sebe, sudije ne dobijaju redovno plate, a učešće na Mundijalu nosi čistih 10.000.000 do 15.000.000 dolara. Injekcija od koje bi FSS opet lagodno živeo...

Nakon lošeg poteza sa tehničkim sponzorom i dresovima, neuspeha srpskih klubova u Evropi, debakla mladih repre-

zentativnih selekcija koje se nisu plasirale ni na jedan završni turnir, haosa oko višemesečnog odlaganja upisa trenerskih PRO licenci i konačno debakla protiv Engleske i bega u Leskovac, srpski fudbal se našao na kolenima. Radujko više nije imao za šta da se uhvati jer su Piksijevi dotadašnji rezultati makar maskirali sve ostalo loše što se dešavalo iza. Sada više nije bilo ni njih.

U moru krahova, Radujko je uspeo da napravi prvi konkretan uspeh otkako je došao na čelo Saveza. Imao je sreće da je Paunović baš u tom periodu iznenađujuće dobio otkaz u Ovijedu. Radeći pod pritiskom uspeo je da smekša stav nekadašnjeg selektora „orlića“ i da zakaže pregovore sa njim u Madridu. Dok su jedni lobirali za Milojevića, drugi za Kolarova, Radujko je znao da mu jedino Paunović donosi promenu slike u javnosti, kupovinu vremena i drugačijeg ambijenta za rad. Niko od kandidata iz javnosti nije imao poziv iz FSS dok Paunović ne kaže svoje. Alternativna opcija Bata Mirković iz mlade reprezentacije čekao je rasplet iako se ni njemu nije vodila utakmica na Vembliju. Retko kome bi...

Uprkos protivljenju Veljkovog agenta Žorža Mendeša koji je reprezentaciju Srbije smatrao lošim izborom za svog klijenta, prvi operativac FSS je nakon višesatnih pregovora uspeo da dobije zeleno svetlo mladog stručnjaka. Paunović je prihvatio reprezentaciju Srbije kada se to najmanje očekivalo. Zašto?

Jedan od ljudi koji ga najbolje poznaju je bivši mađarski reprezentativac Nemanja Nikolić. Paunović je u karijeri samo dvojicu fudbalera trenirao na više od 100 utakmica, a Nikolić je jedan od te dvojice. I ima svoje viđenje trenutne situacije i zašto je Veljko rekao „da“.

„U sportu nekad moraš da budeš pozitivno lud. Ja ne vidim Veljka kao ludog već kao hrabrog. Mislim da ga je većina ljudi u Srbiji želela na selektorskoj klupi. Naravno, imao je dva pravca. Ili da sačeka bolji momenat ili da postane božanstvo sada. Šta on može sada da izgubi? Biti selektor svoje zemlje je ostvarenje sna za svakog trenera. Izgubiti u Engleskoj je nešto što može da se desi i neće nikog da iznenadi. A da ne prihvatiš da vodiš svoju zemlju kada joj je potrebna pomoć, moglo bi da se etiketira i kao neka vrsta kukavičluka. On iz ovog jedino može da izađe kao pobednik. Zamisli da osvoji šest bodova, da se kockice poklope i da ode u baraž? To bi bio uspeh kao kada je sa ‘orlićima’ osvojio Mundijalito. Zato ne bih rekao da je lud već da je hrabar. Gleda vizionarski i na duge staze“, kaže Nemanja Nikolić za Velike priče.

Da li će sistem prihvatiti ili progutati Paunovića? Sistem je truo do srži, ali mu gori pod nogama i moraće ozbiljno da se pročišti ako ne želi da se ugasi sam od sebe.

Višesatni pregovori Radujka i Paunovića u Madridu doneli su neka zdrava obećanja. Na primer, da će reprezentacija biti izolovana od svih političkih i klubaških uticaja u Srbiji. Kao i da će se FSS ozbiljnije pozabaviti mladim selekcijama gde se

GLEDAJUĆI PAUNOVIĆEVU DOSADAŠNJU KARIJERU, ON NIJE PROFILISAN TRENER ŠTO SE TIČE IDENTITETA I OPREDELJENJA IGRE.

TO NIJE BIO SPEKTAKULARAN FUDBAL KOLIKO PRAGMATIČAN. ALI USPEVAO JE DA ISCEDI MAKSUMUM

selektorski poslovi još od Tominog sina 2014. pa naovamo uglavnom dobijaju po partijsko-burazerskim linijama. Paunović želi da menja sistem iznutra. Verovatno bi Radujko u toj situaciji obećao Paunoviću i da će mu skinuti zvezde s neba. Ali tu je prvi put otkako rukovodi Savezom pokazao dobre pregovaračke i menadžerske sposobnosti da proda proizvod koji je loš. Dozu rezerve je zadržao i Paunović, pa je zato dogovor postignut samo za dve novembarske utakmice.

Pitali smo Nikolića kakav je autoritet Paunović i koliku autonomiju možemo očekivati u njegovom radu.

„Veljko je vizionar sa liderskim sposobnostima. Nema šanse da će mu se neko mešati u posao. Ako budu probali, ne verujem da će on ostati. Njegov karakter to sigurno ne bi dozvolio. Vidite, u jednom sistemu, jedan čovek ne može sam mnogo

da promeni. Za mene je sistem skup ljudi koji idu u istom smeru i rade zajedno. Veljko ima tu viziju i mislim da zna šta je potrebno Srbiji da se promeni iz korena. Pričamo o čoveku koji je krenuo da gradi karijeru ‘odozdo ka gore’, a ne obrnuto. Radio je u mladim selekcijama da bi došao do A tima. Imao je dosledan put i primer je kako se gradi karijera. Paunović može da približi sve ljude u fudbalskom sistemu Srbije i da ih natera da svi duvaju u ista jadra. Ne verujem da će njegova selektorska funkcija da zavisi od ove dve utakmice. Više je pitanje da li će njega sistem da prihvati.“

Sada pritisak više nije na FSS i sve oči će biti uperene u Veljka Paunovića. Kao što nas je jedva interesovao pre četiri meseca, sada se opet ide u krajnost i svaki detalj će biti predimenzioniran. Od Paunovića će se već na početku očekivati nemoguće i da na Vembliju „uradi nešto“. Eventualni remi protiv Engleza bio bi vredan pobeđe ako bi ti isti Englezi koji dan kasnije izgubili u Albaniji. Srbija bi se našla u baražu gde je pre 20 dana niko nije mogao zamisliti.

Budući da je veći deo karijere proveo van evropskog fudbala, to znači da će Paunovićev povratak u Srbiju u većinskom delu javnosti i navijača biti dočekan površno sa infantilnim sećanjem na generaciji koja je

osvojila omladinsku titulu prvaka sveta na Novom Zelandu 2015.

Neki igrači iz te generacije su već i završili karijere, neki su na fudbalskim marginama, retki su trenutno reprezentativni kalibar. Odavno se zakasnilo sa idejom da Paunović vodi Srbiju u seniorskom fudbalu. Iz te generacije će imati na raspolaganju Andriju Živkovića (PAOK) i Nemanju Maksimovića (Šabab Al Ahli iz UAE), golmane Predraga Rajkovića i Vanju Milinkovića Savića kojima se ranije nije sviđala uloga rezervi. I to je to.

Milan Gajić iz moskovskog CSKA može da se nađe na spisku, ali daleko od toga da je neko pojačanje. Srđan Babić iz moskovskog Spartaka je teško povređen, a i nije bio redovan na spiskovima. Marko Grujić i Mijat Gaćinović su rezervisti u atinskom AEK-u. Miloš Veljković ne uliva poverenje ni u Crvenoj zvezdi, a Pankov, Antonov, Miladin Stevanović, Šaponjić nikada nisu ni dogurali do A selekcije i trenutno igraju fudbal daleko ispod reprezentativnog nivoa. Zdjelar i Vukašin Jovanović čak i nemaju klubove, Ilić i Janković su završili karijere, a jedino pojačanje iz te generacije koje Srbija može da dobije jeste Sergej Milinković Savić.

Razočaran ambijentom oko reprezentacije, SMS se povukao iz nje nakon EP prethodnog leta i od tada se više nije odazivao pozivima selektora Stojkovića. Iako igra u Saudijskoj Arabiji, i dalje igra na visokom nivou i za ovu aktuelnu ekipu „orlova“ predstavljao bi ogromno pojačanje. Ali, kako se može čuti, nema nameru da se vraća u reprezentaciju dok je ovakav ambijent u fudbalu. Zvao ga je i generalni sekretar Radujko i opet dobio negativan odgovor, što Paunoviću već na startu otvara jedno od ključnih pitanja.

Ako generalni sekretar – kojem to nije posao – poziva igrače u reprezentaciju, onda je to direktno mešanje u struku. Ako mu visoki fudbalski funkcioneri poput biznismena Dragoljuba Zbiljića sufliraju preko medija koga bi trebalo da pozove, onda je to opet mešanje u struku i rušenje autoriteta. Ako je Paunović i želeo maksimalnu autonomiju i poverenje u radu, onda je vrlo brzo shvatio gde je došao jer su neki njegovi konkretni potezi poput povratka Nemanje Radonjića završili u javnosti i pre nego što ih je saopštio. Paunović nije ni preuzeo dužnost, a već je mogao da oseti koliko je FSS bušan i kako curi na sve strane.

PAUNOVIĆEV POVRATAK ĆE U SRBIJI U VEČINSKOM DELU JAVNOSTI I NAVIJAČA BITI DOČEKAN POVRŠNO, SA INFANTILNIM SEĆANJEM NA GENERACIJU KOJA JE OSVOJILA OMLADINSKU TITULU PRVAKA SVETA NA NOVOM ZELANDU 2015.

Sve to su stvari koje negativno utiču na već negativan ambijent i kulturu (ne)rada u srpskom fudbalu i sa kojima će Paunović morati da se izbori. Ako ih prihvati i pomiri se sa njima, biće samo jedan od mnogih koje je srpski fudbal potrošio i odbacio. A on će završiti sa flekama koje se teško peru.

Novi selektor će na raspolaganju imati skroman tim koji je zreo za ozbiljan remont. Blizi se rastanak sa najboljim strelcem Aleksandrom Mitrovićem koji više ne igra klupski fudbal na ozbiljnom nivou. Povratak 36-godišnjeg Dušana Tadića iz slabe lige u UAE možda bi imao neki instant uticaj, ali bi bio loš na duže staze. Reprezentacija Srbije nema igrače u top-klubovima i top-ligama kao pre. Tu su Dušan Vlahović čija situacija u Juventusu je nestabilna, Strahinja Pavlović koji u solidnom Milanu igra fudbal karijere, Vanja Milinković Savić koji brani odlično na голу italijanskog šampiona Napolija, te Nikola Milenković i Đorđe Petrović koji su u premijerligaškoj formi. I to bi bilo to od jakih aduta. Sve ostalo će morati da gradi od početka... Počevši od izbora prvog golmana, bega od formacije sa trojicom pozadi i lidera (kapitena) kakav se trenutno ne nazire u aktuelnom timu. Za početak će morati da podigne samopouzdanje i izgradi neki zdraviji ambijent.

Paunovićev najveći kvalitet je „man management“ i rad sa mladim igračima kakve Srbija trenutno ima. On je kao selektor omladinaca nasledio ozbiljnu talentovanu generaciju koja se dve godine ranije okitila i titulom omladinskog prvaka Evrope pod palicom Ljubinka Drulovića. Čak je put do te evropske titule bio i teži kada se pogledaju generacije Portugalaca i Francuza koje su „orlići“ tukli u Litvaniji.

To što Drulovića i Paunovića razdvaja deset godina kasnije je razlika u pristupu, metodologiji, edukaciji, radu na sebi... ambiciji da idu u korak s vremenom. Drulović se vrlo brzo zadovoljio da ga potroše u Srbiji i karijera mu je išla unazad ka pomoćnom treneru, dok je Paunović više analizirao i razmišljao o „upgradeu“ trenerske uloge. Odlazak u Čikago nije bio baš vrhu-

nac takmičarske ambicije mladog trenera koji je imao i evropske ponude, ali se odlučio na taj korak verujući da će biti nešto više od trenera.

Uspostavljao je novi sistem i upoznao drugačiju sportsku kulturu.

Paunović je španski đak koji je rastao pod uticajem fudbalskog oca Radomira Antića i nema nikakve veze sa „dorološkom“ trenerskom strukom u Srbiji. Poput Radomira koji je nekada znao da gleda po dve-tri utakmice paralelno, i Paunović je zaokupljen fudbalom 24/7.

„Jako prati evropske trendove. Preozbiljan trener koji pažljivo bira mesta na koja će da ide i ljude sa kojima će da radi. On je radoholik i 24 sata dnevno je uključen u fudbal. Mnogo pažnje poklanja taktici i analizi protivnika. To je najviši nivo.“

U odnosu na Piksijev mandat i stručni štab sastavljen od njegovih drugara, jasno je da će Srbija sa Paunovićem i stručnim štabom u kojem su Argentinac, Španac i Južnoafrikanac dobiti viši nivo struke. Gledajući Paunovićevu dosadašnju karijeru, on nije profilisan trener što se tiče identiteta i opredeljenja igre. To nije bio spektakularan fudbal koliko pragmatičan. Ali uspevao je da iscedi maksimum. Kao od skromnog Ovičevića koji je mimo svih očekivanja nakon dve i po decenije čekanja vratio u Primeru. Čak i sa „orlićima“ je to bio fudbal na karakter, hrabrost, motivaciju, i Srbija je do svetske titule na Novom Zelandu došla posle dramatičnih završnica, penala, produžetaka... Istovremeno taj fudbal se ne može nazvati strogo kontrolisanom defanzivom poput onoga što rade Vladimir Ivčić ili Vladan Milojević.

Kada se sklopi cela slika oko Paunovića, reklo bi se da dolazi pravi čovek u pogrešnom momentu. Ili je zaista takav vizionar koji je uveren da srpski fudbal čekaju neka lepša vremena i svetlija budućnost? Mnogo je ljudi u srpskom fudbalu počevši od Radujka, preko Stojića do Lazetića i klupskih čelnika koji su spona sa vrhom države i smatraju da baš oni treba da kontrolišu sistem. Paunović će morati da se znanjem i autoritetom prvo nametne u svlačionici među igračima, da izgradi zdravu bazu i da onda počne da jača kao menadžer celog sistema. To je vrlo opasna igra u vrtlogu srpskog fudbala i politike koji je progutao njegovog prethodnika. Moraće da veruje malom broju ljudi i da štiti gnezdo koje sviđa. **N**

OD MALOG BIZNISA DO VELIKOG IGRAČA

Uz digitalne servise u Biz BOX paketima

Registracija
domena

Biz WebHosting

Biz Mail

Antivirus zaštita

**Biz BOX
50%**

popusta do 12 meseci

Biz BOX paketi, pored interneta, mobilne i fiksne telefonije, i televizije, vam donose i besplatne digitalne servise – registraciju nacionalnog domena, Biz WebHosting, biznis mejl i antivirusnu zaštitu – uz koje će vas klijenti lakše pronaći, a vaš biznis izgledati ozbiljno i profesionalno.

Popust 50% 12 meseci na mesečnu naknadu važi za nove korisnike koji nemaju mts usluge ili imaju samo uslugu fiksne i/ili mobilne postpejd linije, a odluče se za uvođenje optičke infrastrukture i Biz BOX paketa, uz UO na 24 meseca. Broj digitalnih servisa koje korisnik može besplatno da aktivira zavisi od izabranog Biz BOX paketa.

Za više informacija posetite mts sajt, najbližu poslovnicu ili pozovite 0800 123 123.

mts

Kako sam pomogao Sinanu i Džeju

Jedna od najvećih ne samo folk zvezda bivše Jugoslavije čije su ploče štampane u milionskim tiražima priča o tome kako je promenio Jugoslaviju izvlačeći pramen koji će kopirati mnogi – pa i mladi Rasim Ljajić, kako je poslednji put nasmejao Halida Bešlića, gde ga je zatekao raspad Jugoslavije i rat u Bosni, o poznanstvu sa Ćićolinom, gubitku oca

Uvek su pravili paralele između nas dvojice „Halida“, ali mi smo, osim istog imena, i žanra muzike kojom smo se bavili, bili dva sveta. Dva različita vokala, različiti su nam bili muzički stilovi, ali smo oduvek bili dobri prijatelji. Do poslednjeg dana njegovog života. Voleo sam ga kao pevača, njegove pesme. Voleo sam ga kao prijatelja takode

Razgovarao Branko Rosić

Prošle nedelje Halid Muslimović je promovisao svoju autobiografiju „Mene je učilo vrijeme“ u kojoj je opisao svoj CV od učenja metalostrugar-skog zanata do rasprodatih stadiona i hala bivše Jugoslavije u kojoj je bio tolika zvezda da su fabrike nosača zvuka radile u tri smene da bi štampale milionski broj primeraka njegovog albuma. U novembru ponovo dolazi u Beograd na koncert u MTS dvorani.

Ti krećeš s muzičkom karijerom folk pevača u doba ekspanzije rokenrola?

Da, naravno, i mene je zanimao rokenrol. Bijelo dugme je tada bilo hit, voleo sam Parni valjak, ali počeo sam da živim od narodne muzike, od kafane. Dobro, bila je neka pop ili rok pesma u hotelskom repertoaru, ali sam počeo da živim od folk muzike i krenuo sam tim putem.

Pre tvoje pojave muškarci koji bi ofarbalu kosu, izvukli pramenove, automatski bi bili sumnjivi i proglašeni gejevima. Ti si ofarbao pramenove, a za tobom su onda mogli bezbedno svi to uraditi, i studenti, ali i dubretari. Tako si na neki način promenio Jugoslaviju.

Pa ja sam to uradio slučajno. Ništa to nije bilo smišljeno. Bio sam u frizerskom salonu i devojka koja me je šišala je predložila da mi ofarba pramen. Rekao sam joj „hajde, ali nemojte ništa veliko i napadno“. I kada sam se pojavio s tim ofarbanim pramenom, odmah sam dobio nadimak „Plavi čuperak“ i to je ostalo. Do tada sam bio samo Halid. Mnogi su mislili da je to moja prirodna boja kose. Taj izvučen pramen je bio dobar fazon, prepoznatljivost, pravi hit. I to u vreme kada se u Jugoslaviji nisu mnogo farbale ni žene, a kamoli muškarci.

Kad si rekao da su te do tog farbanja zvali samo Halid, nedavno je premijno Halid Bešlić. Vas su nekad i brkali zbog istog imena.

Da, mada su njega više nazivali po prezimenu, a mene po imenu. I uvek su pravili paralele između nas dvojice, ali mi smo, osim istog imena, i žanra muzike kojom smo se bavili, bili dva sveta. Dva različita vokala, različiti su nam bili muzički stilovi, ali smo oduvek bili dobri prijatelji. Do poslednjeg dana njegovog života. Voleo sam ga kao pevača, njegove pesme. Voleo sam ga kao prijatelja takode. Nisam išao u bolnicu da ga vidim, ali smo se čuli redovno. Čak sam uspeo da uključim kameru, da malo pričamo i mislim da sam mu baš ja možda izvukao čak i poslednji osmeh. Takve sam prirode, kad vidim čoveka u bolnici, ne mogu ga pitati: kako si?, kad svi znamo kako je i šta mu je. Okrenem onda na neke druge pozitivnije stvari, malo na osmeh i tako to. Uspeo sam izvući iz Halida Bešlića jedan veliki osmeh i to sam uslikao. To je jedna draga uspomena i mislim da ću tu fotografiju staviti kod sebe u stanu na neko drugo mesto.

Postoje mitovi o romskim svadbama po zapadnoj Evropi i da pevači toliko dobro zarađuju na njima. Ti si možda prvi počeo da pevaš na romskim svadbama.

Ja sam jedan od onih koji je čak prvi radio te romske svadbe u Italiji. Tamo negde s početka osamdesetih. Voleli su me Romi, imao sam dobar bend, tehniku i uvek sam dovodio pevače koje su oni želeli da vide pored mene. Bili su to Zlata Petrović, Sinan Sakić, Goca Božinovska i još neki manje poznati bosanski pevači.

Spomenuo si Sinana Sakića, ti si mu pomogao na početku?

Radio sam, tačnije učestvovao na velikoj turneji Hit leta, bilo je nas tridesetak pevača. Tu je bio i Sinan Sakić ali njega niko nije shvatao ozbiljno. Ja jesam jer sam video da se po kaficama vrte njegove pesme. Uzlazna putanja. Onda sam radio svoju solo turneju i insistirao sam da Sinan ide sa mnom kao gost na koncertima. Tako da, dugo smo sarađivali Sinan i ja, sve dok nije snimio pesmu sa Južnim vetrom „Okreni se ti“. I tad je krenuo da pravi svoje koncerte, na početku male pa sve veće i veće, da bi Sinan postao ono što jeste, veliki pevač i zvezda.

I Džej je sa mnom počeo, na preporuku menadžera Rake Đokića bio je gost na mojoj turneji. Ma Džej je zahvalan, bio je unikatan pevač, unikatan kao čovek i njegovo ponašanje je unikatno.

Kako si upoznao Ćićolinu?

Jedna koncertna agencija je radila neke njene programe, po klubovima, dvoranama, pa je došla i u Prijedor. Jedne noći sam išao na večeru kod prijatelja u restoran gde su izveli i nju na večeru. Objasnili su joj ko sam ja, ona je želela da me upozna, i krenuli smo da se družimo nekih desetak dana koliko je boravila u Prijedoru. Držali smo se toga da ona ima svoj posao, ja svoj, i nismo ulazili u priču šta ona radi i kako to radi. Posle nekog vremena ona je ušla u italijanski parlament. To je bila velika tema na svetskom nivou. Svi su mediji pisali o Ćićolini kao najvećoj porno-zvezdi, a sada, tada, kao članu parlamenta Italije. Mnogo je volela moju pesmu „Mene je učilo vrijeme“.

Ja sam joj to pevao često kad izađemo na večeru, ona dođe, uzme stolicu, gleda u mene i sluša tu pesmu, volela je mnogo tu pesmu.

Juga je čudo.
Mogu političari
pričati svašta, ali
Jugoslavija je bila
jedna velika stvar.
Juga je bila jedna
velika armirana
država, pa i ako je
bilo nešto loše, to
je trebalo ispraviti,
a ne uništiti ono
što je dobro

Jugoslavija, koje su ti asocijacije?

Juga je čudo. Mogu političari pričati svašta, ali Jugoslavija je bila jedna velika stvar. Juga je bila jedna velika armirana država, pa i ako je bilo nešto loše, to je trebalo ispraviti, a ne uništiti ono što je dobro. Ali eto, sad imamo to što su političari i narodi tražili, pa ako nam je to bolje, onda je i meni bolje. Uglavnom, hoću da kažem da mi je žao svih naroda. Svi narodi eks-Jugoslavije su dobri, politike su bile pogrešne i sad se te politike i dalje sudaraju, ali ja verujem u ljubav, verujem da će to sve leći. Mada dugo traje, ali leći će.

Jesi li osetio ti da se menja zemlja tamo krajem osamdesetih? To je period tvoje najveće popularnosti, a zemlja ide ka kraju.

Pa jesam, osetio sam, i da, na vrhu moje popularnosti počele su krize, da bi se onda

tragično odvijale stvari do samih ratova. Ne volim se toga ni sećati, a kamoli pričati o tome. To je jedan izuzetno ružan period za sve narode Jugoslavije. Nije bio ružan samo za one koji su želeli tako. Ali oduvek sam smatrao da treba ići dalje, ako je bilo nešto loše, ajmo stop, idemo dalje, ajmo praviti dobro, ajmo se voleti, ajmo ljubav praviti, ajmo praviti biznis, to je moj stav, moj život je takav, ja sam takva osoba.

Pred početak rata u Bosni tebi je nastradao otac pod nerazjašnjenim okolnostima?

Ne mogu reći šta se tačno desilo. Sve je misterija. Moj otac je nađen na putu u jako lošem stanju. Da li ga je auto udario, da li ga je neko stavio u auto pa ga tu izbacio, da li je neka treća stvar, to se nikad nije dokazalo jer je počeo rat u Bosni i tako je to zanemareno u istrazi. Mlad

sam izgubio oca i otac je bio mlad, imao je 51 godinu. Ostala je praznina, bio sam najstarija muška glava u porodici i svi su gledali u mene.

Potresno mi je u tvojoj biografiji kada te majka gleda s prozora, prati te na neko tvoje gostovanje, a ispostavlja se da se ti sa toga puta nećeš vratiti godinama.

Da, to je bilo 1992. kad sam pošao na turneju u Švajcarskoj. Krenuo sam na put sa kojeg je trebalo da se vratim za dve nedelje, a nisam se vratio godinama. Počeo je rat u Bosni i sve smo čekali sutra, sutra, sutra, i to je trajalo godinama. Taj odlazak iz kuće je bio drugačiji i kao da je nešto predskazivao. Moja mati je uvek, nevažno koje je bilo doba dana ili noći, ja krećem na put, i ona uvek pomeri zavesu, na prozoru me gleda i prati. Međutim, onaj put izašla je baš na vrata, izašla je ispred kuće kao nikada ranije. Nisam tada obraćao pažnju, ali možda je to bio neki pokazatelj.

I Rasim Ljajić je kao mlad zbog tebe ofarbao pramen?

Pa dobro, bilo je to takvo vreme. Tada je to bilo hit. A Rasim je bio tada i student i pomalo i mangup.

Kad smo kod mangupa, oni opasni su dolazili na tvoje nastupe u inostranstvu.

Da, svuda gde sam nastupao. Od Min-hena, Frankfurta, Roterdama, Štutgarta... Jedan od baš najopasnijih momaka Ljuba Zemunac je često dolazio u kafanu u Majncu gde sam nastupao. Sedeo bi u ćošku, neprimetno, pomislili bi da je to neki bezazleni momak. Dolazili su i Čenta, Giška, Pera Metak iz Roterdama...

Bio si i ostao navijač Partizana?

Partizan, to je klub moje mladosti, za-pravo Partizan i Želja. I moj brat je trenirao u omladincima Partizana. Tada je veliki Radomir Antić bio trener druge ekipe, a prve Ivica Osim. Moj brat je trebalo da uđe i u prvi tim, ali se razboleo, vratio se u Prijedor, a onda je izbio rat.

Jesi li bio na čuvenoj utakmici Željezničar-Videoton?

Jesam, jesam. Nažalost, izgubili smo. A trebalo je čak da imam koncert na Grbavici ako pobedimo odmah posle utakmice. **N**

Еуромедик на 15 локација

1

**НАЈВЕЋА ПРИВАТНА БОЛНИЦА
КОМПЛЕТНА ХИРУРГИЈА И БОЛНИЧКО ЛЕЧЕЊЕ**
Еуромедик болница, Булевар уметности 29
Тел: 011 / 7359 150; 7359 151; 7359 152
ХИРУРГИЈА - тел: 062 / 800 71 95

2

ЕУРОМЕДИК - НОВИ БЕОГРАД
Дом здравља, Јурија Гагарина 36д
Тел: 011 / 2284 001; 2284 002; 2284 006; 2276 324; 2276 342;
062 / 800 38 44

3

ЕУРОМЕДИК - НОВИ БЕОГРАД
Општа болница, Париске Комуне 22
Тел: 011 / 2609 650; 2609 670; 2605 990
ХИРУРГИЈА - 062 / 800 71 95

4

ЕУРОМЕДИК - ЗЕМУН
Дом здравља, Косовска 12
Тел: 011 / 2616 444; 069 2480 518; 2617 104; 062 / 800 38 63

5

ЕУРОМЕДИК - КАРАБУРМА
ДОМ ЗДРАВЉА, Вишњичка 72
Тел: 011 / 7357 500; 7357 501; 7357 502;
МоБ: 069 / 80 70 381; 80 70 382

6

ЕУРОМЕДИК - ЗВЕЗДАРА
Дом здравља, Ватрослава Јагића 1
Тел: 011 / 2448 148; 2448 150; 2448 153; 2448 154; 2448 158;
2448 164; МоБ: 062 / 23 73 76

7

ЕУРОМЕДИК - СТАРИ ГРАД
Дом здравља, Цара Уроша 37
Тел: 011 / 7357 304; 7357 305; 7357 306; 7357 307;
МоБ: 069 / 8070 390

8

ЕУРОМЕДИК - ПАЛИЛУЛА
Дом здравља, Цвијићева 42
Тел: 011 / 3294 457; 3294 469; 3294 447; 3294 448;
МоБ: 062 / 800 39 53

9

ЕУРОМЕДИК - СЛАВИЈА
Поликлиника, Алексе Ненадовића 7
Тел: 011 / 2448 008; 2444 111; 3441 517; 3441 514; 3448 057;
МоБ: 062 / 800 38 42

10

ЕУРОМЕДИК - СЛАВИЈА
Поликлиника, Алексе Ненадовића 8
Тел: 011 / 2448 008; 2444 111; 3441 517; 3441 514; 3448 057;
МоБ: 062 / 800 38 43

11

ЕУРОМЕДИК - САВСКИ ВЕНАЦ
Општа болница, Вишеградска 20
Тел: 011 / 3650 660; 3650 700; 2660 000; 2660 031; 2660 082;
2660 111; МоБ: 062 / 800 38 45

12

ЕУРОМЕДИК - ВОЈДОВАЦ
Дом здравља, Стефана Првовенчаног 32
(Код Душановачке пијаце)
Тел: 011 / 655 78 77; 655 78 78; 655 78 80

13

ЕУРОМЕДИК - ВИДИКОВАЦ
ДОМ ЗДРАВЉА, Кнеза Вишеслава 63 а
Тел: 011 / 7859 424; 7859 425; 7859 426;
МоБ: 069 / 80 70 371; 80 70 372

14

ЕУРОМЕДИК - ЧУКАРИЦА
Дом здравља, амбуланта, Требевиха 7
Тел: 011 / 6830 582; 6830 583; 6830 568;
6830 569; 3559-732; 3550-179; МоБ: 062 / 800-38-66

15

ЕУРОМЕДИК - НОВИ САД
ДОМ ЗДРАВЉА, Николе Пашића 17
Тел: 021 / 2100 544; 2100 545; 2100 546;
МоБ: 063 / 588 467; 069 / 8070-383; 062/298-382

СПЕЦИЈАЛИСТИЧКИ ПРЕГЛЕДИ

КАРДИОЛОГА, НЕУРОЛОГА,
ЕНДОКРИНОЛОГА, ГИНЕКОЛОГА, УРОЛОГА,
ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГА, ОФТАЛМОЛОГА,
ДЕРМАТОЛОГА, ГАСТРОЕНТЕРОЛОГА,
НЕФРОЛОГА, ПУЛМОЛОГА, РЕУМАТОЛОГА,
ХЕМАТОЛОГА, ПСИХИЈАТРА, ПСИХОЛОГА,
ФИЗИЈАТРА, ХИРУРГА, ОРТОПЕДА,
ОНКОХИРУРГА, ПРОФЕСОРА,
СПИНАЛНОГ ХИРУРГА

КУЋНЕ ПОСЕТЕ ЛЕКАРА СПЕЦИЈАЛИСТЕ

МАГНЕТНА РЕЗОНАНЦА
СКЕНЕР
УЛТРАЗВУК СА КОЛОР ДОПЛЕРОМ
РТГ ПО СЕГМЕНТУ
ДИГИТАЛНА МАМОГРАФИЈА
ОСТЕОДЕНЗИТОМЕТРИЈА (ДХА)
ЕНДОСКОПИЈЕ
АНГИОГРАФИЈА
УГРАДЊА СТЕНТА
УГРАДЊА ПЕЈСМЕЈКЕРА

МЕДИЦИНА РАДА - Издавање уверења

ПАКЕТ ПРЕГЛЕДА

КАРДИОЛОШКИ, НЕУРОЛОШКИ,
ОРЛ, ГАСТРОЕНТЕРОЛОШКИ,
УРОЛОШКИ, ЕНДОКРИНОЛОШКИ,
НЕФРОЛОШКИ, ГИНЕКОЛОШКИ,
ПУЛМОЛОШКИ, ДОПЛЕР I-II,
СИСТЕМАТСКИ ПРЕГЛЕД ЗА ДЕТЕ

УГОВОР СА РФЗО ЗА

- ЦЕНТАР ЗА КАТАРАКТЕ
- ЦЕНТАР ЗА ВАНТЕЛЕСНУ ОПЛОДЊУ

ЕУРОМЕДИК

www.euromedic.rs

Ново Ново Ново

ЦЕНТАР ЗА ДИЈАГНОСТИКУ И ОПЕРАТИВНО ЛЕЧЕЊЕ

ПРОШИРЕНИХ ВЕНА, ДОЈКЕ, КАТАРАКТЕ, КАМЕНА У БУБРЕГУ,
КАМЕНА У ЖУЧНОЈ КЕСИ, КУКА И КОЛЕНА, КИЧМЕ

НАЈВЕЋА ПРИВАТНА БОЛНИЦА

ЕУРОМЕДИК

ХИРУРГИЈА

ОФТАЛМОХИРУРГИЈА

АБДОМИНАЛНА
ХИРУРГИЈА

ГИНЕКОЛОШКА
ХИРУРГИЈА

ВАСКУЛАРНА
ХИРУРГИЈА

ОРЛ ХИРУРГИЈА

УРОЛОШКА
ХИРУРГИЈА

ГРУДНА ХИРУРГИЈА

УРОГЕНИТАЛНА
ХИРУРГИЈА

ОРТОПЕДСКА ХИРУРГИЈА

СПИНАЛНА ХИРУРГИЈА
(хирургија кичменог стуба)

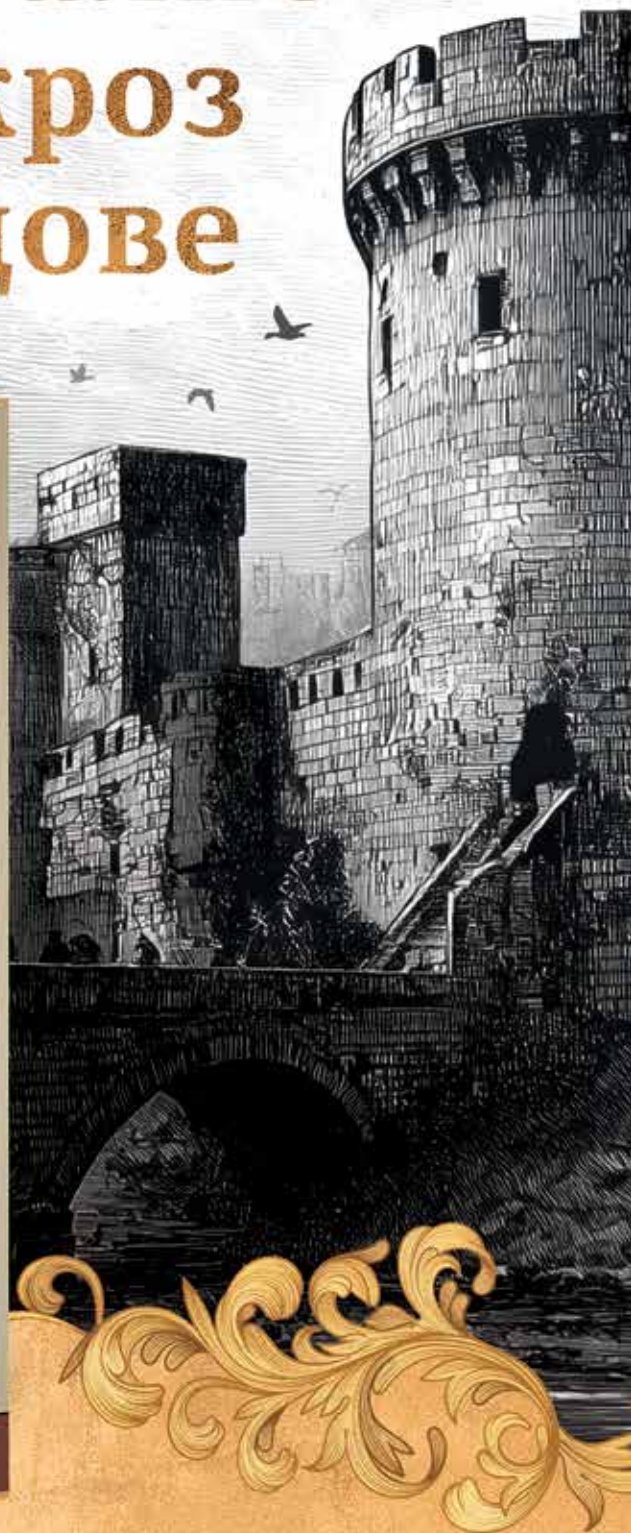
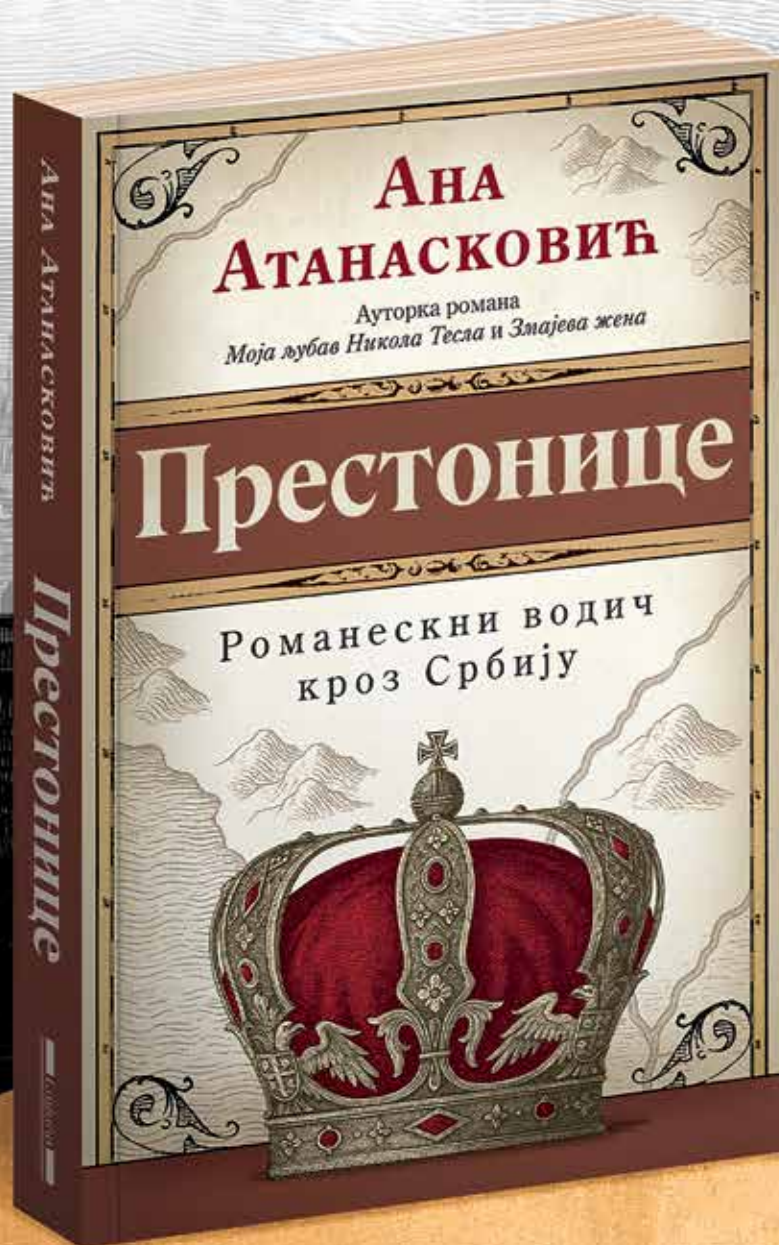
ОНКОХИРУРГИЈА
(дојка, штитна жлезда, кожа)

ПЛАСТИЧНА
РЕКОНСТРУКТИВНА И
ЕСТЕТСКА ХИРУРГИЈА

ЦЕНТАР ЗА МЕЛАНОМЕ

У служби вашег здравља.

Сентиментално путовање кроз српске градове

Шармантна шетња кроз
градове и њихове историје.

Laguna
www.laguna.rs

IZLOŽBA „METAFIZIKA IDENTITETA“

MARIJANA RAKIČEVIĆ

Filozofska strana srpske fantastike

Razgovarala Milica Tomašević

U beogradskoj galeriji Dar Mar 27. oktobra otvorena je izložba „Metafizika identiteta“ umetnice Marijane Rakićević, jednog od najistaknutijih mladih imena savremene srpske fantastike i dvostruke dobitnice nagrade „Perspektiva“ na Bijenalu fantastike. Izložba donosi ciklus njenih radova nastalih u poslednje tri godine.

Naziv izložbe „Metafizika identiteta“ zvuči kao istraživanje nečeg što je i lično i univerzalno. Šta je bila inicijalna iskra ovog ciklusa?

„Metafizika identiteta“ je naslov izložbe, ali i jedne slike i verovatno neki okvir promišljanja koji me vodi kroz rad. Verujem da se identitet ne završava na imenu, ulozi ili odrazu u ogledalu i da je on pokretna struktura sačinjena od svesnog i nesvesnog, od sećanja, želja i nasleđenih obrazaca. Tražim ono što je u senci: arhetipove, snove i tihe nagoveštaje nesvesnog, signale koji spajaju podsvest i usmeravaju je ka autentičnom izrazu, onom koji ne traži objašnjenje, nego iskustvo.

U biografiji imate devet samostalnih i preko 40 kolektivnih izložbi, člansku kartu ULUS-a od 2018. i status samostalne umetnice od 2021. godine. Koliko vam znače institucionalna priznanja?

Kao putne isprave, olakšavaju mi kretanje. Nagrade poput „Perspektive“ su validacija da moj rad i izraz komunicira šire od onoga što se dešava dok stvaram, u prostoru ateljea.

Vaš rad kritičari su opisali kao „filozofsku stranu figuralne fantastike“, u kojoj meri se prepoznajete u tome?

Rekla bih da je ta odrednica tačna, jer me privlači prostor između vidljivog i nevidljivog. Slikam prizore u kojima likovi lebde između svetova, a vreme teče u sopstvenom ritmu koji nije uvek linearan. Figure na slici su mapa za posmatrača i nekada je dovoljan jedan odsjaj ili odnos senke i svetlosti, da nagovesti ono što mislimo da je odsutno. U tom polju beležim muški i ženski princip, kao dualnost i komplementarnu silu čiji dijalog daje odgovore na unutrašnja pitanja. Svemu tome dodajem sopstvene uvide koje čitam i intuicijom, uz nema-

li trud da otpustim određena pravila da bih pronašla svoja.

Slikanje kao čin prisustva. Šta to znači u praksi?

Za mene je to proces ulaska u tišinu. Najpre utišam buku jezika i reči, pa boja i linija počnu da otkrivaju tokove koje razum često preseca. Smatram da dimenzija prostor-vreme ne treba da nas ograniči i to je ono što kroz umetnost pokušavam da dotaknem. Ono što je izvan toga, a to je inicijalna potreba duše da se izrazi.

Ženski likovi u vašim radovima nose „tihu snagu“. Da li je to i estetski i etički stav?

Jeste, smatram da je lepota žene u njejoj prisutnosti i da je njena snaga urođena, ali se nekada gradi i iz rane ili iz isceljenja. Zato moji likovi ne demonstiraju moć, oni je mirno poseduju jer su je na neki način osvojili za sebe kroz procese samospoznaje i refleksije svega onoga što jesu, ili nisu.

Kako znate da je slika završena?

Kada prestane da traži reči. Ako slika i dalje „govori“ tražeći objašnjenje, rad nije gotov. Kada počne da se vidi prostor u kojem se susretnem sa sobom, tada mogu da kažem da je ciklus slike zatvoren. Na izložbama se kasnije dešava drugačiji susret, između autora, slike i posmatrača, što je dodatna prilika da svako od njih oslušne sopstvenu rezonancu. Ukoliko posetilac izađe sa osećajem prepoznavanja ili novog uvida, svako je ispunio svoj deo susreta. **N**

One stvari

ESEJI O ŽENSKOJ SEKSUALNOSTI

Specijalno za **Nedeljnik Zoran Janković**

U svojoj evidentnoj tematskoj disperzivnosti, šarenosti i, ono najvažnije, opsežnosti i temeljnosti, knjiga eseja naslovljena „One stvari“ (u izdanju Lagune) autorke Jasne Žmak, dramaturškinje, spisateljice, istraživačice i psihodramatičarke, ima jasan okviri naum – detabuizirati i onda posledično i demarginalizovati ono što u širem društvenom smislu neretko biva dobrano skrajnuto, efemerizovano i gurnuto u manje-više mrkli mrak, jer se tiče onoga od čega mnogi manje ili više otvoreno zaziru, a to su pitanja tela i telesnog, seksualnog, rodnog, instinktivnog, a opet i svima urođenog i dobro znanog. Raspon tema u ovde okupljenim esejima, crticama i umreženim fragmentima seže i široko i duboko – od autohomofobije, masturbacije, menstruacije, preko autovanja, pa sve do orgazma, kao stvarnog i metaforičkog vrhunca kada se povede reč o pojmovima, finesama i svemu ostalom što staje pod navedenu krovnu, a i dalje rečitu i znakovitu sintagmu one stvari. Jasna Žmak je svesna doba u kome stvara i uporno nastoji u žižu dovesti i/ili vratiti teme koje smatra iznimno relevantnim i u kulturološkom smislu univerzalnim, te nakon eseja sledi i odeljak PRILOZI, koji pak pred oči i umove čitalaca/čitateljki donosi i: Leksikon više i manje poznatih imena i pojmova, Popis prethodno objavljenih tekstova, Bibliografiju i Popis korisnih projekata i linkova.

Jasna Žmak nas sugestivnim, na počeste mahove i sočnim jezikom podseća na važnost razgovora o narečenim i srodnim

ŠIROK RASPON TEMA

Raspon tema u ovde okupljenim esejima seže i široko i duboko – od autohomofobije, masturbacije, menstruacije, preko autovanja, pa sve do orgazma, kao stvarnog i metaforičkog vrhunca kada se povede reč o pojmovima, finesama i svemu ostalom što staje pod navedenu krovnu, a i dalje rečitu i znakovitu sintagmu one stvari

temama, kao i na značaj što bržeg i što potpunijeg oslobođenja od tereta i okova nametnutih, odnosno, društveno poželjnih ili čak i uslovljenih narativa, a sve to čini i u delo sprovodi uz podosta pravovremenog humora i preciznih i ilustrativnih popkulturnih referenci. Među nanizanim esejima i poglavljima teško je brzo izabrati lične favorite, a isto вреди i za pojedinačne primere i domišljatosti (kao, recimo, pominjanje onovremenskog izraza Hit meseca za menstruaciju). I na kraju – posve je u pravu glumica Tihana Lazović-Trifunović, koja je u preporuci na poledini ovog izdanja istakla sledeće: „Voljela bih da su mi u formativnim godinama u ruku doljeteli jedna Jasna Žmak i njeni eseji.“ No, nadajmo se da ipak nikad nije (pre)kasno. **N**

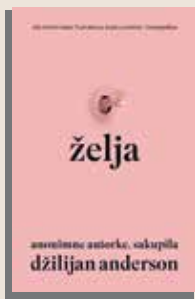
Piše Hana Pišćević

Montesori šipak

Žene su besne Dženifer Koks

U ovoj moćnoj i otrežnjujućoj knjizi psihoterapeutkinja Dženifer Koks vodi nas na putovanje kroz život žene – od kolevke pa do groba – pokazujući kako smo u svakom životnom dobu uslovljene da čutimo i da se ne bunimo. Oslanjajući se na svoje bogato terapeutsko iskustvo, Dženifer nam pomaže da osvestimo sopstvene frustracije i izrazimo ono što smo predugo potiskivale. **N**

Želja Džilijan Anderson

„Želja“ je intrigantna riznica radoznalosti koja prikazuje čistu, veličanstvenu raznolikost ženske želje, a priredila ju je poznata glumica i aktivistkinja Džilijan Anderson. Ovo senzacionalno istraživanje ženske seksualnosti postavlja pitanja i na njih odgovara mnoštvom glasova: Šta želiš kada te niko ne gleda? Šta želiš kada su svetla ugašena? Šta želiš kada si anonimna? **N**

Fascinantno je i zastrašujuće šta sve saznajemo preko društvenih mreža. Kakav je to priliv, ili možda odliv, informacija i dezinformacija. Šta je koji političar rekao, ili nije rekao, koja krema pomaže za akne, ko se s kim smuvao, kako da odgajaš svoje dete i da sačuvaš avokado... Sve u istoj ravni, intenzivno i prioritarno. U tom virtuelnom svetu svako postaje medij, nema netačnih odgovora, nema odgovornosti. Tako je pre nekoliko meseci izašao snimak u kome doktorka za žensko zdravlje, kako sama ističe, tvrdi da sportovi jakog intenziteta, krosfit, teretana i slično nisu za žene. Da su za nas samo nežne vežbe bez tegova, bez napora, možda čak i bez znoja. Usudila se da kaže i da mi koje imamo potrebu za jakim sportom treba da potražimo psihologa.

Otkako sam postala mama, do mene najviše dolaze informacije u vezi s decom i roditeljstvom. Uplivala sam, svojevoljno ili ne, u more saveta drugih roditelja, samoprozvanih i samopouzdatih eksperata, Instagram pedijatar, psihologa, fizijatar i logopeda. I istina je, mnogo trikova, fora i utehe upravo sam tu pronašla. Ali isto tako, umalo sam se udavila u bizarnim teorijama upakovanim u vizualno lepe i privlačne objave. Na primer, sada sve vrvi od tih trenera za spavanje beba (sleep coach) koji izjavljuju stvari poput toga da nije normalno niti zdravo bebe uspavljivati dojenjem. Pitala sam se da li je tu sugestiju, odnosno kritiku uputila i majmunicama, kenguricama, kitovima i svim drugim sisarima. Danas je dovoljno da ti ime na Instagramu sadrži neki popularni termin, lepu reč ili pridev koji zvuči kao nekakva tajna svemira da privučeš pažnju. Trenutno se Montesori metoda odgajanja koristi kao najpopularnija marketinška udica. Sada svakojaki proroci i vračare, na svoje teorije, igračke, radionice, vrtiče jednostavno nalepe stiker Montesori i time dobijaju sav legitimitet sveta.

Tako je neko od njih pre neki dan napravio objavu na temu ključne važnosti oca u razvoju deteta.

I da, apsolutno se slažem da su i mame i tate bes krajno važne ali ne zato što mama nešto ne može, kao što ni mama nije važna zato što tata nešto ne može. Već ukoliko su tu, fizički postoje i dorašli su zadatku, važni su kao tata + mama = ljubav. Jednostavna jednačina. Ali narativ ovakvih postova je da je tata tu jer dete samo kroz njega može da stekne samopouzdanje, hrabrost, da je tata taj koji se igra s decom dok mama kuva ručak i čita knjige. Još strašnije je kada krenem da čitam komentare u kojima majke prestrašeno pitaju šta je s onom decom koja nemaju oca. Fejk Montesori samopouzdanje odgovara: „Ništa, ostaće im praznina muške figure, biće uskraćeni za ceo život.“ Drugim rečima: „Samohrana majko, nema ti spasa.“

Po ko zna koji put pomišljam kako je bilo lepo ono vreme kada smo ljudima samo u lice, ili eventualno preko telefona, mogli da kažemo šta mislimo. Kada su nam jedina imena bila ona koja su nam roditelji dali. I kada smo morali da dokažemo ono o čemu govorimo. Da zaslužimo nečije poverenje istinom, a ne brojem lajkova i pratilaca. I neko će reći: Šta te to pogađa, preskoči, idi dalje. Pogađa me zato što mnogo ljudi ne ume ili više ne ume da razluči u svoj toj zaglušujućoj buci šta je dobro a šta je loše, šta je tačno a šta je bolesno ispiranje mozga. Jer neka majka sada sedi kod kuće i pita se da li je otrovala bebu jer joj je prala veš „arijelom“ umesto hipoalergenskim „frošom“.

Dok se druga majka pita da li je upropastila decu jer im nije puštala Mocarta. Nekada smo imali jednu ili dve babe, tetke, komšije i komšinice da nas savetuju i zakeraju, da nas svojim savetima i kritikama spasavaju, plaše i guše. Sada nam te stvari dolaze sa svih strana. Sada nam treba dobar filter, jedna od onih rešetki za sudoperu ili tuš-kabinu. **N**

Švedska metal klasika kroz prste srpskog pijaniste

Ovog petka nas očekuje jedinstveni događaj u Ložionici u Beogradu, i to u izvođenju srpskog pijaniste Nikole Cvetkovića. Švedski legendarni metal klasici – In Flames, Katatonia, Ghost, Opeth i Dark Tranquillity – dobijaju sasvim novi zvuk kroz moćne klavirske aranžmane Nikole Cvetkovića.

Nikola Cvetković, koji predaje na Fakultetu umetnosti u Nišu, stekao je međunarodnu pažnju zahvaljujući svojim omažima na ikone skandinavske scene, pretvarajući njihovu muziku u nešto istovremeno poznato i potpuno novo. Na sceni, teški rifovi i uzvišene melodije

ponovo se rađaju kroz klavir, otkrivajući svoju skrivenu liričnost i dubinu.

Koncert je organizovan uz podršku

Ložionice – prvog centra kreativnih industrija i inovacija u Srbiji. Održaće se u potpuno novoj „black box“ koncertnoj sali, koja pruža moderan i atmosferičan prostor za nezaboravno veče.

Da bi ta noć bila poseban doživljaj, publika će imati jedinstvenu priliku da direktno utiče na program. Naime, kroz onlajn aktivnosti na Instagram profilu Connected Agency, publika je bila u mogućnosti da predloži numere koje će biti izvedene uživo na sceni.

Ovo nije samo klavirski koncert – ovo je proslava švedske metal klasike, reinterpretirane kroz intiman i magičan nastup. **N**

POZORIŠTE NA TERAZIJAMA

FANTOM IZ OPERE

MUZIKA: Andrew Lloyd Webber

STIHOVI: Charles Hart

DODATNI STIHOVI: Richard Stilgoe

TEKST: Richard Stilgoe &
Andrew Lloyd Webber

PO ROMANU “Le Fantome de l’Opera”
Gaston Leroux

Originalna režija: Harold Prince

Orkestracije: David Cullen & Andrew Lloyd Webber

Originalna produkcija: Cameron Mackintosh Ltd.

i The Really Useful Group Ltd.

MJUZIKL U REŽIJI JUGA RADIVOJEVIĆA
logo: TM & © 1986 LWE Ltd.

29. i 30. novembar u 19.30 časova

Šare i šavovi

TREĆE IZDANJE FESTIVALA MINIMALISTIČKE
MUZIKE U BIOSKOPU „BALKAN“

Treće izdanje festivala „Šare i šavovi“ biće održano od 7. do 9. novembra u bioskopu „Balkan“, uz fokus na savremenu minimalističku muziku i eksperimentalne zvučne forme. Tokom tri dana, publika će imati priliku da prisustvuje premijernim izvođenjima, kao i edukativnim i umetničkim sadržajima koji istražuju odnos zvuka, prostora i tela. Ansambl za drugu novu muziku, vodeći eksperti u polju minimalističke muzike, i ova puta pomeraju granice zvuka i percepcije.

Festival otvara radionica „Rzewski & Rice“ koju vodi Nataša Penezić, a u okviru koje će ansambl sa više od 30 učesnika izvesti kompozicije „Les Moutons de Panurge“ Frederika Rzewskog i „Ricefall“ Michaela Pisaroa.

Drugi dan donosi performans i instalaciju „Fonopoetika“ Katalin Ladik, umetnice čiji rad destabilizuje granice između jezika, tela i zvuka. Razgovor sa umetnicom, koji će voditi Vera Kopicl i Silvia Dražić, dodatno će osvetliti metodološke i poetske slojeve njenog stvaralaštva. Katalin Ladik nije samo umetnica, ona je živa arhiva ekspresije, granica i izazova. Sa karijerom dužom od šest decenija, njeni genetski koreni su u složenom kulturnom i sociološkom mozaiku istočne Evrope (Srbija i Mađarska), a njen rad prožimaju višeslojna iskustva multietničkog i multijezičkog nasleđa regiona nekadašnje Jugoslavije. Rođena u Novom Sadu 1942, Katalin Ladik kroz svoje stvaralaštvo neumorno istražuje jezik, telo i senzacije, koristeći medijume kao što su zvučni performansi, vizuelna poezija, kolaži, fotografije i happening, čineći svaki njen nastup unikatnim doživljajem. Tome u prilog govori činjenica da je za svoj umetnički rad dobila Nacionalno priznanje za vrhunski doprinos kulturi Republike Srbije 2009, kao i Nagradu za mir i umetničku hrabrost Lennon Ono Grant for Peace 2016.

Završnica festivala, 9. novembra, donosi šest premijernih izvođenja domaćih kompozitora: Miroslava Miše Savića, Stanka Simića, Nataše Bogojević, Andreja Negića, Igora Gostuškog i Dragoljuba Ilića Ilketa. Ovaj događaj je prilika da se ujedine najdublja značenja minimalizma, umetnosti i inovacije u prostoru i vremenu. **N**

Cveta trešnja

Ništa ne može da vas toliko raznese kao pesma, muzika. I tokom izvođenja „Cveta trešnja u planini“ posle šesnaestominutne tišine koju je izveo novosadski pop hor „Radio“ bilo je jasno da bilo kakva priča, govor ne bi mogao da toliko izmesti telo iz težišta kao ove reči Dušana Kovačevića iz filma „Sabirni centar“. Režija Goran Marković, muzika Zoran Simjanović, u filmu peva Anica Dobra, a u prošlu subotu u Novom Sadu, ispred Železničke stanice, pevao je hor „Radio“, solistkinja Jelena Radić i dirigentkinja Dušica Stojković. I razvalilo me je, a i stotine hiljada drugih.

Priznajem, zaboravio sam na tu pesmu, zaboravio sam na taj film, ne sećam se kada sam ga gledao da me je nešto udarilo jer nisam tih godina razmišljao o smrti, o kraju, o onima koji su otišli zauvek. Ali, u prošlu subotu, pred televizorom, odvalilo me je, i nisam ni znao odakle je ta pesma, tek ću se po podne prisetiti, ali gledao sam je tada kroz zavesu tihog plača. Ono „Sve je isto u mom kraju, samo mene više nema“. Ništa potrebnije nije opisalo prekid života tih nesrećnih šesnaestoro ljudi koji su u nekoliko sekundi zauvek odvučeni od svojih planova, ljubavi, života...

PA MI SE CELO POPODNE VRAĆALO „Sve je isto u mom kraju, samo mene više nema“. Pa sam šetao krajem (rodnom beogradskim) i sećao se onih kojih više nema u kraju, pa i u širem od kraja. A. J. je u svom tekstu o „Sabirnom centru“ spomenuo fetišizaciju smrti, a ja sam razmišljao o njoj, koja je uzela mnoge a geografija njihovih delova grada ostaje ista i sve prolazi rutinski isto samo bez onih kojih više nema.

Ne znam ko bira pesme za ovaj novosadski hor „Radio“, gotovo sigurno oni sami. I gotovo sigurno oni uvek pogađaju u „centar za ravnotežu i plač“. Na onom prvom velikom skupu u Novom Sadu, posle tragedije, izveli su pesmu grupe La strada, iz istog grada, čije stihove je napisao Slobodan Tišma. Kako su samo odjeknuli tog dana njegovi stihovi „Tvoja mladost, tvoja hrabrost...“. Hor „Radio“ je čitavu dramatičnost i potresnost momenta opisivao umetnošću koja nije bila stara jedan vek. Jer svako je pre njih mislio da mora potegnuti za nekim opštim mestom i da je patina godina rezervisala emocije.

Hor „Radio“ je pokazao da nešto što je samo pre četrdeset godina bila pesma jednog kvalitetnog novosadskog benda više prijanja emocijama i trenutku od bilo kakve lektire i klasičke 19. veka. Zato su i u subotu po podne mnogi i u napadu „samouništenja“ reprizirali novosadski hor kao i Anicu Dobru iz filma da ih još jedanput dokusure. **N**

Come out and play

Sve mi na tom koncertu postaje jasno: i da sam morao da budem tu, i da nije sramota biti mator, samo je sramota biti protiv dece, i da postoje neki drugi klinci, koji se bore i šetaju i osmehuju se i kad je najteže

Sedamnaesti novembar, 1998. Proveravam prvo na Wikipediji, pa na zvaničnom sajtu, pa tražim vesti iz prepotopskog doba interneta, i svuda piše taj datum – November 17th, 1998. Prati ga faktografija: „Americana“ je peti album kalifornijskog pank benda The Offspring, i njihov drugi na nekom *major label* (tada je to bila važna stvar, danas se niko više ne seća zašto), postaće i drugi najuspešniji, posle neprevaziđenog „Smash“, i danas najprodavanije indie ploče svih vremena (tada je to takođe bila važna stvar). Objavljen je, evo lepo piše, podebljano, 17. novembra 1998.

Kako sam, onda, dodavola, u Jugoslaviji, od svih mesta na svetu, dobio – i slušao, i slušao, i slušao – taj disk već u poznom septembru 1998?

A JESAM, SEĆANJE ME NE VARA, to je jedan od onih dana koje pamтите ceo život: vraćali smo se iz gimnazije, i tamo gde je sada plato ispred Narodne biblioteke, tamo su bile kućice ispred kojih se čekao autobus, i mnogo jednostavnije, divlji taksi što bi za 50 pfeniga vozio u predgrađa. Bilo je toplo, kako samo u tom gradu ume da bude u to doba godine, i Ž. mi je, pipavo kao da mi predaje sveti gral, dao taj disk. „Dobra ti je druga pesma, dobra je ova treća, dobra je četvrta... Ma dobra je svaka!“

Sve bi to bilo jednostavnije da sam imao na čemu da slušam CD-ove. Imali smo računara, doduše, i malecne zvučnike koji nisu mogli da se otčepe, pa sam „Americanu“ prvih nekoliko puta čuo više kao krčanje kroz koje bi se povremeno probijalo ono Dexterovo „whoa-oh“. Koji dan potom, pribegao sam solomonskom rešenju: pozajmio sam isti taj disk drugaru M., koji mi je, poslednja reč tehnike, *presnimio* CD na kasetu, pa sam već do novembra, kada su jadni Ameri tek uspeali da dobiju album,

hiljadu trista puta čuo „Have You Ever“, tada – i danas – omiljenu pesmu sa albuma na kojem je „dobra svaka“.

(Tako se slušala muzika: imaš jedan-dva nova albuma mesečno i trošiš to dok ne dođe nešto novo, ili dok ti ne dosadi. „Americana“ mi nije dosadila sigurno do proleća 1999, mada su bolji albumi bili i „Ignition“ i „Smash“, vrlo verovatno i „Ixnay“, a i na narednim je bilo ponešto da se probere; ipak, samo sam za jedan od njih imao 15 godina, kasetofon i *zero fucks given*.)

VEĆ DO TOG PROLEĆA, IMAĆU KOSU

dovoljno dugu da napravim pleteničice kakve je, prvih godina karijere, imao Dexter Holland, i mada Offspring nikada neće biti moj omiljeni bend – makar zato što je bio omiljeni bend mog tada najboljeg druga, a takve stvari se ne rade – za brojne ću situacije u životu imati njihov saundtrek (onda kada su nas tukli ispred iste te biblioteke? „Kick Him When He’s Down“. Onda kada sam mnogo zavoleo Selindžera? „Get It Right“. Onda kada smo mislili da smo stvarno drugačiji od druge dece u školi? „Cool to Hate“).

Dvadeset sedam jeseni kasnije, šutku na „The Kids Aren’t Alright“, najveći hit sa albuma „Americana“, nas četvoro gledamo sa najvišeg sprata nečega što se zove MVM Dome, u Budimpešti. Nije prvi put da sam na njihovoj svirci, ali pre desetak godina bio je *festivalski nastup*, a znamo da se to ne broji, čak i ako sam ostao bez duše i donao na „Self Esteem“.

Kojih četvoro? Ona i ja i moje dve diskus-hernije, stigli smo da platimo još jedan dug mom detinjstvu, samo dan pre Novog Sada, samo dan pre godišnjice, znajući da moramo da se vratimo, i da bi nam i momci iz benda rekli da požurimo natrag u tu zemlju koja se bori i koja grca.

Zbog one dece koja su *u redu* i koja, baš

u trenutku kada Noodles počinje solo na „Come Out and Play“, ulaze u ranjeni grad, malo mi lakše pada to što je, jadam se naglas mnogo pre nego što smo prešli granicu, ovo prvi koncert na kojem sedim.

JESAM LI SE TO PREDAO? JESAM li napokon priznao sebi da su me ipak stigle godine? Šta bi, kad smo već kod dece, onaj klinac što u četvorobrzinski CD-plejer ubacuje plavi disk, mislio o tom matorcu kojeg nije mrzelo da u jednom danu pređe 1.000 kilometara samo da mu još jednom namigne?

Još gora od činjenice da sedim na tribinama postaje spoznaja da mi se sve *okolo koncerta* sviđa: i kako je organizovan parking, i koliko ima štandova sa merčom i sa hot-dogovima i pićem, i to što uopšte ne moram da pijem, sve i da mogu, i koliko u toj modernoj areni ima toaleta i što su čisti.

Grozim se sebe dok sedim na „Gotta Get Away“ – omiljena pesma i spot malog M., sa dvoje pankera koji se ljube usred haosa – i ujedno uživam što mogu to da uradim sa tek zrcetom stida; onda naiđu one psovke na „Bad Habit“ („You stupid dumbshit goddamn motherfucker!“) i znam kome ih i ovog puta posvećujem.

I sve mi, do trenutka kada počinje poslednja pesma na bisu, kada se i oni dole *bezhernijasti* srećnici umore i, bio sam i ja nekada takav, stoje okupani znojem i radošću, sve mi bude jasno: i da sam morao da budem tu, i da je okej da više ne ludujem, i da nije sramota biti mator, samo je sramota biti protiv dece, i da postoje neki drugi klinci, koji se bore i šetaju i osmehuju se i kad je najteže, i kad je protivnik mnogo opasan i manipulativan (o čemu, eto, govori pretposlednja pesma na koncertu, „You’re Gonna Go Far, Kid“), i da je lepo kad ima dovoljno toaleta.

Samo jedno nikako da shvatim: odakle nam onaj album dva meseca pre nego što je izašao? **N**

HIT KNJIGA

DRUGO
IZDANJE

MIT O BALKANSKOM TIGRU

I još 18 lekcija o izgubljenoj deceniji
i društvenoj i ekonomskoj imploziji Srbije

NARUČI ONLINE na
NEDELJNIK.RS

ILI KUPI U SVIM BOLJIM KNJIŽARAMA

VELIKA ANALIZA O
POSLEDNJIH 30 GODINA
SRPSKE EKONOMIJE
I DETALJNO UPUTSTVO KAKO
DA SE STVARI PREOKRENU

Pišu **profesor Ognjen Radonjić**
i jedan od najvećih srpskih stručnjaka u inostranstvu **Ivan Ostojić**

Dokumentovano i nepristrasno
svedočenje o jednom vremenu
dvojice izuzetnih autora.

Profesor Miodrag Zec

Za sve ljude koji ne negiraju
činjenice ova knjiga bi mogla
da bude pravo prosvetljenje.

Profesor Ivan Vujačić

Prva knjiga koja daje nadu
i uputstvo kako da napravimo srećno
društvo koje Srbija zaslužuje.

Profesor Dejan Šoškić

“AAAAAA
AAAAAA
AAAAAA
AAAAA”

NIJE TAKO STRAŠAN TAJ PREGLED PROSTATE.

**NA [GENERALI.RS](https://www.general.rs) ČEKA TE VAUČER
ZA BESPLATAN PREGLED.**

 GENERALI